

Helop

Časopis
Hrvatskog
planinarskog
kluba
Sv. Mihovil

broj 10
12/2013.

UVODNIK

Upravo u rukama držite 10.jubilarni broj „Helopa“ koji se izdaje od 2004.godine na kojeg smo jako smo ponosni jer kad se mnogo malih složi, tad se snaga sto put množi, a to znači da smo jači kad se skupimo u zbor.

Helop se tiska isključivo sredstvima Kluba, a 2012. Godine dobiva službeni ISSN 1848-3224 broj čime je publikacija službeno kategorizirana pri registru publikacija NS knjižnice HR.

Iza nas je radom i iskustvima jako „plodna“ godina počevši od našeg Speleo odsjeka čiji su članovi sudjelovali u ekspediciji Jamski sustav Kita Gaćešina - Draženova puhaljka (Crnopac, Južni Velebit) čija je duljina dosegla je 26.140 m ili preko 26 km, a koji su prvi pronašli ulaz, te sustavno već punih 9 godina istraživaju i topografski snimaju JS KG koji je i dalje najdulji objekt Dinarida, ispred JS Postojna. HPK Sveti Mihovil izradio je i prvi HGSS Speleološki katastar za potrebe provedbi akcija spašavanja unesrećenih speleologa - "EU Proteus".

Brojni planinarski izleti, planinarske, speleo i alpinističke škole, markiranja planinarskih staza, uređivanje planinarskih skloništa i planinarskekuće, uređivanje penjališta u kanalu Sv.Ante i dr. - sve su to akcije koje suobilježile našu proteklu godinu.

Moramo se pohvaliti da smo ove 2013.godine dobili još jednu Plaketu Grada Šibenika – za ostvarene rezultate u planinarskim, speleološkim i alpinističkim aktivnostima.

A sad uživajte u svemu ovom što je pred Vama!

Vaš Mate Protega

HRVATSKI PLANINARSKI KLUB SVETI MIHOVIL

Bana Josipa Jelačić 28 – 22000 Šibenik
MB: 1175017

OIB: 91280208813

žiro račun: 2411006-1100026823

www.sv-mihovil.hr

e-mail: sveti.mihovil.sibenik@gmail.com

HELOP

Časopis Kluba

Broj 10 - prosinac/2013.

Glavni urednik

Mate Protega

Grafički urednik

Zoran Diklić

Fotografija na naslovnici

Joso Gracin

Tisak

Tiskara Malenica d.o.o. Šibenik

Naklada 400 kom

ISSN 1848-3224

Dinara: Velika Duvjakuša (1708m)

Nedjelja 24.11.2013.

Antonia Viljac

Unatoč jakoj grmljavini u daljini, laganoj kišici i lošim prognozama, 20 mihovilaca sa punom opremom okupilo se za turu na Dinari. Nakon ranijutarnje kave u Vrlici zaputili smo se prema selu Ježević odakle smo krenuli prema Velikoj Duvjakuši, na visinu od 1708m. Vrime nas je u početku pozitivno iznenadilo, sunce nas je grijalo i iako smo očekivali snijeg, pomislili nismo da će ga biti i preko 70 cm. Kad smo prešli otprilike 1000 m/nv prvi snijeg sezone je postajao sve obilatiji i dublji, na sveopće veselje i iznenađenje. Trebalo nam je malo više od 3 ipo sata do prekrasne i nove, taman završene planinarske kuće „Pume“. Malo smo se odmorili i krenuli prema vrhu koji je visinske razlike nekih 70 metara od pl. kuće i za 20ak minuta smo došli do vrha, gdje se nalazi spomenik palim braniteljima gardijske brigade „Pume“. Uživali smo u prekrasnom pogledu na Peručko jezero, Kamešnicu, Troglav i ostale vidljive vrhove, većinom prekriveni snijegom, tu i tamo pokoji oblak ih je skrivao. U kući smo se kratko zadržali, marendali i brzo se krenuli spuštati jer se dan bližio kraju. Zbog malo zahtjevnijeg terena (mislim na snijeg i buru), sporije smo se spuštali i uvatila nas je noć neću ulaziti u detalje, heh, ali igrom slučaja kolegica Jagoda i ja smo se barem

sat vremena same kretale po šumi u mraku uz pomoć tikica i moram reći da mi je to iskustvo bilo uzbudljivo, uz mali strah - ne zbog mraka, šume i mogućih „grabežljivaca“, već da se ne izgubimo jer jedan dio završnog makadamskog puta nije bio markiran, ali smo ubrzo čule glasove i osjetile dim vatre koju su zapalili mihovilci dok su čekali ostale da se spuste. Da zaključim: odličan dan, uvijek pozitivna energija nas mihovilaca, vrime i snijeg ugodno iznenađenje. Moram napomeniti da su se „apsolventi“ nedavno završenog tečaja za vodiče posebno iskazali.

Biokovo: Vošac (1422m)

Subota 05.10.2013.

Antonia Viljac

Unatoč lošim jesenskim prognozama, rano ujutro zaputili smo se na Biokovo-vrh Vošac. U pohodu je sa mnom sudjelovao i prijatelj koji nije član društva i ovo mu je bio prvi planinarski uspon.

Nakon smazanog bureka, otišli smo u selo Makar par minuta udaljenom od Makarske, parkirali se i krenuli prema Vošcu. Moram priznati da uspon nikako nije bio lagan, već na početku smo bili malo užasnuti jer je staza velikog nagiba i naglo se prelazi visinska razlika (a i u međuvremenu je bila ljetna pauza). Staza je uglavnom po kamenjima i manjim stijenama, tu i tamo sipar i malo šumovite staze. Na putu smo susreli više biokovskih divokoza, neke bi samo protrčale kraj nas a neke nas promatrale skamenjene. Do vrha Vošac (1422m) smo stigli sa 3 sata i 15 minuta i u domu naišli na mlade lokalne planinare koji su gore roštiljali, odmarali i prespavali. Upoznali smo se i dobili po bevandu od njih. Pogled sa vrha je jednostavno fantastičan. Vide se otoci Brač, Hvar, Korčula i Pelješac. Sunce tuče, lagani

vjetar puše-taman za malo paštete, vina i odmor. Kod doma i na putu se našlo još ljudi koji su u prolazu sa svih strana Biokova. Susreli smo 15ak planinara i rekreativaca, uglavnom stranaca. Sa Vošca se vidi i najveći vrh Biokova sv. Jure koji je cca 3.30 h udaljen ali nema pogled na more. Nakon čakule sa lokalcima, zaputili smo se natrag markiranom stazom u selo Makar, ali smo prije zastali na vidikovcu Štrbina (1338) sa poučnim tablama i još malo uživali u pogledu na makarsku rivijeru i otoke... Oblaci su se počeli zaustavljati na planini, dojave iz Šibenika o nevremenu stižu. Spuštanje je bilo naporno jer smo polu-trčali zbog tog velikog nagiba.

Kad uvatiš tempo ne možeš se zaustaviti i bili smo dolje za 2 sata, a još smo i kadulje nabrali. Lip dan smo imali, još sam i prvi put otišla na planinarenje nevezano uz klub, čak sam vodič bila, heh! Sili smo u auto i kiša je počela... Našla sam na internetu podatak da je do vrha potrebno savladati preko 1000 metara visinske razlike na zračnoj udaljenosti od samo 150 metra, a kroz teren koji na prvi pogled izgleda neprohodan.

Branka Ivas

Godine 1995., tamo negdje pred Božić, troje članova našeg kluba Mate Protega, Ešref Bajrić i nažalost danas pokojni Zlatibor Prgin bili su prvi planinari koji su se u slobodnoj Hrvatskoj popeli na naš najveći vrh-Sinjal 1831 m –krov naše domovine.

Od tada, pa sve do danas 18 godina za redom, pla-

ninari Sv.Mihovila tradicionalno između Božića i Nove godine, a bez obzira na vremenske uvjete koji u tom zimskom periodu vladaju, kreću na krov domovine, a čime taj uspon zovemo „Tradicionalni uspon na Dinaru“.

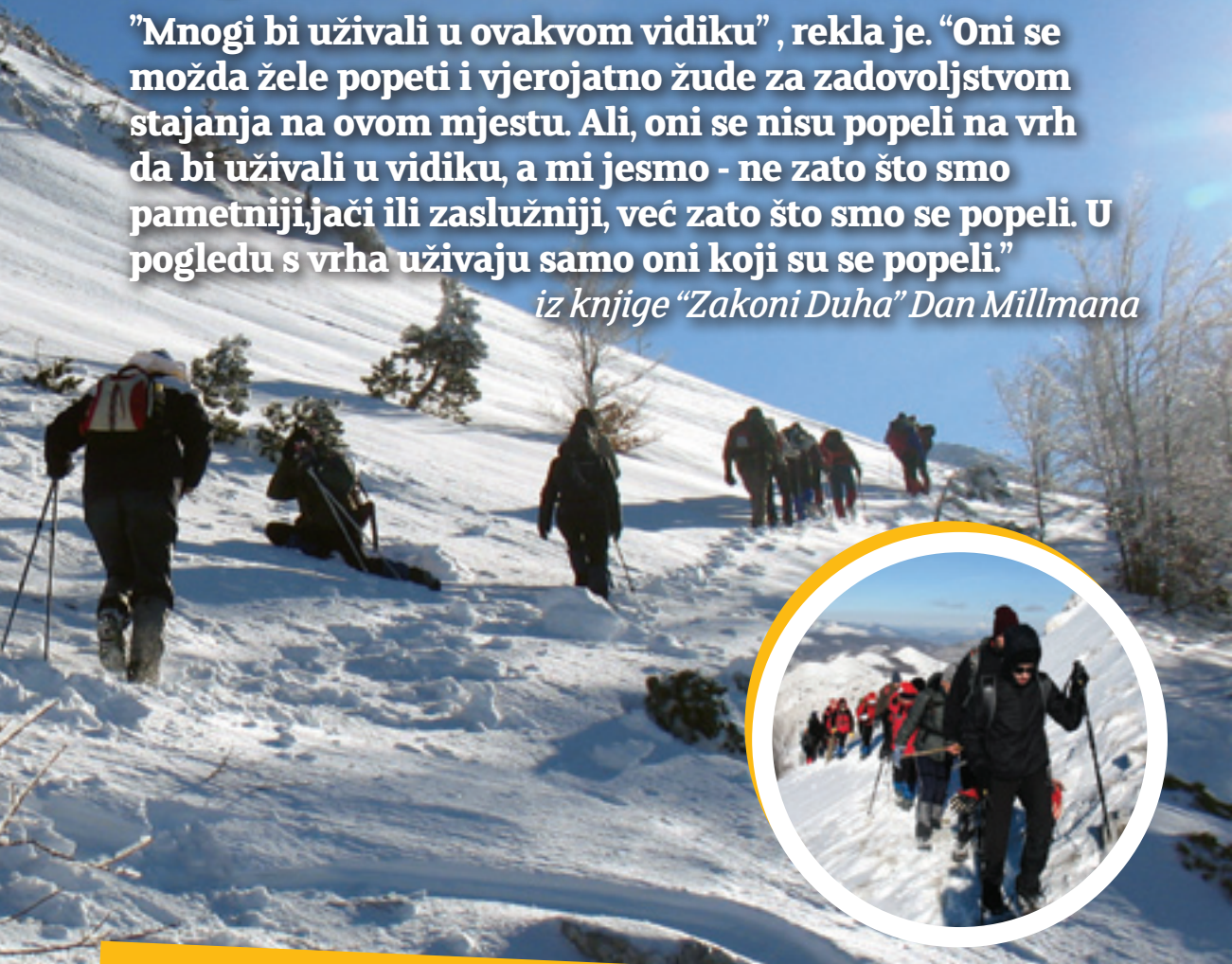
Često nam se na ovom specifičnom pohodu pridruže i velik broj planinara iz ostalih planinarskih društava naše domovine.

Tako je na ovom 18.tradicionalnom usponu pri-

18. Tradicionalni zimski uspon na Dinaru (2012.)

”Mnogi bi uživali u ovakvom vidiku”, rekla je. “Oni se možda žele popeti i vjerojatno žude za zadovoljstvom stajanja na ovom mjestu. Ali, oni se nisu popeli na vrh da bi uživali u vidiku, a mi jesmo - ne zato što smo pametniji, jači ili zaslužniji, već zato što smo se popeli. U pogledu s vrha uživaju samo oni koji su se popeli.”

iz knjige “Zakoni Duha” Dan Millmana

sustvovalo čak 49 planinara: od toga čak 37 članova HPK Sv. Mihovil, te 12 planinara iz Makarske, Solina, Kaštela, PD Promine i HPD Kamenara. Tako je kolona od 49 upornih krenula iz Podinarja, točnije Podića tzv. „Jogurt stazom“ tog subotnjeg jutra 29. prosinca. Jogurt stazu nazvaše po specifičnim markacijama-čašama jogurta obješenim o stabla kako bi planinarima pokazale put u uvjetima kad snijeg napada visoko.

Početkom staze grijalo nas je slabašno prosinačko sunce i mnogi kojima je ovo bio prvi tradicionalni uspon pomisliše da je to samo još jedan u nizu „običnih“ planinskih uspona. Ali majka Dinara uskoro je pokazala svoje zimske zube. Penjući se sve više i više, snijeg je postajao sve dublji, a bura sve jača, pa se kolona rastegla. Al ne i odustala. Hrabro i uporno smo se prepustili uputama i stručnoj pomoći naših iskusnijih

članova, planinarskih vodiča i članova HGSS-a koji su na mjestima na kojima je prijetila opasnost proklizavanja ili drugih opasnosti rastezali konope kako bi nam olakšali dolazak na cilj.

Pred sam vrh, padina kojom smo se uspinjali bila je prekrivena ledom koji nam je na mjestima onemogućavao ikakvo kretanje jer su noge u gozama bez dereza bježale, a orkanska bura nas nemilosrdno imala namjeru otpuhnuti niz padinu. Prvi put sam osjetila pravi strah. Al onda su se kraj mene stvorili naši spasitelji! Iskusni naši naprijed spomenuti članovi vrijedno su cepinima

utirali ledenu stazu i dovodili nas jednog po jednog do vrha.

Neopisiv osjećaj sreće i radosti, mogu slobodno reći i pobjede!

Nemilosrdni vjetar nije nas omeo da se u zaklonu, koji smo našli ispod vršne stijene malo ne okrijepimo, a potom svi skupimo ispod stupa koji označava vrh Dinare- Sinjal i zajedno fotografiramo sa crvenim novogodišnjim kapicama i zajedno otpjevamo „Moju domovinu“.

Povratak je prošao u dobrom raspoloženju i nadi da će se tradicija uspona na Dinaru nastaviti!

Kamenom brazdom vragolaste Čikole

Slavica Krnić

Stojim naslonjena između dvije glatke stijene, na meni kaciga i pojas, dobro sam svezana i osigurana. Sa moje desne strane dolje u dubini pogled mi pada na usijekli tamni kameni bunar, ima boju kao da je bez dna i stvarno nebi voljela upasti u tako nešto. Gledam u konop koji završava tamo negdje iza i šiba me adrenalin jer znam da vidim samo 30% veličanstvene Saranče. Ništa mi drugo ne pada na pamet za reći osim: „Ima li neko rakiiiiijeeee“.....

A sada mali vremenski skok u daleku prošlost, u

vrijeme mitova, legendi, zmajeva, bajnih djeva i kamenih utvrda. Jednom davno, davno rijeka Čikola se zvala Poljšica i u njenom divnom kanjonu na impresivnim kamenim liticama izdigla se utvrda Ključica. Kako legenda kaže u njoj su živjeli knez Domagoj, kneginja Čika i njihova kćer Miljeva. Na dan vjenčanja njihove kćeri, iz utrobe zemlje probuđeni zmaj otima bajnu djevu Miljevu i odnosi je u tajnovite dubine Brljanskog jezera. Od tuge za svojom kćeri, kneginja Čika se baca u rijeku Poljšicu koja od toga dana dobiva ime Čikola.

Idemo opet u vremeplov u 2013 godinu kada 37

Mihovilaca kreće na put kroz kanjon te legendarne rijeke. Kod zaseoka Knezovi spuštamo se u atraktivni i nepristupačni kanjon te vragolaste ljepotice i ugledamo ostatke Francuskog mosta sagrađenog u vrijeme Napoleona. Godinama je most odoljevao brzjoj, divljoj i razarajućoj snazi rijeke da na kraju biva srušen od ljudske ruke u domovinskom ratu. Još jedan podsjetnik na domovinski rat je i činjenica da je taj dio kanjona u dužini 5km miniran sa obje strane tako da nam je kretanje strogo ograničeno na samo korito rijeke. Kroz kamenu koljevku krećemo se poput kakvih balerina i baletana skakućući sa kamena na kamen ali nakon nekog vremena tijelo i duša kao da hvataju ritam kanjona pa se skakutanje grupe pretvara u kanjonsku verziju labuđeg jezera.

Plešući po kamenju, skok po skok, polako šibam naprijed i hvatam svaki ponuđeni hlad ili sjenu. Iznenadi me spoznaja da su mi u tom trenu bliže misli o zmaju koji leti kroz kanjon nego neplaćeni račun koji sam ostavila na kuhinjskom stolu. Čudno je to kako priroda djeluje na ljude, nema u prirodi misli o računima, brigama i kojekakvim svakodnevnim okupacijama, taj čarobni svijet kao da nas začara svojom ljepotom i neda umu da previše luduje.

Vruće mi je i jedva čekam to spasonosno osvježenje o kojem cijela grupa sada već željno žudi. Još malo strpljenja i pred nama se stvori jezerce Ovcjak. Odmah se očituje kompletna metarmofoza cijele skupine, svi se pretvaramo u veselu, razdraganu, nesputanu djecu koja uživaju u tom iznenađnom daru kanjona. Voda je ugodno osvježavajuća ali sumljive boje odnosno mutna, što je u našem slučaju i olakšavajuća okolnost budući da ne vidimo zmijske i žabe koje su sigurno tu pri-

sutne ali dobro skrivene. Preobražena i osvježena grupa ide polako dalje vidno bolje raspoložena a svako novo jezerce ilitiga bara bude dočekana sa istim oduševljenjem jer je to još jedna nova prilika za poneki nestašni skok. Nestašni skok je za mene znaćio i prisilno ali slučajno probavanje te vode sumljive boje i samo ću reći da je i okus jako jako sumljiv. Prateći do tada mirni kanjon rijeke koje nas sve više zadivljuje ,ostanemo nemalo iznenađeni ugledavši obrušavanje korita niz kaskadu od 9 m visine poznatu pod imenom Lasmač. Vade se konopi, kacige, karabineri i radi se sidrište za sigu-

ran spust. Naši jaaaaako strpljivi vitezovi i vitezice :Tatiana, Sanda, Tome, Joka i Pero osiguravaju i jednog po jednog sigurno nas spuštaju niz kaskadu. Nakon trosatnog plesa po stijenvitom koritu rijeke 37 labudova odmara u sjeni i hladu veličanstvene Lasmače.

Naša avantura neočekivanih prirodnih prepreka se nastavlja a ja se ne mogu oteti dojmu da sam promatrana i pod budnim okom zmaja sa početka priče. Pitam se u sebi koliko nas iznenađenja još čeka i vrlo brzo dobivam odgovor.

Vodene prepreke su sve tamnije, dublje i duže a

Jedno veeeeeliko HVALA našim dragim vitezovima i vitezicama: Tatiani, Sandi, Joki, Tomi i Peri na čeličnim živcima i ogromnom strpljenju jer stvarno nije bilo ni malo lako osiguravati 37 ljudi

okolne stijene sve strmije, veće i oštrije. Kanjon se u ovom dijelu silno potrudio da ne bude jednoličan i dosadan, poprma sve suroviji i zlokobniji izgled a mene hvata osjećaj sve većeg strahopoštovanja pred tom silom prirode. Plivamo kroz uski tjesnac između tih strmih, goropadnih, divovskih litica koje su se nadvile nad nama namećući svoju snagu i volju. Ne dopuštaju ti uspavani divovi niti suncu da barem malo proviri i ugrije nas svojom toplinom. Mokri se polako krećemo po skliskim stijenama i daleko naprijed čujem ime Saranča, zapuhne me pomalo jezivi povjetarac i osjetim magiju mjesta koji nosi to ime.

Ne postoje riječi kojima bi mogla opisati nešto tako neopisivo kao što je to Saranča. Kamena provalija, duboki ponor, impresivna pukotina koja strmo pada 19 m u dubinu. Kao da je kamen istopila bijesna vatra zmaja a hladna razularena bujica ohladila i zagladila tako nestvarne oblike božanske ljepote.

....., „Ima li neko rakiiiiijeeee“ Svi mi se smiju a ja nikad u životu nisam bila ozbiljnija.

Čekam osigurana pod punom ratnom spremom i gledam svoje gojzerice, pune su friža, blago planule na Dinari a sada će još i niz Saranču, ne želim niti pomisliti na izgled svojih nogu koje su već satima mokre u njima. Iz misli me trgne povik „mooooozeeee“ adrenalin me opet šibne ko lud a ja znam da drugog puta nema, nema nazad, a svuda okolo strme litice. Grčevito hvatam konop i krećem, spuštam se polako i sigurno, strah pomalo nestaje i za tren sam na

drugom kraju. Znala sam da je to samo početak ali nisam mogla ni zamisliti kako će izgledati daljnji nastavak spuštanja. Stojim na malom kamenu između stijena, sa jedne strane mi je duboki bunar a sa druge provalija od 19m, pratim pogledom konop koji pada tamo dolje i zažalim što nemam fotoaparata jer me taj prizor ostavio bez daha. Krećem dolje kao kroz kakav tunel, stijena je skliska i glatka i samu me iznenadi ugodan osjećaj prolaska kroz to grotlo. Duša mi se širi sve više i više a srce postaje sve veće i veće. Na kraju skok i pad u zaostalo jezero a ja neopisivo sretna plivam sa svojom naraslom dušom i još punijim srcem.

Nastavljamo dalje kroz taj duboko usječeni kanjon naše Dalmatinske goleti te primjetim da je ovo mirno korito samo kratki privid, privremeno lice rijeke koja će samo par mjeseci kasnije na istom mjestu teći bijesna i neukrotiva. Shvatim da su rijeke poput ljudi, imaju različite osobine i raspoloženja, nekad gole i sramežljive, nekad vesele, razdragane i brižne a ponekad snažne, ljute i smrtonosne. U tome je magija prirode jer možete otići na isto mjesto više puta a svaki put će vam pokazati novo lice i novu čaroliju.

Čarolija je svuda oko nas samo strpljivo čeka da je primjetimo, otkrijemo i doživimo. Znam da sam u tekstu malo pretjerala sa zmajevima ali šta ću kad ja volim bajke a možda je to ipak i neka prekrivena želja da i mene jedan otme i odvede tamo negdje daleko, daleko gdje bi plaćanje računa bila samo uspomena.

Špilja sv. Ante

Emil Podrug

Šibenski zaljev je Kanalom sv. Ante povezan s otvorenim morem. Na istočnoj obali kanala, pri sredini brda Lobor, nalazi se speleološki objekt špilja sv. Ante. Špilja je u speleološki registar zavedena pod brojem 03 0137. Dužina špilje je 10,5 m, maksimalna širina je 7,5 m (pri sredini špilje), maksimalna visina je oko 6 m (na ulazu). Ulaz u špilju okrenut je prema zapadu, a pod špilje se na-

Špilja kao crkva

O špilji kao crkvenom objektu najopsežnije podatke donosi don Krsto Stošić, osnivač Muzeja grada Šibenika, u knjizi „Sela šibenskog kotara“ iz 1941. godine. Tu saznajemo da je crkva posvećena sv. Anti Pustinjaku, odnosno sv. Anti Opatu iz Egipta (a ne sv. Anti Padovanskom). Postoji mogućnost da je prvotno bila posvećena sv. Krševanu (sv. Krisogonu). Nije poznato kada je točno špilja zatvorena visokim pročelnim zidom i

lazi na oko 12 m nadmorske visine. Ispred špilje je zemljani plato maksimalnih dimenzija 9x8,5 m koji je s morske strane ograđen kamenim zidom. Još nekoliko paralelnih kamenih zidova je na različitim nivoima podignuto ispod platoa prema moru čime je načinjena cik-cak pristupna rampa sa stepeništem. Povijest korištenja špilje može se podijeliti u dvije faze: sakralnu i vojnu. U srednjem vijeku (najkasnije u 15. stoljeću) prostor špilje je adaptiran u crkvu s titularom sv. Ante, po kojem je potom dobio ime i čitav kanal. Tridesetih godina 20. stoljeća špilja postaje strateški vojni punkt, što je uzrokovalo devastaciju nekadašnje crkvice.

preuređena u crkvu. Neposredno uz pročelni zid, nalazi se još jedna, manja prostorija izdubljena u stijeni. Najraniji spomeni crkve sv. Ante u kanalu sežu u početak 15. stoljeća, a riječ je uglavnom o ostavštinama i donacijama vjernika koje su zabilježene u crkvenim i općinskim spisima. U 15. stoljeće datiran je i najstariji sačuvani „komad“ crkvenog inventara - kamenica na kojoj je uklesan latinski natpisi 1451. godina („MCCCCLI“). Kamenica se nalazi desno od ulaza i uvijek je napunjena pitkom vodom koja se cijedi sa zidova špilje. U crkvi su dva oltara: središnji i bočni. Središnji oltar je povišen na stepenicu i nosi dekorativne

odlike ranoga baroka (početak 17. stoljeća). Oltar je tijekom prošlog stoljeća znatno oštećen: donji dio (pročelje oltara) se nalazi na svom izvornom mjestu, no njegova horizontalna ploča (menza) i gornji dio (retabl) su zavaljeni. Drugi, bočni oltar nalazi se u niši lijevo od ulaza. Stražnji dio mu je izdubljen u litici, a prednji dio je zidan od kamena. U sredini je udubina za svetačku sliku koja je nedostajala već u Stošićevo vrijeme. Pod crkve danas je prekriven recentnim betonom i ostacima bunkera, pa nije poznato kako je izgledalo izvorno popločenje crkvice. Stošić navodi da je crkva sv. Ante bila utočište pustinjaka, od čega je njih nekolikotijekom 17. i 18. stoljeća ostalo zapisano

Darka Gulina, „Ratna luka Šibenik“ iz 2011. Prve građevinske preinake ovog položaja poduzela je vojska Kraljevine Jugoslavije između dva svjetska rata. Tzv. Stara Jugoslavija je u tom razdoblju postavila i kompletirala topničke bitnice u široj okolini Šibenika, a naročito u priobalju. Zbog nadzora ulaza u šibensku luku, bitnice su postavljene i duž kanala, i to kod tvrđave sv. Nikole, kapelice Sv. Križa i špilje Sv. Ante. U samoj špilji sv. Ante postavljen je top od 90 mm, dok je još jedan pokretni top, istog kalibra postavljen uz morską liniju ispod špilje. O intervencijama na ovom položaju u tom vremenu svjedoči i natpis „1936“ ugreban na betonskom ojačanju zida koji s morske strane

u arhivima. Spominje se i da je crkva više puta obnavljana i uređivana, te da su posljednji zabilježeni radovi izvršeni 1880. i 1881. godine. Nakon toga, crkva je bila u funkciji još pola stoljeća, sve do oko 1930. kada je prešla u ruke vojnih vlasti.

Špilja kao topnička bitnica

O daljnjoj sudbini špilje don Krsto ne troši riječi, vjerojatno zgrožen, „tretmanom“ vojske prema nekadašnjem svetom mjestu. Nekoliko vrijednih podataka o vojnoj namjeni špilje sv. Ante tijekom sljedećih petnaestak godina može se naći u knjizi

zatvara plato ispred špilje. Nakon početka Drugog svjetskog rata, u travnju 1941. godine Šibenik se našao u sastavu Kraljevine Italije (sve do njezine kapitulacije u rujnu 1943. godine). Do veljače 1942. godine, Talijani su izgradili prvi sustav bunkera kojima je Šibenik bio osiguran s kopna, obale i otoka. Talijanska uprava je nastavila koristiti i važne bitnice duž kanala, te je vjerojatno upravo u tom razdoblju u špilji sv. Ante sagrađen bunker, čime je taj položaj bio dodatno utvrđen. Nažalost, tim je činom nepovratno devastiran veći dio crkve, budući da je bunker (dimenzija 4,5x3,5 m, te visine skoro 3 m) zauzeo gotovo polovicu njezinog

interijera. Treba spomenuti da u neposrednom podnožju špilje-crkve sv. Ante pred kraj Drugog svjetskog rata dolazi do većih vojnih građevinskih zahvata. Naime, od kraja 1943. godine njemačka vojska gradi tunnel u podnožju Lobora, da bi svoje torpedne brodove sklonila od savezničkog bombardiranja iz zraka. Te poznate „Hitlerove oči“ dovršila je tek poslije rata JNA (na iskopu tih tunela bili su „angažirani“ uglavnom njemački vojni zarobljenici).

Špilja kao arheološki lokalitet

Nedavnim otvorenjem setnice duž istočne obale Kanala sv. Ante, te obnovom i proširenjem srednjovjekovnog mula, špilja-crkva sv. Ante je postala dostupnija nego ikad prije. Time su konačno stvoreni uvjeti za njezinu obnovu i prezentaciju. Radovi na čišćenju špilje započeti su još prije dovršetka izgradnje setnice. Najteži posao - uklanjanje najvećeg dijela talijanskog bunkera - su tijekom 2011. godine volonterskom akcijom obavili Šibenski građanski forum i Turistička zajednica Grada Šibenika. Iz statičkih i sigurnosnih razloga, od bunkera su i dalje ostali prednji dio u punoj visini (naslonjen na pročelni zid crkve) i betonska ploča na podu crkve koji će biti uklonjeni naknadno.

Tijekom rujna 2013. provedeno je probno arheološko istraživanje da bi se ustanovila dubina sedimenata špilje, te eventualno postojanje kulturnih slojeva. Zbog betonske ploče kojom je pokriven čitav pod crkve sv. Ante, istraživanje nije bilo moguće obaviti u unutrašnjosti, već na zemljanom platou ispred špilje. Probna arheološka sonda dimenzija 1x2 m otvorena je ispred ulaza u špilju, na 2,30m od pročelnog zida, te orijentirana sjever-jug. U sondi se pokazalo da su taložine relativno plitke, te da se litica nalazi već na 55-65 cm dubine. Između recentnog humusa (gornjih 15-ak cm) i litice nalazi se kompaktni zemljani sloj smeđih nijansi debeo oko 40 cm. U tom sloju je pronađen grob odrasle osobe. Grob je bio pokriven s nekoliko pločastih kamenova. Kostii pokojnika bile su u dosta lošem stanju i dobrim dijelom ispremiješane, tako da se pokojnik doimao „uguran“ u raku dužine tek 95 cm. Stoga je moguće da je riječ o tzv. sekundarnom ukopu, odnosno da je pokojnik

ovdje naknadno prenesen sa svog izvornog počivališta prilikom nekih radova unutar ili ispred crkve. Uz pokojnika je nađen brončani prsten. (Po don Krsti Stošiću, grobova je ovdje nalaženo i prije. Stošić pretpostavlja da je riječ o grobovima pustinjaka, te dodaje da bi se ispred crkve moglo naći i grobova okuženih pokojnika, budući da se negdje u blizini crkve već od kraja 15. stoljeća nalazio lazaret.) U kasnijem vremenu je u taj sloj ukopana velika jama (ili rov?), za koju se trenut-

no ne može sa sigurnošću reći pripada li crkvenim ili vojnim intervencijama na ovom položaju. Jama je ukopana do dubine od 110 cm, s time da je donjih 40-ak cm izdubljeno u litici. Zanimljivo je da je dno jame bilo zapunjeno debelim slojem gašenog vapna, dok je ostali dio njezinog volumena bio popunjen nasutom zemljom i kamenjem. Iz svih definiranih slojeva uzeti su uzorci pomoću kojih će se, nakon provedenih analiza, moći ustanoviti točna starost taložina ispred špilje. Zasad se može preliminarno zaključiti da na tom mjestu nema arheoloških slojeva starijih od vremena izgradnje crkve, te da je sav zemljani plato ispred špilje zapravo umjetni nasip nastao podizanjem kamenog podzida sa zapadne, morske strane. Izvorni pristup špilji, prije njezine adaptacije u crkvu, je dakle bio stjenovit i strmo zakošen prema moru.

Arheološko sondiranje provedeno je u organizaciji Muzeja grada Šibenika, a u njemu su sudjelovali Jelena Jović, Mate Protega, Joso Gracin, Mile Rak i autor teksta kao voditelj istraživanja. Ovogodišnje sondiranje predstavlja prvu fazu istraživanja špilje. U planu je, prije daljnjih radova na obnovi i prezentaciji ovog lokaliteta, otvoriti i arheološku sondu unutar crkve, nakon što bude uklonjena betonska ploča koja prekriva izvorni srednjovjekovni pod. Sve radove na revitalizaciji šetnice i pripadajućih punktova, pa tako i špilje-crkve sv. Ante, vodi Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim područjima Šibensko-kninske županije. Financijska sredstva osigurana su iz IPA IIIC programa Europske unije.

Na ustupljenim fotografijama zahvalnost dugujem Josi Gracinu.

HGSS stanica Šibenik 2013/2014

Teo Barišić

Od rujna do kraja 2012 šibenski i drniški spašavatelji izveli su niz potražnih akcija na području županije, no potražni timovi sa psima su angažirani puno šire na području cijele Hrvatske. Najznačajniji uspjeh je svakako pronalaženje starijeg muškarca nakon dvodnevne potrage u zaleđu Vodica. S obzirom na prijeteće nevrijeme i njegovo stanje vjerojatno mu je život spašen u posljednji trenutak. Početak 2013. zabilježile su uobičajene aktivnosti na osiguranju snježne kraljice i pohađanje skijaških i tečajeva zimskih tehnika spašavanja. Početkom veljače teško nas je pogodila vijest o stradavanju splitskih planinara u lavini na Kamešnici. Šibenska stanica se sa velikim brojem članova odazvala u potražnoj akciji na ogromnoj lavini i upravo je potražni tim Blanka sa psom Aki pronašla tijelo stradalog kolege i prijatelja Ede Retelja.

Nakon što je Vjetar skinuo par pasa sa litice na Dinari spašavatelji su u 2013 izvukli još 7 pasa iz 6 različitih jama na Moseću, Miljevcima, Trbonju, Ružiću, Biskupiji i na otoku Tetovišnjaku. Kroz ožujak i travanj nastavljeno je sa vježbama potražnih timova, obuku planinara na planinarskim i speleološkim školama. U sklopu priprema za predstojeću sezonu spašavatelji su se priključili i trima velikim vježbama Državne uprave za zaštitu i spašavanje u TOF-u, GIRK Kalunu i Domu za starije i nemoćne u Bratiškovcima. Početkom svibnja uslijedila je još jedna spektakularna akcija u kojoj su spašavatelji brzom intervencijom pronašli stariju ženu koja je dva dana provela u vodi u manjoj jami kod sela Kljaci.

I ove godine članovi stanice osiguravali su razne događaje poput biciklističke trke u Vodicama, motociklističke trke na području cijele Dalmacije, ma-

sovnijih planinarskih pohoda na Prominu i Dinaru, komemorativnog skupa na Kornatima, otvorenju Šibenske šetnice u kanalu Sv. Ante te su asistirali na otvorenju Međunarodnog dječjeg festivala u Šibeniku.

Šibenski spašavatelji su se uključili u državnu vježbu speleospašavanja na Biokovu u jami Mokre noge sa dubine 500m te slovensko-hrvatsku vježbu speleospašavanja u Ledenoj jami u Paradani u Sloveniji u sklopu projekta EU Proteus.

Tijekom same turističke sezone zabilježeno je izvlačenje tijela stradale osobe kod uvale Sovlje u Tribunjnu te potražne akcije na Biokovu i Jadriji. I ove godine je zabilježena jedna neuspješna potraga za nestalim muškarcem iz Biskupije.

Za svoje trude, posebice brojne intervencije tijekom snježnog nevremena 2011, HGSS Stanica Šibenik je nagrađena Grbom Županije Šibensko – kninske.

Tijekom ove godine u stanicu je primljeno 13 novih članova (6 iz grada Knina) i uskoro započinje njihova obuka. Stanica broji 36 članova.

p.s. eto baš u vrijeme pisanja ovog teksta Aki je ponovo pronašla istu onu baku koja se nakon spašavanja u svibnju ponovo izgubila i nakon pada sa slomljenom rukom i ozlijeđenom arkadom prenoćila noć na otvorenom, Dva dana kasnije pronađen je i 73-godišnji psihički oboljeli muškarac koji je noć proveo u gustišu u zaleđu Zatona kod Šibenika.

49.	22.09.2012.	Ogulin-Gospić
50.	30.09.2012.	Cista , Split-potražna akcija
51.	9-18.10.2012.	Mirlović Zagora – izvlačenje ljudskih ostataka iz jame
52.	12-13.10.2012.	Primošten – osiguranje moto utrke
53.	20.10.2012.	Promina-izvlačenje unesrećene
54.	26.10.2012.	Ogulin – potražna akcija
55.	26.10.2012.	Pirovac-pregled bunara
56.	27.10.2012.	Kistanje-potražna akcija
57.	01-03.11.2012.	Vodice – potražna akcija
58.	28.11.2012.	Dinara-spašavanje pasa s litice
59.	29.11.2012.	Zelovo – potražna akcija
60.	06.12.2012.	Sitno, Perković-potražna obustava u dolasku

Akcije spašavanja i intervencije HGSS Stanice Šibenik 22.09.2012.-15.08.2013.

1.	03.01.2013.	Sljeme SQT - osiguranje
2.	05.01.2013.	Paklenica – izvlačenje unesrećenika
3.	08.01.2013.	Drniš-izvlačenje unesrećene osobe
4.	23.01.2013.	Zablaće-potražna akcija
5.	27.01.2013.	Šibenik-potražna akcija
6.	27.01.2013.	Moseć-izvlačenje psa
7.	28.01.2013.	Lokvice,Miljevci-izvlačenje pasa
8.	22.02.2013.	Trbounje-izvlačenje psa
9.	22.02.2013.	Ružić-izvlačenje psa
10.	23-24.02.2013.	Kamešnica-izvlačenje unesrećenih i poginulih u lavini, potražna akcija
11.	3-4-04-2013.	Biskupija – izvlačenje psa iz Jame na Oštroj glavici
12.	26.04.2013	Osiguranje moto utrke Primošten
13.	28.04.2013.	Osiguranje biciklističke utrke Vodice
14.	25.05.2013.	Kljaci – potraga i izvlačenje unesrećene osobe iz jame
15.	27-30.05.2013.	Međugorje – potražna akcija
16.	8-14.06.2013.	Osiguranje Moto trke Šibenik - Dinara
17.	12.06.2013.	Otočac potražna akcija
18.	18.06.2013.	Sovlje – izvlačenje tijela unesrećene osobe
19.	19-23.06.2013.	Asistencija pri otvaranju MDF Šibenik
20.	02.07.2013.	Kamešnica – potražna akcija
21.	13.07.2013.	Otvaranje šibenske šetnice
22.	28.07.2013.	Biokovo – potražna akcija
23.	03-04.08.2013.	Uspon na Dinaru - osiguranje
24.	07.08.2013.	Jadrija – potražna akcija
25.	9-15.08.2013.	Orlić – potražna akcija

Pas napravi posao za dvadeset ljudi

Psi Aki i Beta spasili su do sada živote dvoje ljudi, te pronašli nestalog alpinista. Iz HGSS-a Šibenik tvrde da jedan pas zamjeni dvadeset ljudi.

Teo Barišić

Spasioci HGSS-a Šibenik, Blanka Lučić i njezin kolega Ante Ercegović tvrde da jedan pas u Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja zamjeni dvadeset ljudi, a njihovi psi Aki i Beta do sada su spasili živote dvoje starijih ljudi, te su pronašli nestalog i preminulog alpinista i Edvarda Retelju na Kamešnici. U razgovoru s Blankom i Antom saznali smo brojne zanimljivosti.

KAKO SE TRENIRAJU PSI ZA HGSS?

Potražne pse uglavnom treniraju instruktori u HGSS-u. Redovito se organiziraju treninzi, a samog psa se nastoji kroz igru, naravno početi trenirati dok su još maleni štenci. Jedan od treninga jest da skrivamo čovjeka kojeg pas mora naći, a ta osoba najčešće ima kod sebe i njegovu najdražu igračku ili neku finu poslasticu.

DA LI PSI IMAJU OSJEĆAJ DA SLUŽE NEKOME ILI SAMO ŽELE SVOG TRENERA UČINITI ZADOVOLJNIM?

Psa se trenira kroz igru, tako da i samo spašavanje shvaća kao igru. Njemu je cilj pronaći čovjeka koji ima ono što on želi, a istreniran je tako da sve što od njega njegov vodič traži, on će i napraviti. Jako je poslušan i voli pohvale, ali na kraju krajeva, sve što radi, radi kroz igru i odobravanje osoba koje su mu važne.

KOJE PASMINE SU PRVI IZBOR I POSTOJE LI NEKE POSEBNE KARAKTERISTIKE PSA KOJE IH ČINE BOLJIM IZBOROM ZA POTRAŽNOG PSA HGSS-a.

Pasmine nistu toliko bitne, ali svakako gledamo da ima istaknuti nagon za lovom ili da se zna ponašati

u čoporu. Sa ženkama je općenito lakše raditi jer su mirnije os mužjaka. To je otprilike to, sve ostalo što čini potražnog psa dobrim je i dobar trening.

U SVAKOJ INTERVENCIJI KORISTITE PSE?

Da, kad je u pitanju nekakav nestanak osobe na širem području, jedan pas zamjeni dvadeset ljudi. To znači da jedan pas pretraži prije i bolje npr. 10 hektara terena od dvadeset ljudi. U takvim slučajevima su jednostavno nezamjenjivi.

KAKO PSI REAGIRAJU AKO NAIĐU NA NEKAKAV TRAG ILI NESTALOG?

Pas radi tako da ga se pusti na određeno područje i on će lajati na sve i svakoga tko se tamo nalazi. Tako su oni istrenirani. Kad pas zalaje, a pušten je da pronalazi, to vjerojatno znači da je naišao na nekakav sumnjivi trag ili pak na unesrećenu osobu. Ovih putem također apeliram na ljude koji kada vide psa u oprsnici HGSS-a da ga ne tjeraju kada laje na njih. On laje jer je tako naučen, ne jer vam želi nauditi. Ti psi su inače jako veseli i druželjubivi.

DA LI SE IKAD DOGODILO DA PSI PRILIKOM TRAŽENJA UPADNU U NEKAKVU NEVOLJU?

Meni s eto nije dogodilo, ali jednom prilikom je kolegi pas upao u žice od lovokradice. No takvi slučajevi su zbilja rijetki, s obzirom da su ti psi jako pametni i istrenirani.

KOJI JE POSTOTAK USPJEŠNOSTI PSA PRILIKOM TRAŽENJA?

Uspješnost prilikom idealnih uvjeta, što bi značilo da ne smije biti previše vruće, hladno i slično je. Uspješnost je čak 95%. Ljeti, primjerice radimo s njima po noći da im možemo osigurati što bolje uvjete pri tra-

ženju, no u svakom slučaju su nezamjenjivi.

KAKO TO DA STE SE PRIDRUŽILI HGSS-u?

Kolega i ja bili smo dugogodišnji planinari. Hrvatska gorska služba spašavanja prepoznala je potencijal u

nama te nam ponudila članstvo koje smo prihvatili. Morali smo proći razne tečajeve i dobiti licencu. Na kraju se sve to isplatilo i predivan je osjećaj moći pomoći nekome kome pomoć zaista potrebna.

I po drugi put pronašli baku Iku

Nakon zaprimljene dojave o nestanku starije ženske osobe s područja Kljaka, članovima HGSS-a bilo je jasno kako se radio o baki Iki. U svibnju ove godine su je tražili prvi put i pronašli u jami punoj vode u kojoj je ležala dva dana.

U nedjelju, 13.10, oko 13.30 sati HGSS stanica Šibenik je dobila dojavu o nestanku starije osobe s područja Kljaka, iz zaseoka Durdovi kos Čavoglava. Vrlo brzo im je postalo jasno kako se radi o baki Iki, staroj 89 godina, koju su članovi Stanice i u svibnju ove godine tražili i pronašli u jami u kojoj je dva dana ležala u vodi.

U jučerašnju potragu za bakom Ikom uputilo se deset članova Stanice Šibenik sa dva potražna psa, a pronašli su je oko 18.00 sati samo stotinjak metara od mjesta gdje je pronađena u svibnju.

Nesretnu baku sa slomljenom rukom i ozlijeđenom arkadom prvi je pronašao pas Stanice, a nakon što je zbrinuta predana je Hitnoj medicinskoj pomoći. FOTO HGSS

HGSS-ovci pronašli starca koji je nestao na području Zatona

Muškarac je pronađen oko 1 km istočno od kuće na nepristupačnom terenu. Osim vanjskih ogrebotina, vidne dezorijentiranosti i iscrpljenosti, nije bilo drugih vidljivih ozljeda.

Danas oko 13,30 sati HGSS Stanica Šibenik zaprimila je dojavu o nestanku muške osobe u dobi od 73 godine iz Zatona kod Šibenika.

Već u 14,30 sati je 15 članova HGSS-ovaca krenulo u intenzivnu potragu s obzirom da se radilo o osobi sa psihičkim smetnjama i zadnji put je viđena dan ranije oko 12 sati.

U 16 sati muškarac je pronađen oko 1 km istočno od kuće na nepristupačnom terenu. Osim vanjskih ogrebotina, vidne dezorijentiranosti i iscrpljenosti, nije bilo drugih vidljivih ozljeda.

Oko 16,45 sati osobu su prihvatili članovi obitelji koji su je odvezli u Hitnu medicinsku pomoć te su zahvalili šibenskim HGSS-ovcima.

Dinara, Veliki Bat

Damir Horvatić

Prije nekoliko dana, negdje u bespućima interneta naletjeh na članak naslova otprilike „Zašto planinar ide u planine“. Pa sad navodi milijun raznih razloga. Moj razlog je vrlo jednostavan. Moj razlog je samoća. Kad god idem u planinu, u prirodu, bilo pješke, bilo biciklom ma koliko god nas bilo ja sam uvijek nekako sam sa sobom i svojim mislima. To je uvijek nekakvo posebno stanje kod mene. Svjestan sam okoline, komuniciram, zabavljam se, pjevam, a opet sam sam sa sobom i sa svojim mislima. Eto, zato ja idem u planine i svaki put kad se vratim novi sam čovjek, pomiren sa sobom i čist u svojim osjećajima i razmišljanjima. Upravo zbog toga sam, unatoč ozljedi lijeve noge, i krenuo 25. studenog 2012. godine sa mojim dragim

prijateljima iz kluba Sv. Mihovil na Dinaru. I to ni manje ni više nego na Veliki Bat koji je za nekih 23 metra viši od najvišeg, nama najdražeg Sinjala. Točnije, visok je 1854 metra.

Tijekom pripreme i dogovora za uspon javila se neko licina nas, da bi se u nedjelju na okupljanju pojavilo točno 29 Mihovilaca. Poveća grupa, mora se priznati ali nitko nije sumnjao da će nas naš dobri vodič Damir provesti i dovesti sigurno i dobro na cilj.

Prvo zaustavljanje, Vrljka, kava, čaj, prebrojavanje, kruh „and we are ready to go“. Kojo (kako čovjek vozi onaj kombi, dušu mu vadi) je vodio kolonu do sela Uništa koje nam je polazišna točka. Do njega se dolazi na isti način kao kad idete na Glavaše samo što kod table na kojoj piše Glavaši ne skrenete lijevo nego desno. Negdje na pola puta primijetili smo tablu koja

označava državnu granicu. Da, da, selo Uništa je u Bosni i Hercegovini te je radi toga poželjno imati dokumente. Nema granične kontrole, ali se nikad ne zna. Ulaz u selo ukrašava prekrasna mala crkvića, a samo selo je skupina od nekih pedesetak kuća u kojima živi oko dvadesetak vrlo srdačnih staraca. Put automobilima završava na platou u sredini sela, mogli bi reći nekakvom trgu. Parkirali smo gdje kud koji i izašli iz vozila, a oko nas se sjatila cijela seoska svita i hrpa veselih i razigranih pasa. Ljudi su stvarno srdačni; lijepo su nas dočekali i ispričali se s nama. Nakon te dobrodošlice, uličicom koja gleda na sjever krenuli smo put, u oblake zavijenog Bata. Nakon nekih desetak metara skrenuli smo desno i za nekih dvije tri minute bili smo kod ostataka stare crkve koja je srušena tijekom rata. Da ste kraj nje primijetiti ćete po križu visine nekih dva metra. To je početna točka. Tu blizu smo ugledali prvu marku. Inače, put je odlično markiran i poželjno je držati se označenog puta. Naime, ovo je bila crta razgraničenja i sumnja

se da ima mina na što nas i nakon nekih sto metara upozoravaju table s natpisima. Ja kao i uvijek zadnji, lagano šepam i testiram svoju lijevu nogu. Teren u početku nije baš lagan, dosta kamenja, nema neke utabane staze, na momente pomalo i zbunjujući ali vodi tako da potpuno zaobilazi minski sumnjiva područja. Za petnaestak minuta prolazimo kraj velikog okruglog kamenog bunara kojeg smo ostavili s desne strane. Nakon nekih 45 minuta penjanja po kamenitom terenu, dolazimo do jedne male zelene livade. Nije nešto posebno velika, možda stotinjak metara u promjeru ali predstavlja pravi odmor nakon onog kamenjara. Ovdje počinje travnato područje. Odlično je markirano, ali treba paziti gdje su marke jer se vrlo lako skrene s puta. Također treba paziti kako se gazi jer od trave ne vidite rupe, a kad noga upadne zna biti jako nezgodno. Na ovom dijelu kolona se razvukla tako da smo mi pri kraju jedva negdje u daljini vidjeli one koji su na početku. Nije to problem. Teren je potpuna golet, nigdje grma ni stabla. Meni je ovaj dio us-

pona bio posebno zanimljiv. Na pojedinim mjestima stijene kao da niču iz trave. Ako se na ovom mjestu okrenete leđima Batu, vidjet ćete 1585 metara visoki vrh Jančija glava koji skriva naš Sinjal, vrh Hrvatske. Trava nas prati sve dok ne izađemo na makadamski put koji spaja Grahovo i Uništa. Put i nije neki. Samo bi dobar terenac prošao njime, a mi smo nekih deset minuta gazili po njemu što je bio jedan od laganijih dijelova puta. Uskoro nas marka vodi desno sa puta preko visoravni punoj trave u malo strmiji uspon. Uspon počinje na nekih 1600 metara i u nekih 40 minuta smo ispenjali oko 200 metara nadmorske visine. Na polovici tog uspona prelazimo preko izrovanog puta kojim su tenkovi u Oluji došli na te vrhove i nastavljamo hrbatom prema našem cilju. S desne strane, kad se oblaci razmaknu puca pogled na Uništa i Kijevo. S lijeve strane nas fascinira pustoš Dinare. Ovo definitivno nije teren po kojem se poželjno penjati tijekom ljetnih mjeseci. Ovdje nas je prekrilo oblak te se i nismo baš dobro vidjeli, a i zapuhao je jak vjetar pa je počelo odijevanje toplije odjeće. Nekako sam na ovom dijelu ostao sam. Penjao sam se po stijenama, pregledavao bunkere zaostale iz rata,

zamišljao kako je bilo tim ljudima ovdje gore na ovim visinama. I tad se dogodilo. Tad se dogodila ona moja samoća, onaj moj mir. Sjeo sam u zavjetrinu, zapalio cigaretu i slušao. Slušao tišinu. Koje blaženstvo, koji mir. Sam sa svojim mislima. To je bio taj trenutak. Zbog tog trenutka idem u planinu. Tad nailazi skupina mojih Mihovilaca i nastavljamo dalje do vrha koji se za nas otvara nakon nekih 15 minuta hoda.

Ekipa je već tu. Mate sa oborenim rekordom, naravno (2 sata 45 minuta) iako kaže da je bilo i brzih od njega, al je napomenuo i da su mlađi. Neven i Damir su isto tu. Tina, Kojo, Branka. Svi smo na Velikom Batu. Popeli smo se. Svih 29 članova planinarskog kluba Sv. Mihovil došli su na Veliki Bat. Nekoliko zajedničkih slika. Marenda. I polako nazad. Silazak je opuštajući. Vrlo lagan. Istim putem cijelo vrijeme. U selu smo u 16.00 sati gdje nas opet dočekuju veseli seljani. Eh da, ne smijem zaboraviti napomenuti kako smo imali dva pridružena člana. U selu su nam se pridružili jedan pekinezer i jedan labrador. Hrabro su ispenjali sve s nama i na vrhu su nagrađeni sa oblatom marendom.

Na kraju, zadovoljni postignutim, okupili smo se na zajedničkom piću s kojim smo nazdravili ne baš laganom, ali uspješnom usponu. Nakon pive, čaja i kojekakvih drugih pića umorni ali čistih misli, puni optimizma vratili smo se našoj svakodnevnici.

Ferata Koludar na Tri kralja 2013.

Neven Ivas Kojo

Evo baš prije početka pisanja ovog teksta, pregledavam Internet i na svoje čuđenje, ne mogu nigdje naći niti slova o Ferati Koludar, koju je Nikola Jelinić član H.P.D. Ante Bedalov iz Kaštela nedavno postavio podno istoimene stijene i skloništa Orlovo Gnijezdo. Zato se odlučih napisati barem dvije tri riječi o ovom ne baš lakom i zahtjevnom smjeru, u isto vrijeme uzbudljivom i adrenalinski ispunjenom iskustvu kojeg sam ja ovako doživio. Toga dana smo sa grupom od 11 planinara kre-

nuli na Kozjak iz Labina preko Botića do Malačke, a naš Mate je prebacio kombi na drugu stranu i krenuo prema nama, pa svi skupa na marendu u domu Malačka. Kako je dan bio prekrasan, odlučismo nastaviti do „Orlovog gnijezda“, s time da ja i moja Brankica prebacimo kombi do doma „Pod Koludrom“ i tamo pričekamo ostatak grupe. Kako je i nama bilo malo pješačenja, odlučili smo se popeti do skloništa Orlovog gnijezda i tamo ih sačekati. Pitamo domaćine kuda da krenemo, oni kažu, imate tri smjera, od skloništa Ante Badalov cickac gdje je najmanje strmo, na cesti lijevo ravno

gore strminom, i treće Feratom. Na sam spomen Ferate, u nama se počinje buditi onaj osjećaj kao da nas zove: vamo, vamo. Krećemo polako strmim usponom i nakon nekih stotinjak metara dolazimo podno stijene Koludre gdje s desne strane piše „Ferata“ o upozorenje- obavezna kaciga i pupčanik, idete na vlastitu odgovornost“. Istina da nismo imali ništa od navedenog, ali sama pomisao na sajle i klinove u nama probudi adrenalin i bez puno razmišljanja o mogućim posljedicama krećemo gore. Možemo mi to! Na tom mjestu sreli smo neki par sa psom i pitali o težini uspona Feratom, ali oni su odustali zbog psa jer su sajle postavljene cijelom dužinom uspona. Polako pazeci na svaki korak, uz pomoć čvrsto postavljenih sajli i klinova krećemo u ovu pustolovinu. Dosta je strmo, na mjestima gdje se treba prebaciti preko sajle i malo teško, odranja se kamenje i zemlja ispod naših nogu, ali ja i moja družica to savladavamo oprezno

i bez većih poteškoća. Uz put iskoristavamo svaku priliku za slikanje, iako sama fotografija ne može dočarati strminu i predivan osjećaj pobjede koji nas obuzima. Nakon svladanih nekih 50-ak metara smjer se iza stijene prvo desno spušta 10-ak metara pa, ponovno strmo gore uz nekoliko prelazaka preko sajli prema vrhu. Smijemo se, sretni smo i uzbuđeni, ispod nas je nekih 100-tinjak metara vertikale, pridržavamo se za sajlu, stojimo na klinovima i urlamo. Uspjeli smo, na vrhu nas je dočekao onaj par planinara sa psom koji je išao okolo lakšim smjerom do vrha, pa nas brižno po planinarskom kodeksu dočekao na vrhu uvjerivši se da smo se sretno popeli i bez opreme. Zahvalno smo ih i iskoristili za nekoliko fotki da objektivčimo naš uspjeh. Na stijeni piše „POSTAVIO NIKOLA JELINIĆ H.P.D. A.B.“.

E Nikola, svaka ti čast, ispunija si nam dan i sada s mirom možemo gdje god hoćemo na ovome svitu.

Kijevski Bat 1206 m

16.12.2012.

Neven Ivas Kojo

Di ćemo? Pitanje koje se ponavlja svakog puta na sastanku četvrtkom. Zovu kišu pa nitko ne želi povući, da ne bi bilo „di nas teraš“. Meni se pomisao o nedjelji na kauču nikako nije sviđala, pa onako iz prve ne misleći na vrijeme „bum“ kao iz topa KIJEVSKI BAT, uspon siparom kroz kuloar preko kamenja bez markacije. Doduše, tim putem su me već jednom proveli iskusniji od mene, još kad sam bio početnik i taj put sam shvatio što znači „prati grupu“ jer sam taj put kao nadobudni pustolov skrenuo s putanje preko stijene koja odozdo izgleda lako savladiva, međutim nakon savladanih nekih 30-ak metara ostadoh na stijeni, bez rukohvata za gore, dolje se više ne može. Tako nemoćan 20-ak minuta sam proveo zarobljen na stijeni, dok nisam sakupio snage i hrabrosti za nešto što ne bih više nikad ponovio. Skok gore do najbližeg rukohvata, pa što bude, uspio sam, ali od tog časa nikad više ne

u skretati sam, rekoh sebi „Kojo ovo ti je škola!“. No da ne duljim o tome, nastavimo mi gdje smo stali.

Nedjelja, jutro 6 sati, palim kombi pa kod Reze, mislim se koliko nas bude, bude. Vrijeme miriše na kišu, ali ima nade jer se nešto sa istoka vedri, skupilo se nas 9, odlično! Standardna tura preko Vrlike na kavu, pa pravac Kijevo. Išli smo kombijem do ograde lovišta, gdje markacija ide preko nje, ali kako rekoh ovaj put bez markacije. Dakle, krećemo desno uz ogradu, koliko nam dozvoljava raslinje, prateći da se previše ne udaljavamo od nje. Kako je već prošlo 2-3 godine od kad sam zadnji puta tuda prošao, trebalo je pogoditi pravac gdje i kad skrenuti prema gore. Što se više odmičemo od ograde postaje sve teže, strmije, sipar je sitan neugodan, malo se grupa razvlači ali ipak gazimo.

Sumnjivi oblaci se navlače nad nas, kiša će, ne će, ipak će. Malo samo, izlazi sunce budi nadu da će tako i ostati, ali neeee, opet kiša. Ovaj put nas je pošteno okupala, neki su pokušali kabanicama ali na onoj strmini više si mokar iznutra ispod nje, nego što te kiša moći. Nakon nekog vremena pomišljam da odustanemo ako kiša nastavi pojačavati, a ipak nastavljam nadajući se da će stati. Napokon, staje i kiša, izlazi sunce, oko vrha Bata jako jugo rastjeruje oblake. Mi smo već u kuloaru, na siparu, na ovom dijelu krupnijem, ali skliskom i mokrom. Dosta smo mokri, ali i ugrijani od napora koji zahtjeva posljednja etapa da se ne obaziremo na mokru odjeću nego hrabro i oprezno gazimo prema vrhu. Napokon, vrh. Malo puše, jugo čas na-

vlači oblake , čas ih tjera od nas. Kroz njih se na trenutke otvaraju rupe, sad pogled seže prema Perući, pa na trenutak se ukaže veličanstvena Dinara suncem obasjana, čas smo u magli , čas smo iznad oblaka kao na otoku a more ispod nas. Osjećamo se božanski. U zavjetrini, na suncu, marenda, presvlačenje, kratki odmor pa silazak. Odlučujemo se spustiti markacijom, preko lovišta gdje je manje strmo radi skliskih stijena. Kod kombija smo bili za nekih sat vremena, pričekamo ostale i polazak. Na putu prema kući još smo stali iznad Vrlike običi utvrdu Prozor, jer mnogi od nas nikad nisu bili gore, a o njoj ne znamo baš puno. Nekoliko fotki i pravac doma.

Eto, iz jedne kišovite i ne baš obećavajuće nedjelje

izvukli smo ono najbolje, bili smo u prirodi, iskusili sve njene nepredvidljivosti, spasili se kauča, dobro se razgibali i zadovoljni stigli kući.

Izgubljeni u magli

Struge 13.01.2013.

Neven Ivas Kojo

Toga dana najavljivali su kišu i mogući snijeg, no to nije spriječilo 15 odvažnih da se upute na Velebit, točnije na Struge u istoimeno planinarsko sklonište. U kombi nas se utrpalo 11 i još četvero u mali Clio, pa put Starigrada. Nezaobilazna kavica ili čaj, friški kruv i pokoja bočica vode, možda i koja konzerva, krafna i put Velikog Rujna. Na okretištu desno smo parkirali, vrijeme je bilo fantastično, u zaklonici od jakog juga spremanje ruksaka, štapova, gamaša i pokret.

Što dublje zalazimo u šumu počinje bivati toplije, pa smo primorani skidati jakne, kape i džempere jer znoj počinje curiti. Na vidikovcu iznad Rujna s kojeg se pruža predivan pogled, zastajemo na prvi odmor, pokoja zajednička, rekao bi klupska legenda Neven Magazin „spontana“ fotka, pa lagano ne baš strmom stazom dalje. Sve do serpentina podno Buljme pratilo nas je lijepo, toplo za hodanje idealno vrijeme. Tu smo se već morali lagano početi oblačiti jer se na tom dijelu jugo malo raspuhalo i ulazimo u maglu. Što više napredujemo to magla postaje sve gušća, pod nogama snijeg škripi, zbijemo redove i hrabro se probijamo preko Buljme. Jugo pojačava, na samom prijevoju zanosu noge. Na zaravni prije Struga ulazimo u gustu maglu, jedva uspijevam pratiti štapove koji označavaju stazu. Nakon nekoliko metara magla postaje toliko gusta, okrećem se i jedva uspijevam razaznati obrise kolege koji je iza mene nekih 3 metra. Sve je toliko bijelo da je nemoguće gledati, pa vadim skijaške naočale žutih stakala nadajući se da ću sa njima uspjati barem nešto razaznati u tom blještavilu. Štapovi markacije su udaljeni jedan od drugoga nekih 30-ak metara, što po ovakvoj magli

predstavlja nemoguću misiju pratiti ih. Odlučim se uzdati u svoj instikt i iskustvo, držim se tako da mi padina bude s moje lijeve strane, štapove teško nalazim u magli ali ipak uspijevamo doći do skloništa. U skloništu nas dočekaše Zadrani, veseli i topli kao uvijek. Nude mjesto za stolom, pozdravljaju poznate, lože vatru da se ugrijemo. Ako ništa drugo onda se u Struge vrijedi popeti da se osjeti zajedništvo planinara koji se brinu o tom skloništu i ljubaznost prema svima koji im dođu. Iz razgovora doznajemo da su dvoje njihovih kolega prespavali na Vaganskom vrhu noć prije i da ih čekaju da se vrate. Pomislih, mi mislimo da smo odvažni, a što su onda njih dvojica koji su prespavali na Vaganskom vrhu najvišem vrhu Velebita i to po onakvom jugu. To mora da su neki kako bi u našem klubu rekli „stari papršnjaci“, jer samo takvim podvizima se i ulazi u glasovite Papršnjake. Nakon obilatog ručka i zasluženog odmora treba poći natrag da nas ne uhvati mrak. Spremamo ruksake, kupimo smeće, svoje i razno drugo koje su neki prije nas ostavili jer im je bilo teško nositi prazne boce niz planinu, a lako pune donijeti gore. U isto vrijeme se spomenuti dvojac vratio, pitamo ih kako su pogodili put po magli, a oni vade GPS i kažu, bez njega nikako.

Normalno, prije polaska jedna „vatrogasna“ skupna slika, pa svi skupa u maglu. Tada počinju naše nevolje. Lako je bilo izići iz šume do proplanka, znali smo da je magla gusta, laganim korakom opet tapkamo od stupa do stupa. Odjednom stupova više nema, nema ih ni u kojem smjeru. Opet se pokušavam uzdati u instikt, ovaj puta pokušavam ići tako da mi padina bude s moje desne strane, Renato me prati u stopu, za njim Dragan, pa lagano svi redom. Nakon nekih 15-ak minuta, Dragan kaže da stanemo jer smo ja i Renato malo odmakli od grupe. Stanemo, stojimo i razgovaramo kako nam se čini da smo malo zalutali, ipak se ne damo, jer je još uvijek padina s naše desne strane i sigurni smo da smo na pravom putu, možda nekih 10 metara od markacije, ali je ne vidimo. Povremeno dozivamo Dragana pitamo gdje su ostali i hoćemo li krenuti dalje, međutim nakon 15-ak minuta stajanja na mjestu više ga

nismo čuli. Zato odlučimo krenuti naprijed jer smo pomislili da su oni pronašli markaciju i krenuli sami naprijed. Nekoliko minuta poslije zovemo ostale koji se javljaju ovaj puta iza nas ali s lijeve strane, odlučimo da ih pozovemo prema nama, sugerirajući im da idu desno nekih 30-ak metara i da će naići na nas, ne znajući da su oni napravili krug i da je i njima padina s desne strane ali ni da se oni kreću suprotno od nas, te da su uvjereni da su na dobrom putu. Odlučimo da nas pričekaju tu gdje su, pa ćemo pokušati doznati gdje griješimo. Netko je izvadio dobri stari kompas, pa sagledamo situaciju. Teren je nekako previše strm, strmiji od onog kojim smo došli. Odlučimo se popeti nekih 30-ak metara u pravcu juga gdje smo naišli na sedlo s kojeg se u magli razabire strma padina prema jugu. To me navelo da smo previše lijevo od prijevoja Buljme, pa se odlučih vratiti sam nekih 50-ak metara padinom desno, odakle smo došli ja i Renato da provjerim dali je markacija tamo negdje, a ostali neka se sklone sa vjetra i pričekaju. Pogodak, nisam prošao ni 30 metara kada mi se kroz maglu ukazao stupić markacije, onako sretan i sav zadihan povičem ostalima „vamo, vamo, evo marka“ vratim se po ostale, neki još ne vjeruju, ali ipak to je ona. Potrče svi kao jedan i za minutu svi smo na pravom putu, lagano izlazimo iz magle. Više nas ništa ne može zaustaviti, jedino glava dolje pa kao ja i Renato, nismo vidjeli skretanje prema Paklenici i odosmo, ne dugo, ali mogli smo. Do kombija nas je još i kiša okupala, nismo se niti presvlačili već onako mokri svi u kombi, pa pali grijanje i pravac Starigrad, dolje ćemo se presvući. Radio trešti, kombi se lagano tetura niz Rujno, nama misli lete na situaciju u kojoj smo se našli, Neven otvara pretinac u kombiju, kad u njemu naš klupski GPS. Sjetih se odmah one dvojice što su spavali na Vaganskom i kako su uz pomoć GPS-a lako pronašli sklonište, a mi kao slijepci bavljamo planinom dok nam je tehnika u kombiju.

E, nakon ovakvog iskustva nikad više bez tehnike u planinu niti ljeti. Ali da je bilo tehnike ne bi nikada osjetili ovo što nam se desilo i ne bi znali cijeniti stari ali uvijek dobri kompas.

Lišanjski vrh

Zoran Kolombo

Prema dogovoru 17.03.2013., u 7,00 sati 19 planinara i planinarki sv.Mihovil kreće na osvajanje Lišanjskog vrha. Krenuli smo putem Šibenik-Drniš-Siverić-Vrlika. U 9,00 sati parkirali smo vozila na makadamskoj cesti iznad sela Cetina u zaseoku Gornji Barešići podno kamenoloma.Nakon pripreme od 10 min krećemo i otkrivamo prve marakacije koje vode kroz rijetku šumu i dalmatinski krš do Preočkih Dolaca. Dio rute do Preočkih Dolaca je bio lagan te nas je pratilo lijepo vrijeme. Inače u Preočkim Dolcima nalaze se napušteni pastirski stanovi i vrijeme je za naš prvi odmor. Nakon kraćeg odmora napuštamo i pozdravljamo se sa posljednjim i rijetkim stablima pa krećemo markiranom stazom.

Prateći markiranu stazu nailazimo na snijeg i led. Markiranom stazom dolazimo do Planinarskog skloništa "Rupe" (1363 m) nadmorske visine. Uspon do skloništa je trajao 2 sata,20 min. Cijela zaravan Rupa i okolica su bili pod snijegom. Stajemo kod planinarskog skloništa Rupe te se dogovaramo o pohodu prema vrhu.Pitanje je bilo idemo li svi ili samo tko ima dereze? Nije se znalo što nas čeka prilikom uspona kakav je snijeg i ima li leda?

Pojedinci su htjeli na uspon bez obzira što nema ju dereze ali dogovorom Mate i Tatjane odlučeno je svi koji penju, imali ili ne dereze idu na vlastitu odgovornost. Tako smo na uspon krenuli Tatjana, Marina, Mate, Neven M., Emil, Mošo, Tome, Neven G. i Kolombo. Prešli smo otprilike 15 -20 min. uspona po snijegu koji je bio mekan, te je Mate zaključio da bi trebali obavijestiti preko mobitela preostali dio ekipe koji nisu imali dereze da nam se pridruže. Nažalost nije bilo signala. Nastavili smo prateći markaciju te stope usamljenog planinara. Inače markacija je bila odlično vidljiva usprkos snijegu. Otprilike 150 m ispred vrha zapuhao je jak vjetar te smo brže bolje morali oblačiti jakete,rukavice,naočale...Lišanjski vrh (1794 m) osvojen je nakon cca 1 - 1,15 sati uspona. Na vrhu se popela ista ekipa koja je i krenula iz pravca Rupa.Uspon je bio srednje težine. S vrha se pružao pogled prema Velikom Batu, Sinjalu, troglavu, Svilaji, Kijevskom Batu ,a svi su bili prekriveni bijelim prekrivačem. Povratak u planinarsko sklonište je trajao 1 sat.Nakon marende i kratkog odmora krenuli smo istom rutom prema parkiranim vozilima do kojih nam je trebalo 1 sat i 45 min. Ispunjeni pozitivnom planinskom energijom vraćamo se u tmurnu svakodnevnicu.

Pod motom „kad vode Neven i Labor slijedi avantura“ epizoda

U potrazi za Babićkim jezerom - „majka svih sipara“

Marica Berić

U 7 ujutro kod kluba skupilo se nas 12 nadobudnih (Neven, Labor, Kata, Anka, Damir, Floki, Renato, Ana, Aleksa, Tome, Josipa, Marica) i krenulo u 3 auta prema Kistanjama na jutarnju kavu. Napokon potpuno razbuđene, put nas je dalje vodio na cestu Knin - Gračac, gdje smo malo iza mjesta Zrmanja, kod željezničkog nadvožnjaka skrenuli udesno na bijeli put koji vodi prema vjetroelektranama i dalje prema Jelovim gredama. Mjestimično je bio prilično razrovan, pa su putnici morali i kratko propješačiti da bi vozači uspjeli izvu

i aute preko kritičnih mjesta. Nakon nekoliko kilometara skrenuli smo na prvom odvojkju opet udesno prema Ljubinoj poljani, prema kojoj se vozi još nekoliko km šumskim putem, i na njoj parkirali kod lovačkog skloništa. Na „parkingu“ nas je prilično šo-

kirala vrlo jaka i ledena bura uz oblačno vrijeme i 8 stupnjeva C, pa nam je dobro došao svaki odjevni predmet koji smo imali pri ruci, a sve ono mazanje kremom za sunce koje smo prije optimistično poduzeli (jer se u Šibeniku spremao skoro ljetni dan) pokazalo se krajnje promašeno.

Za Babičko jezero znali smo da se nalazi negdje na granici sa BiH, blizu sela Babići, tj. željezničke stanice Lički Tiškovac, podno masiva Ilice (koji neki zovu i Uljice) čiji je najviši vrh Bursać ili veli vrh na 1655 m, te da je to gledano sa Ljubine poljane u pravcu sjeveroistoka prema dostupnim kartama.

I tako eto krenusmo preko prekrasne zelene Ljubine poljane prekopane od veprova, uz podnožje brda Poštak koje nam je bilo s desne strane, preko blagih proplanaka i šumaraka, u kojima smo nakon otprilike sata hoda naišli i na dobro ugaženi bijeli put, kojim smo i jednim kraćim dijelom išli. Bura je, na

svu sreću, dosta popustila čim smo prošli Ljubinu poljanu, pa smo uživali u hodu po prirodi. Vidjevši da nas put ipak ne vodi na sjeveroistok, krenuli smo opet dalje proplancima, sa kojih puca nevjerovatan pogled niz šumovita brda i livade takve ljepote da mislite kako će po njima svaki čas projahati likovi iz bajki. Nakon još ponešto hoda, naišli smo na divnu zelenu udolinu između nekoliko viših brda, niz koju smo se sa iz čistog veselja spustili i popeli uz priličnu strminu na njenu drugu stranu. Udesno je vodio niz brežuljaka i šumaraka, pa je odlučeno da se popnemo na najviši vrh na rubu te udoline i pogledamo preko, ne bi li ugledali jezero i izbjegli lutanje. I zbilja, točno ispod tog vrha, koji je također sigurno na priličnoj nadmorskoj visini, ugledali smo malo okruglo Babičko jezero, ali u tako dubokoj kotlini kao da ga gledamo iz aviona. I nakon kraće dileme kako do njega, a šta biste i očekivali nego odluku da se spustimo pravo s tog vrha niz brdo prema jezeru, niz grubi i izuzetno strmi sipar!!!

Put niz taj sipar, za koji je Neven procijenio da je nagiba 60-70%, pokazao se kao epski pothvat, tj. bar za neke od nas kao što je moja neiskusna malenkost. Kako se ono kaže : „tamo ni lija ne prolazi“! Osim izuzetne strmine, trebalo je savladati i vrlo veliku visinsku razliku, odnosno dužinu sipara, a dodatnu nelagodu stvaralo je i dosta veliko kamenje koje se opasno odronjavalo i prijetilo da ozbiljno ozlijedi svakog tko se našao na putu - što reći, bilo je i nekoliko skakanja ustranu u zadnji čas. Po siparu je također bilo i mjestimičnog suhog granja i korijena koji su izvirali ispod kamenja, u koje smo se usput neugodno zaplitali. Spuštanje je trajalo vrlo dugo, čak i onim najiskusnijima, Damir je izmjerio da smo se niz taj sipar spuštali oko sat i 40 min. Teško vam mogu opisati taj osjećaj kad se teškom mukom spuštate i spuštate, a koliko god se spuštali i dalje gledate nizbrdo kao iz aviona, i tome kao da nikad nema kraja – tako se bar meni činilo! Ali kraj tom siparu ipak je došao, jer smo se napokon uspjeli spustiti do

rubu šume.

A u šumi odmah uz njen gornji rub iznenađenje – Anka je našla podzidani lijepi šumski put koji se spušta niz stranu brda prema jezeru! Možete zamisliti nevjerojatnog olakšanja i sreće kad smo ga našli, jer je pod nama još pucala vrlo velika i duga strmina. Tim putem smo ugodno i lagodno došetali nizbrdo do Babičkog jezera, malog zelenog dragulja, dobro sakrivenog duboko među brdima. Slijedio je zasluženi odmor i marenda, nakon već višesatnog hodanja, a Neven i Damir iskoristili su priliku i okupali se uprkos prilično niskoj temperaturi zraka. Voda u jezeru pokazala se međutim dosta toplom, zbog male površine od nekoliko stotina kvadrata i male dubine.

Na jezeru smo ostali oko sat vremena, a zatim odlučili što prije krenuti natrag, odbacivši ideju da prošetamo do sela Babić, da nas na povratku ne bi uhvatio mrak. Trebalo je opet savladati veliku visinsku razliku, ali ovaj put uzbrdo i prilično dug hod natrag do Ljubine poljane. Uzbrdo smo krenuli istim šumskim putem kojim smo došli, ali ovaj put do kraja da vidimo do kud će nas on dovesti, jer je bilo jasno da je nemoguće popeti se uz onaj sipar niz koji smo sišli. I imali smo što vidjeti, nakon oko sat i po uspona, put

nas je doveo malo okolnom trasom do iste zelene udoline sa koje smo se popeli na taj vrh niz čiji smo se sipar spuštali. Ispostavilo se da smo u dolasku očito prošli vrlo blizu tog puta, ali smo se iz doline penjali lijevo na vrh ne bi li vidjeli jezero, umjesto da smo išli desno okolo brda, pa ga nismo uočili.

Dalje smo prema Ljubinoj poljani nastavili drugim putem nego što smo došli, nastojeći pronaći stare markacije koje su tu očito nekad postojale i s pogledom prema Poštaku kojemu smo se nastojali što prije približiti jer je Ljubina poljana u njegovom podnožju. Gubeći ostatke markacija i orijentirajući se odoka, hodali smo nekoliko sati uz par 10-minutnih odmora, utrkujući se s ostatkom dana. Neke od nas uhvatio je već i priličan umor, pa se evo i ovim putem zahvaljujem strpljivoj i pažljivoj „metli“ Damiru koji je pazio na nas par najslabijih na povratku. I tako smo taman malo prije sumraka stigli natrag na Ljubinu poljanu, pregazili je, približili se autima i pobacali se po livadi da se još malo izuživamo.

Vožnja natrag protekla je kao u magli od silnih dojmova, a točka na i bila je kava u Bribirskim mostinama. Do Šibenika smo se dovezli oko 22 h.

Slijedi - epizoda 19. 5.2013. - Sveto brdo „s glavom u oblacima“

Pod motom „kad vode Neven i Labor slijedi avantura“ (ovaj put bez Labora) epizoda

Samograd na Dinari „Nevenov foto-session“

Marica Berić

Nas 12 (Neven, Tome, Damir, Pegi, Nataša, Jelena, Odesa, Denis, Goran, Maja, Sanja, Marica) u 3 auta uputili smo se iz Šibenika u 7 sati u oblačno jutro u pravcu Vrlike, do koje se vozi oko sat vremena. U Vrlici smo stali na jutranju kavu i odmah je slijedio zaplet : jednom od suputnika zabunom se auto zaključao iznutra, pa su Damir i Pegi morali ostati u Vrlici čekati da se donese rezervni ključ.

Ostatak ekipe, od čega nekolicina i bez ruksaka koji su ostali zaključani, potrpio se u preostala dva auta i uputio iz Vrlike prema Kijevu, a zatim bijelim putem prema šljunčari kod zaseoka Gojevići, gdje smo uočili da do njega vodi i novoasfaltirana cesta (dakle ne mora se bijelim putem). Aute smo ostavili na livadi kod šljunčare, odakle se jasno vidi zub Samograda pred masivom Dinare. Za uspon prema Samogradu

ne postoji obilježeni put, nego se pješaci ravno prema njemu preko isprva malih kamenitih zaravnih, a zatim preko istaknutijih hrbata brda. Niže zaravni ograđene su suhozidima, a po njima se nalaze i bunari i pojila za stoku raznih „stilova“, od kamenih pojila do kada! Divlja ljepota i divni mirisi tog krša posutog vrijeskom teško se mogu dočarati riječima i ozbiljno mame na kampiranje.

Za to vrijeme Damir i Pegi su se, čekajući rezervni ključ, po uputama „lokalni baba i dida-googlea“ u Vrlici popeli i na vrličku gradinu, za što im je trebalo oko 20 minuta. Dočekavši usput i ključ, uputili su se za ostalima.

Uspón ostatka ekipe prema Samogradu išao je sve većim strminama i policama preko hrbata. Uspón nas je smočila i kiša od koje smo se odmorili i osušili u šupljoj polupećini koja je i zgodan zaklon i vidikovac otprilike na kraju druge trećine uspona. S tog

mjesta vide se i brojne druge špilje na Dinari. Zatim smo krenuli na daljnji uspon, koji se sve skupa protegao i na par sati, do prilaza zadnjoj velikoj strmini pod Samogradom. S prednje jugozapadne strane Samograda nalazi se okomita gola litica, a pješački uspon na njega moguć je kad ga se zaobiđe sa stražnje strane prema Dinari, na kojoj se nalazi hrbat koji vodi prema njegovom vrhu. Uspon na njega zahtijevao je ipak i ponešto veranja preko nekoliko polica na priličnoj visini, koje već pomalo graniči i s alpinizmom. Ipak, svih 10 koji su dotle došli, popeli su se i na sam vrh, odakle puca zaista fenomenalan pogled na čitavu dolinu pod Dinarom sve do Peručkog jezera i vrličkih brda prekoputa. Neven je takav pogled morao ovdjekovječiti zajedničkom fotografijom, pa je tražeći najbolji kut snimanja skakao po svim rubovima Samograda, dok smo se svi mi ostali skamenjivali od straha, ali nikakvi protesti nisu pomogli dok nije sve fotografirao sa svih strana.

Sretno se ipak uslikavši, sišli smo sa samog zuba Samograda i uputili se nizbrdo nešto sjevernije nego smo mu prišli, isprva dijelom kroz male kanjone koje su usjekle zimske bujice. Kanjoni su dijelom obrasli rijetkim grmljem i stabalcima koji su nam dali ponešto dobrodošlog hlada jer se u međuvremenu razve-

drilo. Spust kroz kanjon koristili smo dok nismo došli do police od nekoliko metara niz koju nismo mogli sići, pa smo odlučili dalje krenuti popevši se na jedan od hrbata, koji je djelovao sigurnije i jednostavnije za put nizbrdo. U silasku je Neven uočio, a i napravio slijedeći foto-session sa jednim prekrasnim žuto-crnim poskokom, koji se na svu sreću držao vrlo cool.

U međuvremenu, Damir i Pegi došli su skoro do podnožje Samograda, gdje su se u dogovoru s Nevenom odlučili vratiti i naći s ostatkom ekipe jer više nije bilo vremena za uspon. Nakon malo traženja, telefoniranja, zviždanja, dovikivanja i slično, slijedio je happy reunion i sve lakši put nizbrdo prema šljunčari i autima. Kako smo pri povratku došli sa stražnje strane šljunčare, prešli smo je skijajući kao preko vrlo zgodnih i ugodnih mini sipara. I tako, eto, došli i do auta malo prije sumraka.

Dio ekipe morao je odmah kući, a ostatak je zasluženo odmorio na još jednom zgodnom i ugodnom piću i druženju u Vrlici prije povratka u Šibenik.

Čitajte nas i dalje u slijedećem nastavku Pod motom „kad vode Neven i Labor slijedi avantura“ (opet u punom sastavu):

slijedi - epizoda 12. 5. 2013. - u potrazi za Babićkim jezerom „majka svih sipara“ !!!

Markiranje planinarskih staza

Branka Ivas

U planini se treba kretati isključivo planinarskim stazama jer one služe da se njima sigurno i sa što manje teškoća dođe do određenog cilja i nazad.

Planinarske puteve razvrstavamo u tri kategorije; 1. lagani je onaj na kojem se ne treba pomagati rukama; 2. srednje težak-na težim mjestima

moramo se pomagati rukama; i 3. teški put -onaj na kojemu je upotreba ruku neophodna. One staze, koje za lakše i sigurnije kretanje imaju na kritičnim mjestima ugrađene metalne sajle i klinove, zovemo još i osiguranim stazama (tzv. klinčani put). Na takve puteve treba ići samo ako smo psihofizički sposobni za kretanje po njima, a i onda treba svaki korak činiti pažljivo i promišljeno.

Markiranje staza nije lagan posao. Uređivanje i održavanje planinarskih putova u hrvatskim planinama obavljaju markacisti organizirani u markacijskim sekcijama ili komisijama planinarskih društava. Njihov rad usklađuje Komisija za planinarske putove HPS-a. Svi putovi označavaju na isti način, da se koriste jednake oznake na pravim mjestima (markacije nisu jedine planinarske oznake!), da svaki posjetitelj može zna-

ti kamo put vodi i koliko je daleko cilj, i najvažnije, da kretanje po planinama bude što sigurnije i jednostavnije. Pri tome je važno ne narušavati izgled okoliša i voditi brigu o okolišu.

Članovi HPK Sv. Mihovil Šibenik, kroz ovu i proteklu godinu, očistili su i markirali nekoliko staza. Naime, kako se iskazala potreba za markiranjem staze od Izvora Cetine do sela Glavaš podno Dinare koja je dio rute sudionika tradicionalnog pohoda „Put Oluje“ – pohoda u trajanju 7 dana, a kojim se evociraju sjećanja na Oluju kao najbližaviju vojnu pobjedu HV tijekom domovinskog rata, članovi HPK Sv. Mihovil Šibenik, 16.11.2013. godine, markirali su taj dio, dotad nemarkiranog dijela puta i tim dali mali doprinos svim budućim sudionicima ovog tradicionalnog pohoda. Staza vodi od samog izvora Cetine, dijelom asfaltom, a zatim u selu između kuća skreće oputinama do širokog bijelog puta kojim se ide par stotina metara, a zatim opet na lijevo skreće na stazu obraslu makijom (orijentir skretanja sa širokog bijelog puta je prvi stup od struje na lijevoj strani puta.).

Markacije vode sve do sela Glavaš, odakle se nastavljaju već ucrtane markacije za Dinaru. Zauzeli smo se i za nastavak markiranja staze iz sela Mirkovići do doma Brezovac na Dinari, odnosno još jednog dijela iste staze koja se na određenom dijelu odvaja kod tzv. „Tomino nosića“ i skreće desno prema dijelu Dinare nazvan Duler i dalje nastavlja do samog vrha Dinare.

Ove godine počistili smo od odronulog kamenja i izraslih grana markiranu stazu koja vodi od Šubićevca do planinarskog skloništa „Zlatko Prgin“ na brdu Trtar, a koja nastavlja kružno do sela Protege u šibenskoj Dubravi, te obnovili markacije na istoj stazi.

Također su u tijeku radovi oko markiranja staze koja vodi od Šibenika do planinarske kuće u Alatima u Dubravi, a radi se o kružnoj stazi koja će biti zanimljiva i bogata sa brojnim vidikovcima, ne samo planinarima već i širem građanstvu koji žele provesti kvalitetan dan u zdravoj šetnji.

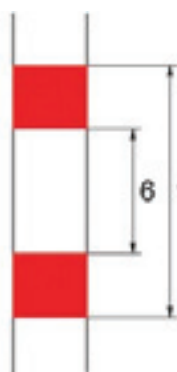

Sv. MIHOVIL 2h

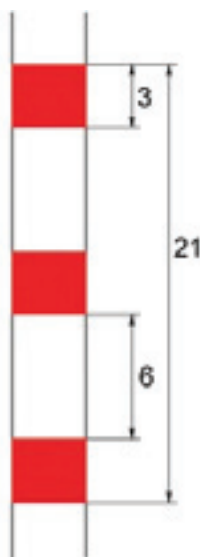
PUTOKAZI – crveni označava slijedeći cilj na kojoj je bijelom bojom ispisano vrijeme potrebno za stići do njega. Postavljaju se u pravilu na križanjima, i usmjereni su u pravcu kojim staza nastavlja.

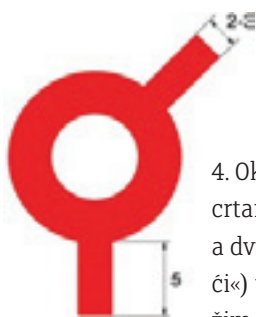
1. Okrugla markacija osnovna je oznaka u markiranju, a sastoji se od bijeloga kruga okruženog crvenim prstenom i ona se postavlja kad god je to moguće. Postavljaju se na drveću, u pravilu u visini očiju, kamenju, ogradama, zgradama, stupovima za struju i telefon i dr.

2. Pojasna markacija postavlja se na tanko drvo i metalne cijevi, promjera manjeg od 6 cm, gdje se ne može postaviti okrugla markacija. Sastoji se od tri pojasa: jednog bijele boje i dva crvene boje, koji se postavljaju poprečno na smjer rasta drveta, najčešće vodoravno.

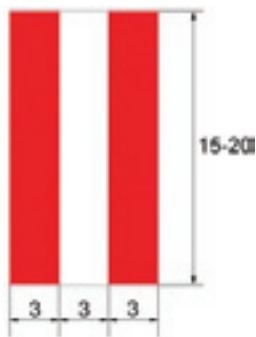
3. Dvostruka pojasna markacija. U slučaju kada u blizini nema drveta debljeg od promjera prsta, postavlja se, radi bolje uočljivosti, dvostruka pojasna markacija (dva pojasa bijele i tri pojasa crvene boje), ukupne visine 21 cm.

4. Okrugla markacija s dodatnim crtama postavlja se na kamenju, a dvije dodatne crvene crte (»repići«) usmjerene su prema najbližim susjednim markacijama.

6. Crvena crta postavlja se na niskom kamenju na livadi, ili u kamenjaru, između dviju markacija, osobito tamo gdje staza nije dovoljno vidljiva ili je nema, pa razmak između dviju markacija mora biti manji. Crta mora biti vidljiva iz oba smjera. Ako staza skreće, crta se lomi u smjeru prve iduće markacije.

5. Usporedna markacija postavlja se na kamenju, u vodoravnom i kosom položaju. Mora biti vidljiva iz oba smjera, a postavlja se u smjeru puta. Ako put skreće, usporedna se markacija lomi pod kutom u smjeru prve iduće markacije.

1 iz Golfa

Mio Kozić

...Mirisale su nepregledne ljubičaste livade tog proljetnog jutra svuda oko nas. Uz žubor Zrmanje ,smaragdne krške ljepotice i zvuk pčela zagazili smo u zagoru negdje između Kistanja i Ervenika. Sat vožnje od grada našli smo idilu u prirodi. Pregršt boja i zvukova prirode na mjestu gdje su stalni stanovnici rijetki a prolaznici još i više a netko kao mi , zaista raritet.

- A i sam povod našeg je dolaska je neobičan. Po prvi put planinari su krenuli na biciklijadu .Pa kad je već tako odlučili smo da bude tradicionalno jubilarna prva planiklijada.Tako joj skovasmo ime i nadobudno krenusmo u novo druženje. Trebalo je

doznati tko je od planinara najbolji biciklista a od biciklista tko bi bio najbolji planinar. Naravno sve pod parolom važno je sudjelovati,nije nas zanimalo tko će biti najbrži. Došli smo se zabaviti i ništa drugo....

- Ali...zabava je loše počela. Parkirali smo se na livadu pokraj puta ,poskidali bicikle sa nosača, trpali po džepovima neophodne sitnice za 4 sata vožnje i pregledavali opremu na cesti kad se iznenada začuo zvuk motora nailazećeg auta . Iza nepregledene krivine u trenu se pojavio tamni golf,začusmo škripu kočnica i miris spaljene gume....uzalud je kočio, nismo ni znali što se događa a sve je već bilo gotovo . Zaustavio se nakon nekoliko metara ostavljajući iza sebe dva crna traga po asfaltu a mi smo bili porazbacani kao čunjevi na kuglani. Jedan iz golfa u panici se držao za glavu dok je gledao što je napravio.Polako smo se dizali iz koprive i prašine

gledajući se u nevjerici sa velikim upitnikom iznad glave. Upitnik je postao još veći kad smo vidili da se nitko od nas nije ozljedio. Došli smo se zabaviti a ovo je prije nego je i počelo postalo prava avantura. - No ipak sretni što je sve dobro prošlo oprostili smo nesavjesnom vozaču napad na nas neudžne bicikliste i prionuli pedalama. Još protekle zime rodila se ideja da se na proljeće zaputimo negdje u okolici biciklana tako da je sad došlo vrijeme za realizaciju plana. Kasnije će se pokazati da je izlet prošao u znaku broja 8, jer se eto igrom slučaja baš nas osam iz kluba sastalo u ovom pohodu. I krenuli smo u 8 iz grada da bi sad dva sata kasnije nakon putne kaverage u loklanoj birtiji i opskrbe sa kruhom krenuli nizvodno desnom obalom Zrmanje .

- U selu Popovići prelazimo most preko rijeke i u izduženoj koloni vijugamo uskim asfaltnim putem između kuća i livada prepunih trave i proljetnog cvijeća. Ubrzo se oni spremniji odvajaju od glav-

nine grupe koja je došla uživati pa se zaustavljaju svako malo. Beru se šparoge uz cestu i fotkaju prizori koji odmaraju dušu. Ovi spretniji se vraćaju do nas pa opet jure ispred. Nakon pola sata dolazimo na makadam koji je u dobrom stanju pa dobro napredujemo prašnjavim putem .Redaju se zaseoci Travice Romići ,Kostići te ubrzo stižemo u Ervenik. Onako žedni i raspoloženi oduševljeno otkrivamo da između napuštenik kuća postoji jedna koja ima otvorena vrata iznad kojih stoji jumbo plakat sa slikom pečenog janjeta ispod kojeg valovito poručeno leži nekoliko feta pršuta i bukara sa strane. Poljoprivredna zadruga Novi Ervenik tu ima „biffe“ logičnog naziva Zrmanja...

- Bicikle su dobile odmor a mi uživamo u ponudi pića iz najboljeg kafića u Erveniku. Piva je 10 kn, kava 5, a gemišt 0,2 ili 0,3 sve jedno opet 10 kn. Detaljno pročitavši cijenu na zidu gostionice vidio sam i cjenu, odmah ispod konjaka, nečega što se

zove „naknada za usluge prijevoza“ ma što god to bilo a to stoji 50 kuna .Proučavam interijer lokala koji je u stilu 70-ih. Ne zato što je tako uređen nego zato što zadnji put uređivan prije 40 godina pa tako izgleda i sad. Na podu dominiraju vječne pločice od krupnog zeleno-smeđeg poliranog kulira .Nesalomljive

- No vrijeme je poći. Fotografiramo se svi zajedno kod ulaza iznad kojeg „dreči“ pečeno janje nabijeno na ražanj i krećemo dalje. Sad smo na pola puta i opet prelazimo mostom preko Zrmanje da bi krenuli uzvodno njenom lijevom obalom.I tako pedalu po pedalu prašnjavim seoskim putem vijugamo uz rijeku. Iz znatiželje nakratko se zavlačimo u sporedne cestice na koje nailazimo pa se opet vraćamo nazad. I opet redaju se žute table uz suhozide na kojima pišu imena zaseoka za koje nitko od nas nije čuo. Kovačevići,Kanazir Donji Trivići. Prolazimo redom sve stalno zagledavajući na sve strane jer sve nam je novo i prvi put viđeno. Na jednom zidu sa lijeva porredane ko na modnoj pisti stoje ukipljene četiri koze .Nesvakidašnja slika za nas gradsku dijecu ,meni osobno vrlo komičan prizor koji me podsjetio na modnu reviju mladih manekenki u usponu .U čudu su nas gledale vjerovatno nevidjevši nikad do sada ovakve čudne svate. Šarenu kolonu od osam biciklista. Usudit ću se reći i to da one,lako je moguće, neznaju brojati pa će im pri povratku u stado biti doista teško izmeketati ostalim kozama koliko nas je bilo. No ostavit će mo mi kozije probleme njima samima i poći dalje.

- Vozimo se dalje prema našem cilju istim tempom i polako napredujemo. Nebrojeno puta se zaustavljamo za neku novu fotografiju. Ispred jedne kuće pod taracom sjedi starica u traveši sa šudarom na glavi. Podiže ruku na pozdrav i maše nam. Jedan po jedan u prolazu uzvraćamo pozdrav. Zbog dobrog društva vrijeme i kilometri neprimjetno prolze pokraj nas i eto nas opet na tragu civilizacije koju nagovještava asfalt. Nakon 23 km ostaje nam najugodniji dio puta. Spust bez pedalanja sve do polazne točke . Skoro pola sata za kretanje kroz prostor koristimo najveću silu od kako je kliknu Veliki Prasak. Gravita-

cija nas besplatno vuče u dolinu,među zelena polja prema Zrmanji. Samo šum vjetra u ušima i rećkanje guma narušavaju tišinu. Bili smo dobri i sad nas majka priroda časti vožnjom,na čemu joj ponizno zahvaljujemo.

- Suše nam se mokre majice dok se primičemo cilju,stisku ruku i zajedničkoj fotografiji za kraj sportskog dijela izleta .Još koji sitni zaveslaj nogama i ponovo smo na početku. Vrijeme je za odmor i drugi dio izleta. Uz vodu nalazimo pogodno mjesto za piknik. Loži se vatra za gradele,sijecka se salata,priprema meso za roštilj. U tili čas tu je stolnjak ,čase,kolači i pribor za jelo a pivice zavezane špagom za stablo lelujuju nizvodno u plićaku od sitnih oblutaka.

- I dok vatra gori pogled pada na rijeku koja klizi metar od nas i gubi se ispod lukova kamenog mosta . Svi imamo istu misao u glavi,kako bi se bilo okupati. Kraj je Travnja,sunce lijepo grije ali voda je 11 cel. Pipamo bosim nogama do čička,hrabrimo jedni druge i čekamo tko će prvi otvoriti sezonu kupanja 2013.I konačno,Damir se bezdušno baca prvi u hladnu vodu koja nosi, ja sam slijedeći a nakon nekog vremena još dvoje .Iz mnogih iskustava identičnih ovom mogu reći ono što ste svi čuli nebrojeno puta ,sve je u glavi. Ako niste probali slobodno vjerujte u to . Dok ste na obali glava vam govori ne ulazi hladno je(jer će onda trebati nešto raditi) Ali kad uđete glava govori ,dobro sad kad si ušao,vidim da nemaš namjeru izaći tako brzo i moramo nešto poduzeti da ti ne bude hladno. Znači nešto raditi,ubrzava se puls,krv brže teče i sve je ok. Nema zime. Izašao sam 40 godina mlađi ,osjećao sam se kao da imam 5 . To znam po tome jer sam nakratko zaboravio čitati i pisati. Pisati pogotovo jer nisam mogao držati olovku u ruci,prsti ne slušaju ali bilo je lijepo i opet ću ponoviti.

- Ironično,grijala me i ugasla vatra koja se pretvorila u žar iznad kojeg su već dimile bržole a miris maslinovog ulja draškao nosnice. Vrijeme je za okrijepu. Nakon 27 km planiklijade,kupanja u čistoj Zrmanji koja kožu nateže kao bubanj i mirise proljeća vjerujem da vam je lako predočiti kakvi su nam bili apetiti..... mmmmmmmmm. Nadam se da onaj jedan

iz golfa neće ponovo naići jer bi se eto opet pojavio u nezgodnom trenutku. Zalogaj po zalogaj na šarenoj dekici naša hrana u slast nestaje a nakon dobrog jela ,deserta i prirodno hladene pive opet malo sporta. Prije polaska našim kućama nije na odmet i malo odbojke .Promećemo se u vrsne atlete svestrane za sve fizičke aktivnosti.

- Sunce je već nisko na nebu i skoro će zaći za okolna brda pa je vrijeme za polazak. Ponovo pakiramo naša dvonožna prometala na aute i krćemo na more. Naravno svi sretni i zadovoljni sa druženjem u prirodi sa željom da se opet vratimo ako ne prije onda sljedeće godine u isto vrijeme. I tako prva tradicionalna planiklijada nije ni završila a mi smo već u mi-

slima na drugu koja će sa punim razlogom biti tradicionalna. Ne sumnjamo da će nam opet biti lijepo. Jedini nam je uvjet da se ne pojavi opet onaj jedan iz golfa. Doista nam nije potreban. Bio je jednom pokazao šta zna i mi mu vjerujemo . Za vjeka vjekova..... -Kroz sumrak klize naši aute prema gradu,kroz usnula sela i žute prozore . Bukovica se sprema na počinak,napuštamo je sa dobrim željama da mirno spava. Lagano da ne remetimo idilu stižemo na šibenski most i svijetla Šibenika u zaljevu. I opet nas je dočekaao znakoviti broj,u osam sati stižemo do parkinga ispred kluba. Još stisak ruke ,zagrljaj i laku noć vrli planinari. 2014 idemo ponovo ali sa većim gradelama.....pozdrav .

Izlet na Rožanske kukove

Neven Grubišić

Rožanski kukovi strogi su prirodni rezervat. Nalaze se u sjevernom dijelu Nacionalnog parka Sjeverni Velebit. Strogim rezervatom, zajedno s Hajdučkim kukovima proglašeni su 1969. godine. Vapnenačko su podrijetla, pa su specifičnog reljefa i jedno su od najneprohodnijih dijelova Velebita. Međusobno Rožanske i Hajdučke kukove odvajaju Lubenovačka vrata na visini od 1674 m. Područje kukova puno je velikih kamenih gromada, vrtača i jama. U području hajdučkih kukova 1992. god. otkriven je speleološki objekt, Lukina jama. Nazvana je po Ozrenu Lukiću – Luki, speleologu i hrvatskom vojniku poginulom u domovinskom ratu. Lukina jama duboka je 1341 m. To je rezultat posljednje speleološke ekspedicije nazvane Sifon 2013. Ekspedicija je izvršena u kolovozu 2013. Tada je u mutnoj i hladnoj vodi izvršen i zaron, 60 metara u sifon. U ovoj ekspediciji sudjelovali su i speleolozi HPK Sv.Mihovila.

U strogom rezervatu kretanje je ograničeno i predviđeno za manje grupe planinara. Markacije se ne obnavljaju već duže vrijeme, a neke se i brišu. Želi se sačuvati ta nedirnutu priroda i neobično carstvo krša, te flora i fauna.

U pravo ovi podaci su me potaknuli da se odlučim na ovaj izlet i napravim kružnu turu oko kukova.

Polazna točka ovog izleta bila bi sa Lubenovca prema Lubenovačkim vratima, na Vratarski kuk, preko Fabina doca izići na Premužičevu stazu, odmorom kod Rosijeva skloništa, nastaviti u pravcu Alana, pa u podnožju Krajačevog kuka spustiti se ponovo na Veliki Lubenovac.

Po Rožanskim kukovima nisam nikada planinario, a ni itko drugi od nas koji smo krenuli na tu turu, pa je izlet od samog početka svima bio zanimljiv. Nas jedanaest, u 6 sati krenulo put Karlobaga, do kojeg stižemo za dva sata. Kupuju se u kiosku, kruh i peciva, pa sjedamo u obližnji kafić. Kratka pauza, jer ima još puta. Zvoni mobilitel. Sa malim zakašnjenjem, stiže

nam i Horvatović. Krećemo put Jablanca gdje je skretanje za Alan, 17 km. Na jednom velikom zavoju nalazi se proširenje odakle puca pogled na more i otoke... zadržavajući. Stojimo i ne možemo odoljeti pogledu. Jedna zajednička fotka i nastavljamo dalje. Do Alana je cesta vijugava, ali je asfaltirana, pa je s lakoćom prolazimo. Ne zaustavljamo se kod planinarske kuće Velikom Alanu. Put nastavljamo makadamom prema Lubenovcu, još nekih 6 km. Napokon stižemo na Veliki Lubenovac. To je kraška udolina duga jedan kilometar, a široka od 300 do 500 m. Lubenovac se nalazi na samom rubu strogih prirodnih rezervata Rožanski i Hajdučki kukovi. Nekad su tu ljudi u ljetnim mjesecima živjeli sa svojom stokom, a sada su ostali samo ostaci nekadašnjih ljetnih stanova. U sklopu projekta Nacionalnog parka na Lubenovcu se obnavljaju pastirski stanovi i to četiri na rubu livade, a dva na Alanu. Jedino nikako da se obnovi planinarsko sklonište koje je izgorjelo 2004. god. Ovim Nacionalni park sigurno želi ograničiti kretanje na ovim prostorima,

jer puno atraktivnih izleta započinje baš sa Velikog Lubenovca.

Napokon stižemo, te parkiramo nedaleko od zgradi nekadašnjeg planinarskog skloništa. Rastežemo noge, nabacujemo ruksake i ostalu opremu, divimo se pogledima na obližnje vrhove, Rožanske i Hajdučke kukove, te Veliki Kozjak.

Krenuli smo na izlet u nepoznato, u divlju ljepotu Rožanskih kukova. Renato je uključio GPS, da zabilježi podatke. Ubrzo prelazimo preko livada Velikog Lubenovca i izbijamo na makadam koji obilazi Lubenovac, pa skrećemo desno. Putem se divimo visokim vrhovima stijena, jela, te niskim grmovima malina, kojih je bilo u izobilju. Cijelim putem smo se sladili, ali malina je ubrzo nestalo, a pred nama su se pojavila Lubenovačka vrata. Tamo se skupljamo i na jednom velikom kamenu čitamo natpis - Grebenski put, samo za iskusne planinare. Svima nam je bilo jasno da se moramo kretati oprezno. Odmah na početku, staza je jako slabo označena i to nekakvim polu-

markacijama koje blijedu. Iza jednog zavoja zastaje nam dah od pogleda na nepregledno carstvo krša i naš cilj, Vratarski kuk 1676 m. To je najveći vrh Rožanskih kukova. Krećemo se sporo jer treba pratiti markacije, ali Anka i Julija se pomalo odvajaju. Njih dvije su bile posebno oduševljene izletom. Svakim korakom ugledaju nešto novo i to ih odvlači. Očarani ljepotom tog divljeg i nepristupačnog krša još ne osjećamo umor, te za sat vremena stižemo na Vratarsko sedlo. Putokaz nas usmjerava lijevo prema klekovini na Vratarski kuk, a desno je staza prema Rosijevom skloništu. Probijamo se kroz grmove klekovine, strmo, ali oprezno. Izbijamo na greben ispod Vratarskog kuka. Markacijama više ni traga. Pratimo lijevo male markacije od naslaganih kamenčića koje su ostavili neki planinari za bolje snalaženje. Ugledali smo vrh do kojeg nam ne treba puno, samo 15 min. Vrh Vratarskog vrha omeđen je hrpom kamenja i suhom granom ispod koje je upisna knjiga s pečatom. S vrha nam se ukazuju brojni pogledi na Zavižan, desno po redu Zavižanski pivčevac, Mali Rajinac, koji je ujedno i najveći vrh sjevernog Velebita 1699 m, Veliki Rajinac, Hajdučke kukove, Lomsku dulibu, Veliki Kozjak. U daljini Seravski vrh, Crikvenu i Pasarića kuk, ispod kojeg je Rosijevo sklonište. Ugledali smo i dio Premu-

žičeve staze. Odmorili bi mi i uživali u pogledima u nedogled, ali čekalo nas je još dosta puta. Vraćamo se do Vratskog sedla i krećemo desno prema Rosijevu skloništu, ali preko Fabina doca. Nakon pet minuta markacija za Novotnjev kuk. Vadim kartu i ta markacija nas vodi na grebenski put po kukovima. To nam nije plan, već preko Fabina doca na Premužičevu stazu. Neki od nas već su krenuli tim pravcem, ali karta mi govori da se staza pruža sjeverno kroz klekovinu. Renato se probija i gubi iz vidika u gustoj gotovo neprohodnoj klekovini. Izbija na nekakav vrh i pronalazi izblijeđenu markaciju. Dozivamo ostale planinare, ali u daljini neki su već van dozivanja. U labirintu kamenja gube se Ankica i Julija. Znam one su iskusne i spretno na kamenju, ali mi unose malu dozi brige.

Ispod nas dolac, velika vrtača s visokim jelama i smrekama, gotovo neprohodna, ali naziv me je upućivao na nekakav dolac sa livadama i rijetkim stablima. Markacije se u stijenama gube, pa vrludamo da ih nađemo i malo pomalo stižemo do šumovitog dijela staze u docu. Markacije postaju vidljivije i odmah nam je lakše. Staza je u šumi raznolika, malo dole, malo brijega i tako nešto više od jednog sata do Premužičeve staze. Izbijamo na Premužičevu stazu. Putokaz desno je za Zavižan, a lijevo za Rosijevo sklonište. Sta-

za je nazvana po inženjeru Anti Premužiću koji ju je projektirao i sagradio. Gradnja je trajala tri godine, od 1930. do 1933. godine. Sagrađena je u stilu suhozida širine 1,20 m, a pruža se u dužinu od 57 km od Zavižana pa sve do Baških oštarija, na nadmorskoj visini 1500 m. Za pet minuta stižemo kod Rosijeva skloništa, kamene prizemnice na visini 1580 m. Obnovljena je 1012. godine. U njoj se nalazi gusterna, u kojoj voda nije za piće, jer su planinari u njoj pronašli uginulog puha. Ima peć na drva, a na katu galeriju za osam ljudi. Vani je stol s klupama, dar planinara iz Kutine.

Odmaramo i uživamo u pogledu na Rožanske kukove i more, a posebno oni koji još nisu nikada bili tu. U tri sata i 20 min napuštamo Rosijevo sklonište i krećemo put Alana, prema Lubenovcu. Ubrzo stižemo do izblijeđene markacije. Kuk Varnjača. Pogled mi zastane na strmim stijenama kuka, a misli upitaju – Gdje su Ankica i Julija?

Ispod kuka Varnjača nalazi se duboka vrtača iz koje se ne uočava bilo kakva staza. Po karti one su tu trebale izaći na Premužićevu stazu. Pomalo se udaljavamo od Varnjače prema vrhu Crikvena. Uspón je pet minuta od staze. Neki ne mogu odoljeti pa se uspinju. Polako krećemo kroz usjek u stijenama Crikvene na šumovit dio staze prema Alanu. Svi smo na okupu i bez dogovora pružamo korak prema Lubenovcu, a

Ankica i Julija su nam stalno u mislima. Nakon sat vremena stižemo na križanje staze prema Krajačevom kuku (nazvan po Ivanu Krajaču, poznatom zaljubljeniku u Velebit) i Velikom Lubenovcu.

Brzo se odvajamo, ali u toj brzini netko ipak ugleda na stazi strelicu i natpis Anći. Odmah smo svi odahnuli, znajući da su njih dvije ispred nas, negdje prema Lubenovcu. Staza nas vodi kroz bukovu šumu, najprije uzbrdo, a poslije kod odvojka za Krajačev kuk, gdje piše pola sata, čeka nas velika strmina. Treba pripaziti na koljena koja nas svih već pomalo bole. Strmi dio staze kroz gustu bukovu šumu prolazimo za manje od sat vremena, pa izbijamo na makadam koji vodi kružno oko livada Lubenovca. Uz put smo ugledali i građevinske strojeve i lokaciju gdje će se obnavljati stanovi.

Ubrzo stižemo na Veliki Lubenovac i ugledamo Ankicu i Juliju. Svi smo sretni i zadovoljni što smo na okupu, a posebno njih dvije koje su oduševljene izletom. Nikako da krenemo i odvojimo se od pogleda na Lubenovac i Rožanske kukove. Jedna zajednička fotografija i pravac Stariograd na zasluženno piće. Dojmovi se nižu jedni za drugim i priči nikad kraja, ali valjalo bi poći kući. Ukratko jedan uzbudljiv i nezaboravan izlet u carstvo divljeg i čarobnog krša Rožanskih kukova. Zadivljujuća prirodu, vraćamo ti se opet...

Noć u carstvu boga Stribora, u prašumi Perućici

Joso Gracin

Pravo iz dubokog sna preдох u tajanstveni svijet mračne prašume. Nešto me je u snu dodirnulo, šapnulo mi da otvorim oči, probudilo me u gluho doba noći i ostavilo samog u beskrajnoj pustoši šumske tame. Kao smiraj pred oluju, osjetih snagu potpune tišine. Nikakvi demoni, ni šumski duhovi, ni vile, ni vilenjaci nisu me mogli uznemiriti kao taj neugodni šum nepostojanja. Pogledah na sat. Pomislih da je noć došla svome kraju, ali ugledah tek treću uru iza ponoći... A onda odjednom, prašumu obasja bljesak munje, a nebo nad mračnom divljinom propara gromovnik Perun. Za nekoliko minuta pogode me velike kapi kiše i dadu mi znak za uzbuđu. Strašno nevrijeme je krenulo na Perućicu, a ja sam se našao sam u carstvu boga Stribora.

Provesti noć u divljini

Kampiranje, odnosno spavanje u šatoru, daje nam nsvakidašnje iskustvo. Uvijek kad sam imao mogućnost birati između noći provedene u čvrstom objektu ili šatoru, bez obzira na vremenske okolnosti, ja bih izabrao šator. Spavanje u šatoru čovjeku pruža neposredni dodir s prirodom, s njenim mirisima i zvu-

kovima, a bivakiranje ga još i više spoji s otkucanjima prirode. Razlika između kampiranja i bivakiranja nije vizualno velika, ali je ipak ima. Kampiranje bi podrazumijevalo spavanje u šatoru, a bivakiranje spavanje u improviziranom šatoru, tj. zaklonu kojeg podignemo od onog što imamo kod sebe (najlona, špaga, cerade...) ili onoga što nađemo u prirodi (granja, lišća, kamenja...) Većina mojih bivakiranja bila su isplani-rana, pa mi je većinom bilo udobno, toplo i sigurno, ali nekoliko puta u životu, dogodilo mi se da sam noć u prirodi morao provesti neplanirano. I u takvim situacijama, izradio sam dobar i siguran bivak i dočekao jutro živ i zdrav.

Kod prisilnog bivakiranja bitne su dvije stvari koje život znače. Prva je, ako negdje zapnemo i uhvati nas noć, nema panike i bezglavog srljanja po nepoznatom terenu. Bitno je stati, smiriti se, pogledati što imamo kod sebe, a što oko sebe, na mjestu na kojem se nalazimo, pa lagano krenu u izradu improviziranog zaklona, odnosno bivka u kojem ćemo provesti tu noć. Druga važna stvar je, da zaklon treba raditi što duže, ako treba i pola noći. S time će postići da će nam proći dobar dio noćnog vremena, a radeći, tijelo ne da nam se neće ohladiti, već će se i ugrijati. Uz to, improvizirano sklonište biti će dobro i kvalitetno napravljeno,

a naposljetku ćemo i brzo zaspati, jer smo se umorili, dugo ga izrađujući.

Jedna od mojih davnih želja bila je da jednom otpujem u zemlju planinskih ljiljana, pa da tamo provedem noć u najvećoj europskoj prašumi, Perućici. Sad sam dobio priliku za to i nisam je smio propustiti.

Divlja neukročena Perućica

Stavio sam čeonu lampu na glavu, pozdravio bosanske GSS-ovce Samira, Tarika i Kolu koji su ostali sjediti pored vatre prepričavajući svoje stare planinske avanture, te ušao u gustu šumu. Dok sam se spuštao kroz negostoljubivu tamu pokušavajući pronaći svoju ležaljku rastegnute negdje u mraku između dviju bukvi, osjećao sam kao da me iz dubine šume promatraju neka nadnaravna šumska bića. Gore na proplanku podno Maglića, svi ostali, već odavno su zaspali u sigurnosti svojih šatora.

U pradavno doba guste, nepregledne šume, prekrivale su veliki dio kontinenta. Čovjek ih je, malo po malo krčeći, pretvarao u obradive površine ili mjesta na kojim je podizao svoja naselja. Danas se samo u rijetkim dijelovima svijeta mogu naći nedirnuti stare šume u kojim se drveće ruši od starosti. U pojasu umjerene klime, velike prašume se mogu još samo

naći na prostoru Kanade i Rusije. U Europi, postoje samo dvije prave, velike i potpuno sačuvane prašume. Jedna se nalazi u Rumunjskoj, a druga je Perućica. Kažu da je Perućica najveća u Europi.

Ova iskonski sačuvana stara šuma nalazi se na krajnjem jugoistoku BiH, gotovo na samoj granici s Crnom Gorom i ona predstavlja najvrjedniji biser divlje prirode u Europi. Smještena je u samom srcu NP Sutjeska, u njedrima između gorostasnog Maglića s jedne, te dubokog kanjona Suhe i planine Volujka, s druge strane. Perućica je duga oko 6, a široka do 3 kilometra, te zauzima više od 13 000 hektara površine što se strmo spuštaju od proplanka Prijedor s 1600 metara visine, i Lokve Dernečišta, duboko dolje u dolinu Sutjeske. Kroz prašumu se provlači Perućički potok koji se u njenom središtu obrušava niz liticu visoki 75 metara, pružajući veličanstveni prizor i gotovo nestvarnu sliku divlje neukročene prirode. Perućica je stoljećima odolijevala civilizaciji i stalnoj ljudskoj čežnji da je zbog vlastitih materijalnih interesa pokori. Možda bi je kroz vjekove čovjek i uspio pokoriti i uništiti, da mu njena teška pristupačnost nije bila nesavladiva prepreka. Smatra se da je šuma Perućice stara oko 20 000 godina. U njoj se nalaze mnoga stabla koja su prešla 300 godina starosti, a neka su

visoka i preko 50 metara. Najviše izmjereno stablo u prašumi bilo je visoko 62 metra. U Perućici se bez prestanka izmjenjuju procesi rađanja, života, umiranja i ponovnog rađanja. Kao jedna od posljednjih prašuma Europe, godine 1952. proglašena je Strogo zaštićenim prirodnim rezervatom, te je s time postala i pravno zaštićena. U Perućici su stabla ostavljena da slobodno rastu, umiru, i trunu bez ljudskog uplitanja...

Mada, gledajući je iz daljine, na prvi pogled ne izgleda zastrašujuće i opasno, velika je mogućnost za onog tko uđe u Perućicu, da se za tren izgubi, pa da danima luta kroz mračno, zeleno prostranstvo bezuspješno tražeći izlaz iz njega. Prije nekoliko godina u Perućicu je ušao jedan Čeh i zauvijek nestao. U vrijeme drugog svjetskog rata, za vrijeme operacije Schwarz, poznatije kao Peta ofenziva, u prašumu je zašao jedan dio njemačkog diverzantskog puka i kako legenda kaže, nikad nisu izišli iz nje, nikada više nisu pronađeni. U Perućici pod gustim slojem lišća, bog mrtvih, Pikutik, skriva još mnoge ostatke poginulih boraca NOVJ-a i

vojnika Wehrmachta.

Pomilovan dahom divljine

Uzdajući se u svoje osjećaje, u crnoj dubini šume brzo sam pronašao platnenu ležaljku, rastegnutu između dviju bukvi. Sam na svijetu, u prašumi Perućici, nisam osjećao ni strah, ni nelagodu, već samo prekrasan mir. Šuma se umirila poput tamnopute djevojke u smiraju noći. Disala je nekim nepoznatim životom. Promatrala me je blago, svojim tamnim očima, u snu me pomilovala dahom divljine, te nježno dodirнула vršcima grana, kao vršcima prstiju. Šumski duhovi, vile i vilenjaci prišli su mi radoznalo sasvim blizu, ali me nisu dirali. Ona im nije dopustila da me uznemiruju. Čuvala me je najljepšom energijom svijeta. Kroz san, začuo sam pucketanje granja, a noćna krestava ptica preletjelo je iznad mene. Ležao sam potpuno sam na samom kraju zemlje planinskih ljiljana, zaštićen prekrasnom energijom prašume, carstvom boga Stribora.

O jednoj jami i jednoj špilji u kanjonu Dabra kod Vrpolja

Susret s Pivčevom jamom

Jose Gracin

Bilo je to prije deset godina, točnije, bio je ponedjeljak 03.11.2003. godine. Dva dana iza blagdana Svih Svetih, a vrijeme je još bilo gotovo pravo proljetno. Bio sam kod kuće kad me je nazvao Dok i rekao da će doći do mene, jer mi treba ispričati nešto važno. Ubrzo je stigao i kratko mi opisao o čemu se radi. Doznao je za neku jamu na području Vrpolja. Nalazi se u kanjonu Dabra, u blizini zaseoka Špinjače, a zovu je Pivčeva. Za nju je čuo od tadašnjeg vrpoljačkog lugaara pok. Mladena Petkovića. Isti dan kad je doznao za jamu, otišao je do kanjona Dabra i pronašao ulaz u nju. Nismo gubili vrijeme uzeli smo opremu i odmah krenuli prema Vrpolju. Jako nas je zanimalo o kakvom se speleološkom objektu radi.

U Vrpolju, nasuprot odvojkju za Danilo, skrenuli smo desno u usku ulicu između kuće, pa se spustili prema pruzi i željezničkoj stanici Dabar. Na dnu kanjona, prošli smo pokraj kuća Špinjača, pa makadamskim putem nastavili voziti još nekoliko stotina metara u pravcu Morinja. Parkirali smo se na malom proširenju podno Pivčevih staja koje je po Dokovoj procjeni trebalo biti najbliže ulazu u jamu.

Otvor je bio samo pedesetak metara udaljen od poljskog puta, ali ga u zapuštenoj borovoj šumi nije bilo lako pronaći, jer je bio mali i uz to dobro skriven makijom.

Od opreme, ponijeli smo samo ono što smo imali kod kuće, a to je tada bilo jako skromno i neadekvatno za silazak u jame. Speleologija ponekad podrazumijeva i improvizaciju ili snađi se s onim što imaš kod sebe. Imali smo dva pojasa koja su služila za penjanje po jarbolima jahti, ali ne i za silazak u jame. Moje uže

je također bilo brodsko, a ne izdržljivi speleološki statik, a Dok je ponio neki konop sumnjivog izgleda, koji mu je prije toga služilo za obaranje borova. Od speleoloških sprava, ja sam imao najvažnije što bi trebalo imati pri istraživanju vertikalnih speleoloških objekata - stop-descender, spravu koja služi za spuštanje, te kroll i bloker, dvije sprave koje služe za penjanje po užetu. Dok je sa sobom imao osmicu, tj. popularnu krušku kućne izrade, koja služi samo za absajlanje, tj. spuštanje po užetu. Od rasvjete ponijeli smo također samo ono što smo našli kući, a to su bili jedna ručna baterijska lampa i karabitka, ali ne speleološka, već ona starinska rudarska, gotovo muzejski primjerak, koja se drži u ruci.

Postavili smo prirodna sidrišta oko stabla na ulazu i ubacili konope kroz otvor u jamu. Nije nam tada bilo važno što se po speleološkim pravilima to baš tako i ne radi, ali nismo imali transportnu torbu iz kojih bi pri spuštanju malo po malo izvlačili uže. Najvažnije nam je bilo to da što prije uđemo u tamu, pa otkrijemo što ima tamo dolje. Po padu kamena zaključili smo da se ispod nas nalazi vertikalna dubine između 15 i 20 metara. Krenuo sam prvi i nakon 6-7 metara spuštanja, našao se na polici, tj. nekakvom prirodnom mostiću na kojem sam s jednog konopa prešao na drugi, jer prvi je tu završavao i to bez sigurnosnog čvora na svom kraju. Svatko tko se bavi speleologijom znat će o čemu govorim. Nije nam bilo za zamjeriti, jer tada smo znali jako malo, a speleološko iskustvo nam je bilo nikakvo. Imali smo samo srca i volju, a to je često i najvažnije. Zidovi jame bili su goli, stjenoviti, bez siga, pa je ulazna vertikalna izgledom podsjećala na ulaze u neke duboke objekte. Zvonoliko se širila od otvora prema dolje. Na samom ulazu promjer jame je

bio manji od jednog metra, dok se u dnu vertikalnog kanala dvorana raširila na više od deset metara.

Tek kad sam sišao na dno, upalio sam rudarsku karabitku, a onda je odozgor, na osmici bez prusika, tj. bez osiguranja, krenuo i Dok. Usput mi je dobacio, kako bi bilo bolje da nisam ni palio karabitku, jer sada vidi kolika se dubina nalazi ispod njega.

Ubrzo smo obojica stajali na dnu ulazne vertikale, na vrhu kamenog sipara punog smeća koji se pod kutem između 30 i 40 stupnjeva obrušavao u dva nasuprotna kanala, jedan manji i drugi koji je predstavljao nekakav nastavak ulazne dvorane, a spuštao se je do jako uskog prolaza ukrašenog debelim naslagama blata. Na bokovima iznad kamenog sipara primijetili smo prve blago zasigane stijene. Ubacili smo kamen kroz blatno suženje i nakon nekoliko udara o stijenu začuli pad kamena u vodu. Posvijetlili smo kroz otvor i ugledali uski dugački stjenoviti procjep i na njegovom dnu vodu. Shvatili smo da se radi o nečem zanimljivom, pa smo odlučili izaći vani i ponovo se vratiti

u jamu s boljom opremom i s kolegama iz kluba.

Ponovo u Pivčevoj jami

05.11.2003., srijeda. Samo dva dana nakon prvog ulaska, ponovo se spuštamo u Pivčevu jamu. Sa nama su došli kolege iz kluba, Goran Radević-Morrison, koji je ostao vani i pok. Sena Bajrić, sin poznatog šibenskog speleologa Eše Bajrića, momak koji je tada imao mnogo više speleološkog iskustva od nas dvojice. Sena se provukao kroz uski otvor na dnu dvorane i rekao da se dolje nalazi voda koja je prilično duboka i kako je najbolje da za ovo otkriće javimo tadašnjem pročelniku našeg speleološkog odsjeka, instruktoru speleologije Teu Barišiću.

27.11.2003. četvrtak. Treći puta ulazimo u Pivčevu jamu. Cilj nam je bio, izmjeriti je, topografski je snimiti, i istražiti do kraja. Uz Tea, Doka, pok. Senu i mene, u ovu speleološku akciju krenuli su još Darko Bačić-Deks i pok. Marina Stojić. Dok sam ja opremao liniju, a Dok i Deks se zavlačili i istraživali svaku pukotinu,

Teo, Sena i Marina su se uhvatili mjerenja, topografskog snimanja i izrade nacрта. Dubina do vode iznosila je 33 metra, a izmjerena dužina objekta bila je 32 metra, mada je jama bila i duža, jer uska se pukotina među stijenama pružala i dalje, ali zbog suženja, daljnje napredovanje za čovjeka je bilo gotovo nemoguće. U jami smo uz ostatke smeće koje se uvijek baca u jame u blizini putova, pronašli i staru zahrđalu pušćanu cijev s zatvaračem i nekakav vojnički šljem, po obliku vjerojatno iz prvog svjetskog rata. Izmjerena dužina ulazne vertikale bila je 16 m.

Dabar i dalje teče, ali podzemljem

Dubina vode na dnu jame iznosila je između 7 i 8 metara, a najzanimljivije je to da smo primijetili da ta čista i bistra voda polako, gotovo neprimjetno, otječe u pravcu Morinjskog mora. Kad bi na njenu površinu bacili komadić papira, mogli smo primijetiti kako se papir lagano kreće prema zapadu, tj. u pravcu izvora Ribnik. To su bile podzemne vode koje su dolazile iz pravca Danilskog polja i još dalje iz Zagore i Moseča u čijem se podzemlju po kazivanju starih ljudi skrila nekad snažna rijeka Vinjakuša. Šum te mitske rijeke Vinjakuše, pričaju preživjeli starci tog dijela Zagore, ponekad se za velikih kiša, još uvijek može začuti iz dubine krša. Zanimljivo je da se na tom potezu nalazi i izvor Bitinj u Danilskom polju. Nekada u davnjoj prošlosti Dabar je tekao površinom, te se kod mjesta Jadrtočva ulijevao u Morinjsko more. Njegovo presušeno korito se zbog kanjona koji je izdubio može pratiti kao u rijetko koje nestale rijeke na ovom području. Vode Dabra su se s površine premjestile u svoje podzemno korito koje se nalazi na dubini od 30-tak metara ispod sadašnjeg presušenog korita, a na svijetlost dana ponovo izbijaju kao nepresušni izvor Ribnik kraj Jadrtočva. Jedino kad navalu velike kiše i podzemne se pukotine prepune vodom, pa proteku korita nestalih rijeka, onda nakratko ponovo proteče i Dabra. Zadnjih desetljeća to se događa jako rijetko, jer oborina iz godine u godinu kao da je sve manje. U Pivčevoj jami na policama stijena visokim i petnaestak metara iznad sadašnje razine vode, primijetili smo plastične boce i druge plutajuće predmete, što

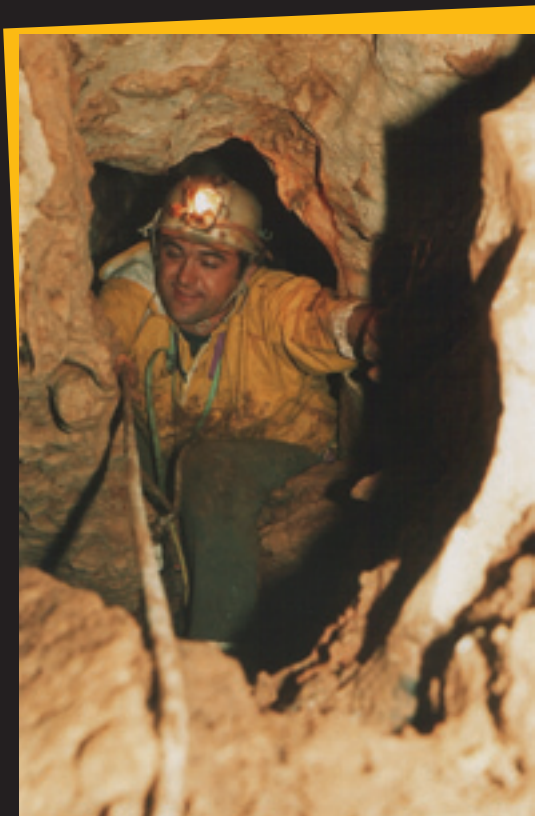
znači da se razina vode pri ekstremnim hidrološkim uvjetima za toliko metara podigne gore.

Koliko sam doznao, na ovom potezu se nalaze još neke pukotine i podzemni otvori koje bi trebalo istražiti. Ako su ti objekti dublji od 30 metara velika je mogućnost da se i u njima naiđe na vodu koja bi u tom slučaju zajedno s vodom u Pivčevoj jami vjerojatno predstavljala dio nekakvog podzemnog hidro-geološkog sustava.

Naši ljudi često u jame koje su blizu naselja i putova, i koje su im zgodne za to, bacaju razni otpad, smeće, životinjske strvine, pa i opasne kemikalija, ne znajući da oborinske vode što otječu kroz te jame dalje u podzemlje, ispiru sve što im se nađe na tom putu, da bi ponovo izbile negdje na površini kao izvori koje na kraju svi mi pijemo.

Pivčeva jama možda ukleto mjesto

Prije tri godine bili sam četvrti puta u Pivčevoj jami. Ponovo smo se kao i prvo puta u nju spustili samo

Dok i ja. Cilj nam je bio što točnije izmjeriti dubinu i količinu vode u procjepu na dnu jame. U najužem dijelu, neposredno iznad vode, odjednom mi je počelo nestajati zraka i disao sam sve teže. Izgledalo je kao da su naše karabitke potrošile gotovo cijeli kisik koji se nalazio dolje. Sve više me je hvatala nekakva tjeskoba, pa sam požurio gore prema izlazu. Dok je rekao da on ne osjeća nikakve tegobe, ali on je takav, da kad mu je i loše, to nikad ne priznaje. Problem je bio u tome što se zbog blatnog suženja nije bilo baš tako lako izvući iz donjeg dijela jame do ulazne vertikale. Nikad mi se tako nešto nije događalo, ni prije, ni poslije tog.

Kad sam napokon izašao vani na vrući ljetni zrak, bio sam potpuno mokar od znoja i iscrpljen od nedostatka kisika, ali ponovo sam mogao normalno disati. Tada sam se sjetio naših dvoje kolega koji su 2003. godine zajedno s nama bili u Pivčevoj jami, a kojih više nema. Umrli su i naš Sena Bajrić i naša Marina Stojić, a umro je i lugar Mladen Petković koji je Doka

u studenom 2003. uputio na Pivčevu jamu. Kroz misli mi je prošlo to kako mi je na dnu jame počelo nestajati zraka i upitao sam se da li je Pivčeva jama nekakvo ukleto mjesto ili je zbog čiste tekuće vode na svom dnu, to mjesto ostavljeno samo prirodi, a ne ljudima koji su je već bezbroj puta ranili i uništili.

ŠPILJA "PEČINA" (U blizini stanice Dabar)

Franjevci, akteri jednog od prvih zabilježenih speleoloških istraživanja u okolici Šibenika

Zabilježeno je da je u studenom 1909. godine skupina od pet franjevaca istražila špilju kraj željezničke pruge u blizini stanice Dabar u selu Vrpolju kod Šibenika, koja je među stanovnicima Vrpolja poznatija pod imenom "Pečina". Zanimljivo je da je to vjerojatno jedno od prvih zabilježenih speleoloških istraživanja u okolici Šibenika. Tada su franjevci, Vjekoslav Pogačnik, Pave Miličić, Justin Sabotini, Paulin Seljanić i Panacij Vlačić ovaj speleološki objekt izmjerili i izradili njegov nacrt i to na način crtanja ugljenom na zidu špilje.

Godine 1990. za postojanje špilje doznaje i u nju ulazi šibenski speleolog Ešref Bajrić, a 10.08.1997. godine posjećuju je i članovi SO HPD Kamenar, pri čemu precrtavaju je i franjevački nacrt koji se nalazio na zidu desno od ulaza u špilju. Nacrt na zidu špilje više ne postoji, pa je sreća što su ga vrijedni speleolozi, Rajna Gladović i Marko Lučev, spasili, precrtavši ga na papir.

16. Svjetski speleološki kongres – Brno 2013. i podzemna rijeka Punkva

Aida Barišić

U Brnu, Češka od 21. do 28. srpnja 2013. godine održan je 16. po redu Svjetski speleološki kongres pod motom „Where history meets future“ u organizaciji UIS-a (Svjetska speleološka organizacija) koji bilježi i značajnu obljetnicu – ukupno 60 godina od prvog u Parizu. Održava se svake četiri godine i najznačajnije je svjetsko okupljanje špiljara i stručnjaka u speleologiji. Prezentacijama, filmskim projekcijama, predavanjima, okruglim stolovima, izložbama i informativnim materijalima predstavljene su aktivnosti i rezultati mnogobrojnih speleologa i speleoloških organizacija iz svijeta a među njima i aktivnosti i rezultati hrvatskih speleologa i speleoloških organizacija.

Ujedno su održana i natjecanja u području slikarstva, kiparstva, fotografije i filma te Speleo Olimpijada gdje

su se mogle pokazati speleo tehnike. Dokumentarni film Lukina jama autora Darka Bakšića i Lovre Čepelaka (SO Velebit) osvojio je prvu nagradu publike u okviru „Spelemedia Audience Award Best of Show“ na što smo bili svi jako ponosni.

Na HR štandu Komisija za speleologiju HPS-a, Komisija za speleospašavanje HGSS-a i Zagrebački speleološki savez svoju djelatnost promovirali su edukativnim i informativnim materijalima na štandu i ostvarili mnogobrojne kontakte. Uz sudjelovanje 1007 sudionika iz 53 zemlje, sudionici iz Hrvatske su održali šest predavanja i izložili tri postera. Tijekom Kongresa izabrano je novo vodstvo UIS-a za sljedeće četverogodišnje razdoblje od 2013. do 2017.

I tako, nas troje, Aida (sudionik) i Teo (predavač) Barišić (A.& T. u nastavku) i Goran Rnjak – Vjetar kao članovi SO SvM, Komisije za speleologiju HPS-a i Ko-

misije za speleospašavanje HGSS-a dali su svoj doprinos ovom svjetskom speleološkom događanju. T. je prezentirao rad CAVE SYSTEM OF KITA GAČEŠINA – DRAŽENOVA PUHALJKA. THE LONGEST CAVE IN THE DINARIC KARST – autori Teo Barišić, Darko Bakšić, Dalibor Paar iliti na hr - Jamski sustav Kita Gačešina – Draženova puhaljka, najdulji speleološki objekt u Dinaridima. Lipo, na engleskom svih 15 minuta koliko je svaki predavač na Kongresu imao.

A sada - revijalno u speleo ritmu – svi koji su ikad bili na nekom od skupova speleologa HR mogu onda sebi predočiti kako je bilo...samo punoooo, punoooo više svega internacionalnih razmjera. Sam kongres održavao se u Brnu u prostoru Velesajma impozantnih dimenzija s nizom kongresnih zgrada, površinama za kamping, pokretnim wc-ovima, besplatnom wi-fi mrežom, organiziranim speleo posjetima turističkog i radnog tipa pa i noćnim špiljarenjem te najvažnije - speleo šatorom. O češkom pivu nekom drugom prikommmmm!

Ja – špiljar – turist

Srijeda, 24.7.2013. slobodan dan iliti danas ništa na programu 16. Svjetskog speleološkog kongresa osim izložbenih i prodajnih štandova. Treba tu srijedu kvalitetno iskoristiti. Kratak dogovor ekipe kamo, kuda, gdje bez suvišnih zašto. A dogovor je – speleološki posjet Moravskom kršu odnosno Punkeveni jeskujne (Punkva Caves) iliti Punkeveni špilji i Propast Macocha (Macocha Abyss).

Moravski krš je smješten u zapadnoj Moravskoj, 30-ak km sjeverno od Brna kao jedno od najznačajnijih krških područja Centralne Europe s preko 1.000 speleoloških objekata, ali samo 4 speleološka objekta su otvorena za posjetitelje, od toga Punkve špilja u kojoj i dalje traju speleološka istraživanja kroz koju protječe 29 km duga podzemna rijeka Punkva koju jedino možemo vidjeti na dnu ponora Mačeha dubine 138 m i impozantnom dvoranom dimenzija 174 x 76 m, kao dio Češkog najduljeg špiljskog sustava Amaterska – Punkva sa preko 39 km duljine. Zaštićeno područje Moravskog krša obuhvaća 92 km².

Malo povijesnih crtica vezanih za Punkva špilju –

1857. Heinrich Wankel prvi je istražio 80-tak metara špilje a tek 1909. ozbiljna istraživanja na čelu sa prof. Karelom Absolonom dovela su do otkrivanja Gornjeg ulaza s galerijama i već 1914. godine špilja je turistički otvorena do dvorane na dnu ponora Mačeha. 1921. započinju i istraživanja podzemne rijeke Punke te su 1933. uređeni i otvoreni za posjetitelje niži dijelovi same špilje (ali su iskopali odvodni tunel koji je omogućio smanjivanje razine rijeke oko 6 metara) koji uključuju i vožnju električnim čamcem. 1979. dio turistički uređenog dijela je zatvoren iz sigurnosnog razloga (s obzirom koliko su se namirali i iskopali - nije ni čudo), a 1996. je utrošeno preko 13,9 miliona CZK na rekonstrukciju sadašnjeg dijela za posjetitelje.

Turistički obilazak započinje Gornjim ulazom i Prednjom dvoranom koja vodi do Zrcalnog jezera (drenirano), s mnogobrojnim sigama, kroz koju se dolazi do dvorane Tišine i grupe stalagmita nazvanih Tursko groblje. Nastavlja se dalje u dvoranu Anđel koja je otkrivena kopanjem na dnu ponora Mačeha, a nastavlja dalje freatskim kanalom zvanim Tunel koji vodi oko jezera dubokog 27 m na dnu ponora. I to je jedino mjesto na kojem podzemna rijeka Punkva ima dodir s vanjskim svijetom. Za posjetitelje je uređena platforma na vrhu ponora do koje se može doći pješke (uređenom planinarskom stazom) ili malom žičarom (zbog kratkoće vremena nismo bacili pogled s vrha ponora) od koje vode željezne tunelske stepenice do dna ponora. Na početku i na kraju Tunela nalaze se čvrsta 20 cm debela željezna vrata koja se prilikom svakog ulaza ili izlaza zatvaraju kao zaštita od moguće poplave rijeke Punkve. Stepenice nas vode do podzemnog pristaništa s električnim brodovima. Kanalom Vodene dvorane Mačeha nekih pola kilometra brodimo električnim brodom s mornarom i u 4 reda po 3 posjetitelja do Dvorane Crno jezero. Dubina vode je od niti metar do 40 metara. Negdje na pola puta zaustavljamo se u najljepšem dijelu Punkve – Masarikovoj dvorani otkrivenoj 1920-te kopajući, minirajući i roneći a u dijelu u kojem je stao Wankel još 1857. godine. Masarikova dvorana ujedno je i vrijedno paleo nalazište jer su u mnogobrojnim istraživanjima pronađene kosti dabra koje datiraju još iz pleistocena. Ukrcavamo se

natrag u brodiće i preko jezera Četiri bajke izlazimo na danje svjetlo kroz impresivni donji ulaz Punkve koja nastavlja svoj put kroz dolinu Pusty zleb.

U svim dvoranama, uz ugodnu plavokosu vodičicu, prati nas prikladna (za one koji su osmišljavali turu) komorna muzika, prigušena rasvjeta i recimo jedna dostojanstvena atmosfera, odnosno spori korak.

Sve je prilagođeno posjetiteljima – od kioska, trgovinica, suvenirara, razglasa, piva...i sve se uredno naplaćuje (op.a. – ovo je bila posjeta u okviru Kongresa) – nema iznimki. Oko 2 km prije ulaza nalazi se parkiralište odakle se do ulaza vozi električnim vlakicom – ma sve 5.

U izložbenom prostoru Kongresa mogle su se vidjeti retuširano-obojene fotografije veličine plakata iz 1909. odnosno svih zahvata koji su poduzimani kako bi se s jedne strane špilja približila posjetiteljima, a s druge istražili novi prostori. Fascinirana sam upornošću, voljom, sredstvima - ako sve stavimo u kontekst vremena, prostora, uvjeta etc etc.

Svi koji se nađu u blizini, Punkve toplo preporučam! A sada...jejjj...legenda o Propast Macocha (Macocha Abyss) iliti ponor Mačehi:

Jednom davno živio udovac (kao obično) sa malim sinom Janičekom (hm). Nije prošlo dugo, udovac je upo-

znao mladu i lipu djevojku s kojom se oženio i doveo malom Janičeku novu majku. Janiček je ubrzo dobio brata, sitnog i boležljivog. Kako je stalno obilazila lokalnu travarku (i opet hm) jednom joj je prišapnula da bi joj sin ozdravio ako bi Janiček umro. Ne moram naravno naglasiti da je Janiček jako volio svog malog polubrata i stalno je u šumi skupljao zdrave bobice misleći da će ozdraviti.

Mačeha je jednog dana skovala plan – pavela je Janičeka do dubokog ponora tvrdeći da bobice koje rastu na samom rubu ponora garantiraju izlječenje njegovog brata. Janiček, u svojoj ljubavi, se nećkao (eto ljubav) ali je ipak poslušao mačehu koja ga je (naravno) gurnula niz rub ponora. Veselo je otrčala kući misleći da će je njen do tada boležljivi sin dočekati zdrav..ali joj...pronašla ga je mrtvog u krevetu.

U isto vrijeme Janiček se, dok je padao, uhvatio za granje i zapomagao dok ga nije začuo šumar koji je slučajno prolazio, bacio mu užu i odveo ga svojoj kući. U isto vrijeme, očajna majka koja je izgubila svog sina bacila se u isti ponor kojeg nazivamo ponor Mačeha (dakle Česi kažu Macoha i sve smo se nešto mislila na što nas podsjeća).

GPS koordinate Punkevní Cave: 49 ° 22'14 .54 " N , 16 ° 43'32 .47 " E

Istraživanje Jamskog sustava Kita Gaćešina – Draženova puhaljka u 2013.

Teo Barišić

U četiri istraživačke akcije tijekom 2013. godine 17 speleologa speleoloških odsjeka; Velebit, Mosor, Sv. Mihovil i speleoloških klubova Samobor i Špi-ljar istražili su novih 1592m duljine kanala čime se Jamski sustav KG-DP ukupnom duljinom od 24.926 m popeo na 171. mjesto po duljini u svijetu.

Na zadnjem istraživanju otkriven je novi kanal koji je pomaknuo zapadni rub sustava pod poznatu jamu Roland Garros koja se nalazi na poznatoj planinarskoj stazi Mali princ na Crnopcu. Iako od ulaza udaljena više od 2,5 km, nova velika vertikala i kanal s druge strane iz kojeg jako struji zrak sluti na novu uzbuđljivu fazu u najsloženijem hrvatskom istraži-

vačkom projektu koji sljedeće godine bilježi svoju prvu dekadu.

Osim nekoliko vježbi spašavanja HGSS je u sklopu projekta EU Proteus organizirao i preventivno pojačavanje sidrišta u dijelu sustava između gornje i najniže etaže.

Sustav su na svom završnom dijelu speleološke škole posjetili šibenski, zadarski i željezničarevi školarci.

Rezultati desetogodišnjeg istraživanja sustava su prezentirani na 16. svjetskom speleološkom kongresu u Brnu 21-28.07.2013 predavanjem :Cave System of Kita Gaćešina – Draženova Puhaljka – the Longest Cave in the Dinaric Karst,

Teo Barišić, Darko Bakšić, Dalibor Paar

Godina zmije (KG - DP 24.091 m) 01.-05.5.2013. Nacrtali novih 757 metara kanala i uhvatili 24-ti kilometar (24.091 m)

Teo Barišić

Godina zmije (KG - DP 24.091 m) 01.-05.5.2013.

Teo Barišić

Nacrtali novih 757 metara kanala i uhvatili 24-ti kilometar (24.091 m)

Već više od dvije godine u Salonu i Potonuloj lađi tamo negdje duboko u Nebozemlju, stoje upitnici što mirišu na brze metre. Prvi pokušaj prošle godine je propao kad se istraživanje pretvorilo u najteže speleospašavanje u Hrvata ikad. Poslije je Marin po-

tegnuo dno i onda je pao snijeg. Spas za sakupljača kostiju. Nema novih nacрта do proljeća.

Svibanj 2013. Škola je gotova. Možemo istraživati. Jeeee. No možemo li Aida i ja ponovo tako duboko. Da li su nas doktori Ledenko i Nakić dobro pokrpali. Sve u svemu znamo da nam treba više od uobičajenog vikenda. Aida je u zadnji čas dobila dva dana od starog godišnjeg i zivkamo. Slaže se nešto ekipe pa raspada u zadnji čas i ostaje nam samo Vjetar, a i Marin će rano u petak unutra. Dovoljno da ne izgledamo neozbiljno.

U sunčano prvosvibanjsko podne krećemo. Kita već puše svojim punim, moćnim, hladnim plućima. Vjetar oprema ulaz, pa ispod Grlića gdje su užeta povučena radi proširivanja. Jedva ga lovimo. Voda ne prska previše. Dovoljno je da prođe dan poslije najgore kiše i već je pristojno za prolazak. Ugodno prolazimo zadnje čvrsto alpinističko sidrište koje je skupa s novim užetima postavio GSS da se poveća sigurnost istraživanja jame. Aidi i meni je prvi put nakon dvije i pol godine na drugoj etaži. Nižu se poznata odmorišta. Put među glonđama na mnogim mjestima je podzidan i pripremljen za transport nosilima što olakšava kretanje. Za manje od četiri sata smo na ulazu u Nebozemlje. Umjesto

da i tu promijenimo pripremljeno uže na ulasku u vertikalnu, idemo po starom Mamutu i poskakujemo poput vjeverice po čemu je vertikala dobila svoje ime. Brzo smo dolje pokraj mjesta gdje je Marijanu pukla sidrišna pločica i napukao kralješak. Dalje je i za nas novo. Izlazimo na križanje između Pustinjske oluje i kanala Izgubljene minduše.

Tek je 5 popodne i rano za odmor u bivaku pa se odlučujemo za crtanje kanala na kraju Minduše. Jedva pronalazimo tijesno provlačenje, pa još jedno i onda lijepi isprani kanal sa visećim zasiganim jezercima i bijelim sigama. Brzo pronalazimo nenacrtani kanal i dolazimo do manje vertikale s dolaznim dimnjakom i vertikalnim saljevom niz koji se cijedi potok. Crtamo prema natrag i nakon desetak mjernih točaka prvih ovogodišnjih 75 m nacrtaja je u džepu. U prolasku natrag skidam opremu i kacigu jer sam se jedva provukao u dolasku. Vjetar kaže da je Pješćana oluja još uža pa je ni dalje ne oblačim.

Prvog radnog naziva Miami Beach - Pješćana oluja je široka niska kamenita kosina, prekrivena debelim slojem finog pijeska kojeg je gotovo stalno pri pro-

lasku potrebno razmicati lijevo - desno. Kosinom uglavnom jako struji zrak pa razbacani pijesak završi u očima, u kosi i kroz otvore u korduri se zavlači na ona mjesta koja nije pristojno nabrajati. Na dnu kosine kanal zavija desno i potrebno je malo špiljarškog iskustva da se prođe kroz njega. U tom dijelu je toliko nizak da treba skinuti kacigu koja se prilikom guranja također puni pijeskom. Transportne vreće se guraju ispred sebe, a kad se ide u drugu stranu najbolje je vezati zamkom za sebe i vući iza nogu. Sad više nemamo straha za prolazak, uz ideju da se svakim prolaskom kućne kladivom koji vršak što strši kako bi s vremenom postalo što ugodnije.

Četvrt sata iza Pješćane oluje ulazimo u bivač u Imberlanom kanalu.

Kanal, dvorana i bivač me neodoljivo podsjećaju na speleološke ilustracije opremanja speleoloških objekata.

Sve je nekako baš po mom ukusu. Daleko od ulaza, nema blata, kanal mjestimice širok preko 30 metara ispunjen je palim blokovima popucanih slojeva, paralelnih ploha pa zaista liči na gomilu razbacanih Lego kockica. U kanalu

se spajaju tri vodena toka; jedan izvire iz pre-

krasnog uzvodnog bistrog dubokog okruglog sifona. U sifonu se nazire portal podvodnog nastavka kanala. Voda koja izvire ponire među blokovima i teče meandrom ispod bivka te se zasiganom kosinom slijeva u duboko jezero u maloj „špiljici“ pod bivkom gdje grabimo vodu za piće i kuhanje. Iz tog jezera voda se preljeva preko široke blatno - sigaste barijere i klizi među blokovima dalje niz Imberlani kanal. Korito potoka je potpuno prekriveno svijetlo žutim kalcitnim saljevom koji se ističe među tamnim blokovima. Na spoju Imberlanog kanala i Lego dvorane povezuje se s još dva vodena pritoka s lijeve strane koji dolaze iz odvojenih meandara kroz koje odlazi

snažna zračna struja.

Na nekoliko mjesta oko centra bivka se nalaze hrpice svijetlog pijeska koji se rastegne u ugodnu mekanu podlogu za spavanje. Uz tople Taliagnete, Fini mini i ugrijanu Cedevitu malo pred ponoć tonemo u san.

Četvrtlačko radno jutro. Blagovremeni dolazak pa smo se ustali prije 8. Vjetar odlazi pogledati ulaz u kanal koji se vidi iz bivka, a koji po nacrtu ne bi trebao biti tamo. Veli da ga ima bar 100 m pa se dogovaramo da ga ostavimo za sutra kako bi radili bliže bivku prije nego Vjetar krene van. Idemo dalje preko Bijelih zastava do ulaza u Francuza i dalje prema Sigoleđi i Vrckavom slapiću. Ne vjerujemo sami sebi da se netko na ovom mjestu usudio ići u oba smjera bez užeta pa bušilica isprobava svoju novu opravu – zaštitnu torbu sašivenu po mjeri. Malo iznad odlazi još par kompleta i jedan ficlek. Konačno Salon. Lijevo zjapi tamna rupa. Kosa dvorana. Dugim vlakovima izlazimo na vrh i skrećemo desno preko velikih kamenih blokova. Blato je na zidovima i blokovima načinilo uobičajeni leopardov uzorak pa to mjesto dobiva naziv Pjegavac. Kanal pod pravim kutom

lomi prema jugu. Prečkanjem oko ulaza u vertikalne odlaze preostali kompleti i uža. Laser puca 40 m i dalje treba još opreme. Vrlo smo daleko od ulaza pa mjesto proglašavamo Jejinama. Unatoč više metara širokom i 10 m visokom profilu dobro se osjeća hladan zrak koji dolazi iz nastavka kanala. Prema natrag snimamo tridesetak metara Humanog meandra što krati otpenjavanje po kosini. Na dnu kose dvorane još jedan ulaz u meandar - prema sjeveru se nakon desetak metara dolazi na skok, a prema jugu dolazimo pod Jejine tako da meandar nazivamo Jejine Donje. Tu dalje stoji uska klizava kosina koja traži opremu. Malo pomalo opet je 5 popodne. Vijećamo. Kad smo tako blizu idemo pogledati drugu enigmu što nas je mučila zadnjih godina. Mislimo da bi se mogla povezati s kanalom u koji je jutros ušao Vjetar, a to bi nam skratilo vrijeme povrataka. Aida i ja crtamo, a Vjetar ide u izviđanje. Ni deset minuta kasnije čujemo – ništa. Natrag. Bit će da je zatvorilo. Ha ha ... evo ga bivak. Ajme greške. Iznosi Vjetar zebnju da je loše topografski snimljen ovaj, kako će se poslije pokazati, 800 metara dugi krug. Veselimo se. Nema povratka naokolo. Osim brzih metara Kita nas je nagradila prečićom. Crtamo. Kanal se na dva mjesta spaja s Imberlanim u stropu dvorane i odatle se dobro vidi koliko je loš stari nacrt. Ponovo slavimo uz vruću tjesteninu s četiri sira i magnezijevim napitkom i prije 21 sat smo ponovo u toplim vrećama za spavanje.

Petak. Odlazi Vjetar. Treba doma i izlazi što prije kako bi se susreo s Marinom što bliže ulazu pa ćemo mi mirnije provesti ostatak vremena u jami. Mi ćemo ga ispratiti do Oluje. Putem ostavljamo upaljenu voštanu svijeću za viziranje s balkona na sjevernom rubu Lego dvorane. Premjeravamo petlju prema Oluji, Bijelim zastavama i natrag u Lego. Od upaljene voštanice odlučujemo ponovo nacrtati Imberlani kanal. Pažljivim pregledom kanala koji na mjestima doseže preko 30 m širine pronalazimo gornje ulaze u meandar Kaskader. Analizirajući ranije greške kod crtača u prvom dijelu špilje koji smo samo premjerali pronalazimo loše očitane smjer jednog dugog vlaka čime je unesena velika greška u petlju. U Imberla-

nom kanalu pak nalazimo da su svi padovi očitani pogrešno i da crtač nije vodio računa o širini kanala. Nova, ispravljena verzija nacрта učinila je da se ukupna greška više od 800 m dugog kruga petlje po Nebozemlju svela na manje od 10 m što je posve prihvatljiva točnost snimanja. Počeli smo se zavlaciti i snimati neke manje klizave meandre no ubrzo odustajemo jer nas je tek dvoje „na kraju svijeta“. Zadovoljni učinjenim pakiramo stvari s namjerom da se prebacimo na neki od bivaka bliže ulazu.

Ponovo se provlačimo kroz Pješčanu oluju, ovaj puta bez imalo problema i malo više pod Vjevericom susrećemo splitsku ekipu; Marin, Katja, Frane i Antonio Plazibat. Marin je zamijenio špagu na vertikali pa su se malo zadržali. Sreli su Vjetra pod Grlićem. Katja se vratila s poslovnog puta u Rusiji i Marinovu kacigu krase ogromna petokraka sa srpom i čekićem nalik na onu sa šubare Seana Conneryja iz Lova na Crveni oktobar. Prigodno za prvomajsko istraživanje Kite. Veselo širim nacрте i pokazujem što smo prošli: 480m novog, 120 m ponovljenog i još 120 m ponovno premjerenog uz savjete gdje bi se moglo nastaviti u novom dijelu.

Idemo dalje; prvo 100 m uz užu i još kilometar kroz Truli bivač i brojne blokove Otomanskog carstva, Divljeg zapada i Šibenskog kanala. Iako je uz lagane transportne vreće relativno lagano, u kostima osjećamo sate i dane boravka u podzemlju pa sami sebi čestitamo što smo se odlučili za ovu varijantu. Treću noć uživamo u poznatom ambijentu prvog Bivka na -270 m dubine, mjesto uz koje nas vežu brojne ugodne uspomene.

Četvrtog dana u subotnje sunčano podne odmorni i lakih nogu izlazimo u zelene nijanse sjeverne Crnopačke padine. Dolje u dubini, splitska ekipa ispenjala je skok nad sifonom na kraju Imberlanog kanala, otišli u dva navrata novopronađenim kanalom do Jajina i onda svega 50-ak metara od bivka upali u novi kanal prema istoku sve do spoja u Bijele zastave.

U nedjelju, pri povratku splitske ekipe, smo se svi ponovno okupili na mostu preko Čikole, malo nadoknadili što nismo proveli više onog dragocjenog vremena skupa u podzemlju, razmijenili utiske, nacрте,

užeta, bušilice i rezimirali učinjeno.

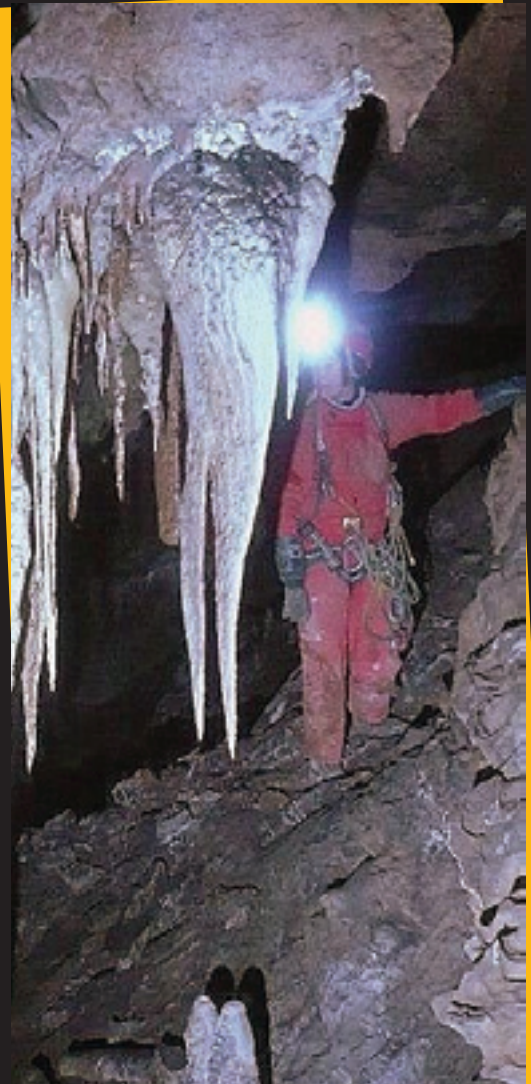
Osim što smo nacrtali novih 757 metara kanala i uhvatili 24-ti kilometar (24.091 m) istodobno smo riješili i sve nedoumice kojima su nas častili mladi neiskusni crtači.

Kita nas je ovog puta htjela.

I sad nešto osobno. 24 kilometra za 24 godine našeg braka i po 48 godina života.

Godina zmiје. Neka Kita bude s vama!

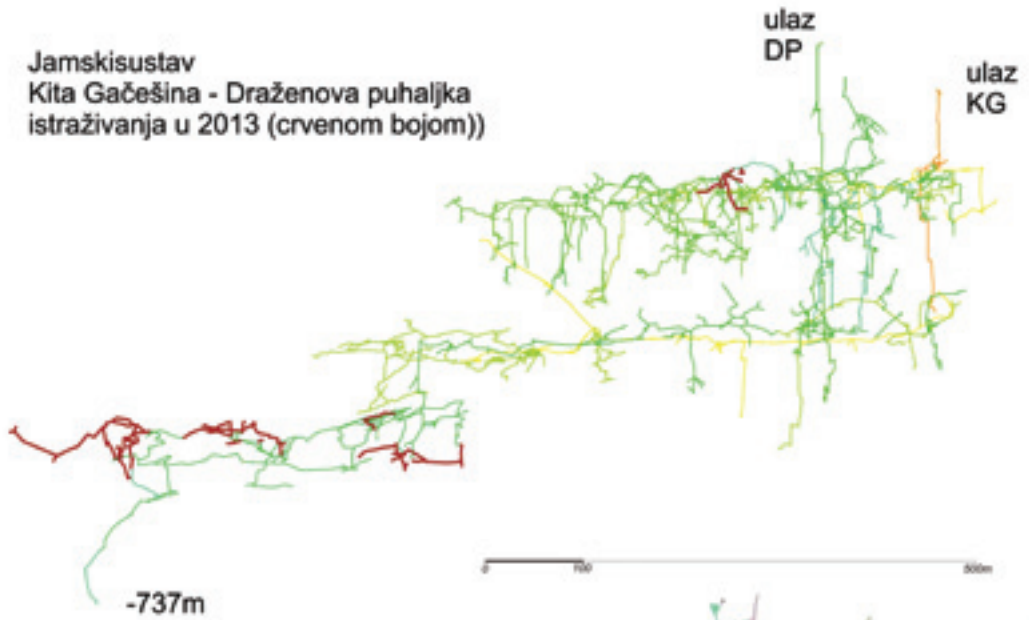
Istraživanje sustava su u 2013. godini osim samih speleologa i njihovih udruga potpomogli HGSS, KS HPS i Park prirode Velebit.

Kronologija istraživanja Jamskog sustava Kita Gačešina – Draženova puhaljka 2013

Br.	datum	sudionici	mjesto	novo	ukupno
	Travanj 2013	Speleološke škole SO Sveti Mihovil, SO Željeznišar i SO Liburnija	Posjet na prvoj etaži		
82.	01.-05.05.2013.	Goran Rnjak, A&T Barišić (SOSvM), M. Glušević, Katja Milišić, Antonijo Plazibat (SOM), Frane Kožemelj (SDŠ)	Rečina, Pjegavac, Humani menadar, Spasoje	757m	24091m
83.	30.05.-02.-06.2013.	Ana Bakšić, Anja Žmegač, Marijan Sutlović, Tea Selaković, Tatjana Petrić, Davor Šarić, Katarina Koller, Mario Moslavac (SOV) Domagoj Tomašković (SKS), Dalibor Paar i suradnici	zvjezdasti kristalići	467m	24558m
	01.06.2013.		Gornja etaža postavljanje mjernih uređaja		
	20.09.2013.	Vježba Međunarodnog tečaja za voditelje timova za speleospašavanje – CRT Paklenica 2013 (30 sudionika)	Izvlačenje unesrećenog od Makite do ulaza		
	26.10.2013.	Vježba 3. dijela osnovnog tečaja speleospašavanja HGSS (40 sudionika)	Izvlačenje unesrećenog iz Loleka do Ašova		
84.	31.10.-03.11.2013.	Ana Bakšić, Anja Žmegač, Tea Selaković, Edo Vrišić (SOV)	Jejine gornje, Opa kanal, Poletuša, Bajadera	222m	24780m
85.	02.11.2013.	Aida & Teo Barišić (SOSvM)	Hebežljivac	146m	24926m

Jamskisustav
Kita Gačešina - Draženova puhaljka
istraživanja u 2013 (crvenom bojom)

Mihovilovi speleolozi ponovo u Mokrim nogama (-831m) i Lukinoj jami (-1431m)

Aida i Teo Barišić

Državna vježba speleospašavanja održana je krajem lipnja u jami Mokre noge na Biokovu. Za potrebe vježbe, jama je bila opremljena do Kotarčeve hale na – 700 m dubine. Već prilikom opremanja oformila se ekipa u kojoj su se pokraj upornih Splićana našli mihovilovi speleolozi: iskusni Goran Rnjak - Vjetar, te Mario Blatančić i Luka Dubravica. Kako je ovo bila zgodna prilika za istraživanje, pregledan je prolaz u Legolandu - kanalu ispod dvorane. Do njega je bilo potrebno postaviti još oko 150 m užeta i zatim ispriječiti u otvor gdje se otvorila vertikalica koja je završila novim zarušenjem. Mario i Luka ovom su prilikom dosegli svoju najveću dubinu od -700m.

Dva tjedna poslije kreće vježba na kojoj je sudjelovalo 50 članova HGSS-a (iz stanice Šibenik - Aida i Teo) i Jamarske reševalne službe. Splićani s Vjetrom ulaze ranije, topografski snimaju ranije istražen dio i pronalaze novu vertikalnu. Iz jame izlaze u zoru i susreću se s prvim spašavateljima koji prilikom vježbe izvlače nosila s unesrećenim s dubine od 500m.

Do jeseni se istražuju još neki manji kanali, a jama rasprema.

Mario i Vjetar sudjeluju i na zahtjevnoj speleološkoj ekspediciji Lukina jama 2013. Ovom prilikom Mario se spustio do dna Lukine jame (suhi dio) i sudjelovao u raspremanju telefonske linije i transportu ronilačkih boca prema površini. Mario je sada treći član Mihovila koji je prešao dubinu od tisuću metara

(uz Gorana Rnjaka - Vjetra i Tea Barišića).

Speleoronilačkim istraživanjima u kolovozu 2013. koja su izvedena u organizaciji SO Željezničar pod vodstvom Branka Jalžića i sudjelovanje niza speleologa iz Hrvatske i Europe, speleoronionci Petra Kovač Konrad i Vedran Jalžić zaronili su 20 m dublje u sifonu na dnu Lukine jame te je nova dubina jame 1431 m. Ovime je Lukina jama pomaknuta na 14. mjesto na popisu najdubljih jama na svijetu. Samo istraživanje trajalo je pet dana, za kojih su speleoronionci pet puta ronili u završnom sifonu jame od po 90 do 120 minuta.

Prvi špiljski uron na dnu Lukine jame izveden je 1994. godine u okviru ekspedicije Komisije za speleologiju HPS-a i tada je to bio uron započet na najvećoj dubini u jami na svijetu koji su izveli hrvatski speleoronionci Zoran Stipetić - Patak i Teo Barišić (SO Velebit). Računajući uron, tadašnja dubina jame bila je -1392 m, tada 9. jama po dubini na Svijetu.

Bunker i Potkoparenje po Šibeniku

Teo Barišić

Šibenik je jedna od tri najveće prirodne luke na istočnoj obali Jadrana (Bakar, Boka Kotorska). Smješten u samoj sredini Dalmacije, oduvijek je bio od izuzetnog vojnog značaja i jaka mornarička baza, čemu najbolje svjedoče četiri velike gradske tvrđave. Vojske koje su prošle kroz Šibenik za sobom su ostavile brojne podzemne tunele. Kako Šibenik gubi na vojnoj važnosti, malo-pomalo otvaraju se velom tajni skriveni potkopi te postaju dio gradske svakodnevice.

Na 1. šibenskoj speleološkoj školi 2003., za vrijeme uvježbavanja tehnika spuštanja i penjanja po užetu pod šibenskom Tanajom, školarci su ušli u potkop koji prolazi ispod cijele tvrđave. U tunel se može ući sa sjeverne strane s igrališta kroz urušen ulaz u zidu tvrđave. Potkop vijuga pod zemljom i izlazi na južnu stranu u vidu bunkera iz kojeg se mogao dobro kontrolirati pristup ulazu u tvrđavu. Mjesto se pokazalo vrlo primjerenim za uvježbavanje tehnika izrade topografskog nacрта pa je Božidar Branica načinio prvi nacrt 66m dugog tunela, dok su se školarci upoznali s činjenicom da speleolozi ne istražuju i dokumentiraju samo prirodne krške pojave - špilje i jame.

U narednim godinama u speleološku arhivu Mihovila sliti će se novi nacrti nekih rudnika, izvorišta, i vojnih potkopa iz okolice Knina i Drniša.

2011. - Joso Gracin topografski snima manji, svega 6m dugi potkop u blizini svoje kuće na Martinskoj u kojem su se za vrijeme rata sklanjali njegovi roditelji. S Matkom Čvrljkom ulazi i snima za vrijeme jedne potrage GSS-a pronađenu napuštenu vojnu gusteru iza Minerske.

U isto vrijeme traju radovi na sanaciji prostora TEF-a. Nakon što je s prostora uz more na Pekovcu izvučeno i odvezeno brdo troske, u litici su se pojavili davno zatrpani otvori tri vojna potkopa koji su

vjerojatno služili kao zaklon za protuavionske topove tipa Bofors. Svakodnevno šetajući pse pratio sam situaciju i usput topografski snimio sva tri potkopa duljine 14, 17 i 10 m. Ubrzo se krenulo s izgradnjom plaže Banj tako da su potkopi ponovo nestali - dijelom rezanjem i rušenjem ruba litice, a dijelom zabetonirani u kamenu zid i pozadinu centralnog objekta na plaži.

U proljeće 2012. naš vrijedni Neven Magazin zove da su pod brdom Križ između jezera Soline i uvale Duboka dva vojna potkopa i da se može ući u njih. Joka i Tatjana prvo rade nacrt zapadnog potkopa nazvavši ga Ananim potkopom dok drugi Potkop Velikog medvjeda pod samim vrhom Križa snimaju u studenome. Kao i prvi, i ovaj potkop dugačak je nekih 120m trokraka oblika s dva ulaza i bunkerom na južnoj strani i centralnom prostorijom za smještaj ljudi i streljiva. Oba potkopa su novije izrade, vjerojatno od strane JNA, i zorno nam prikazuju koliko su Aleksa i pašta šuta šaljivi dio puno ozbiljnije stvarnosti '91.

Većini Šibenčana poznata su i dva potkopa u Parku Šubićevac. Jedan od njih je čak i označen na planu parka kao špilja. Kako je naša dvogodišnja unuka Rita dovoljno stasala da se uputimo u neku ozbiljnu avanturu, tako smo se jednog sunčanog dana u proljeće zaputili u ozbiljnu akciju istraživanja i crtanja nacрта potkopa. Kod bunara u parku na stijeni na ulazu našli smo oznake SO Kamenara i Mosora pa je potkop vjerojatno topografski snimljen i prije par godina za jednog tečaja crtanja na kojem su se dalmatinski speleolozi uvježbavali u izradi nacрта. Nismo ni stavili kacige na glavu kad nas je okružila grupa mališana iz obližnjeg vrtića.

Svi su se uzbuđeno izredali u nošenju kacige i ušli u mrak 15m dugog tunela. Vrijeme se odužilo pa nam je onaj duži Potkop pod Vidikovcem ostao za drugu priliku krajem ljeta. Sad već starija Rita, s čeonom

svjetiljkom zbrisala je mami koja je glumila mjeru točku i projurila kroz 50 metara tunela na drugu stranu na danje svjetlo. Tako je to kad su ti i mama, i tata, i dida, i baba speleolozi.

Oba ova potkopa su, kao i onaj na Tanaji i manji na Banju, vjerojatno nastali za talijanske okupacije Dalmacije u 2. svjetskom ratu. Talijani su kao majstori fortifikacije opasali Šibenik prstenom žice i bunkerima. Za šetnje po toj trasi stalno se otvaraju novi, izuzetno lijepi, raznoliki vidici na grad i okolice. Iako turobni izvana, bunker i iznutra pružaju neke neobične efekte loma sunčevog svjetla što je karakteristika građevina puno poznatijih graditelja. Možda će se i oni jednog dana u nekom novom, veselijem ruhu naći na nekakvoj novoj šetnici ili poučnoj stazi. U međuvremenu su vojni potkopi postali zanimljivi

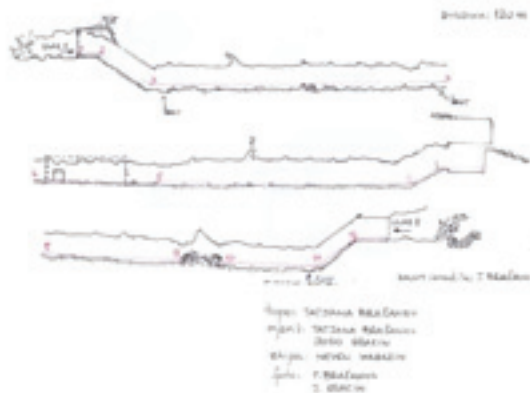
ne samo speleolozima. Vlasnici marine u Mandalini pretvorili su jedan takav potkop u elitni caffè bar u kojemu se posjetitelji stalno čude ugodnoj temperaturi za sparnih ljetnih vrućina.

Nama je ostalo da nastavimo s prikupljanjem podataka o ovim neobičnim mjestima. Pokušali smo nacrtati onaj potopljeni potkop u Rokićima u kojem je prije nekog vremena pronađena veća količina streljiva iz 2. svj.rata pa su policijski pirotehničari, nakon što su vatrogasci ispumpali vodu, danima blokirali „tri trake“ i izvlačili tisuće granata.

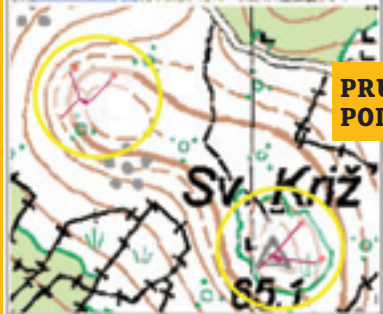
Rojevi komaraca bili su vrlo uvjerljivi i odbili nas od te namjere. Priča se i o nedovršenom tunelu koji je trebao spojiti Vidilicu i Tanaju, pa tuneli s torpedima u Dubokoj i tako.

Pa tko nešto zna di se može ući - neka zove.....

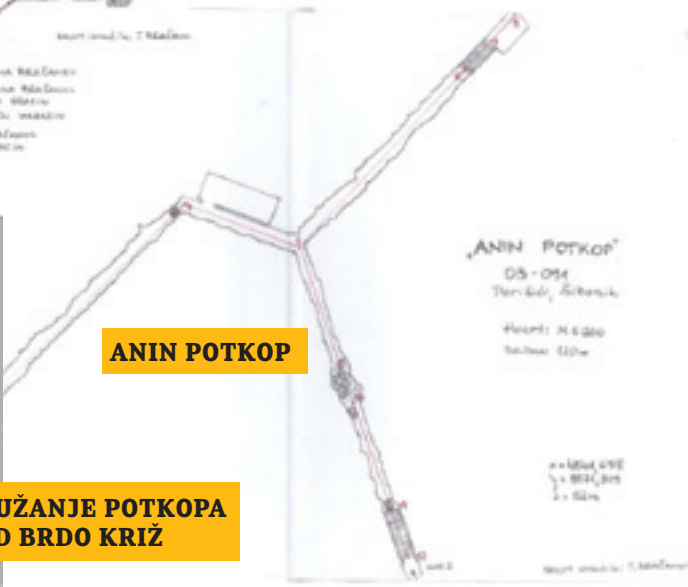

ANIN POTKOP

**PRUŽANJE POTKOPA
POD BRDO KRIŽ**

03-0131

Potkop pod Tanajom

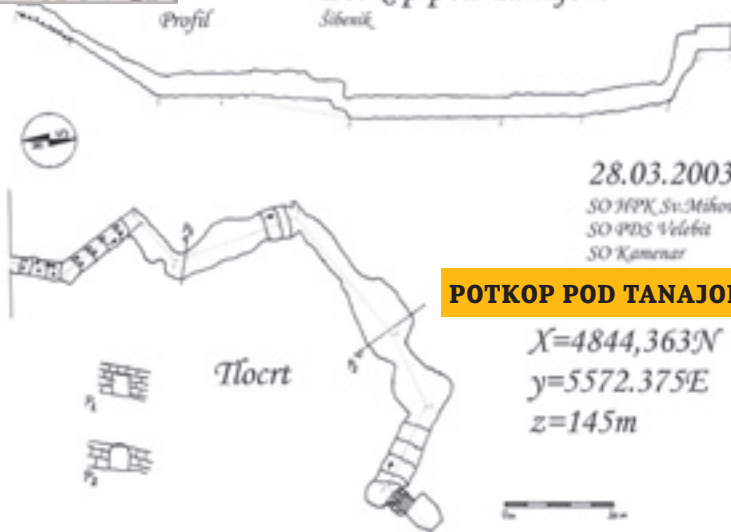
Profil

Sibenič

topo:
Božidar Branica

mjeri:
Senad Bajrić
Marina Stojić
Mladen Vranjić
Teo Barišić

dužina: 66m
dubina: 9.7m

28.03.2003.

SO HPK Sv. Mihovil
SO PDS Velebit
SO Kamener

POTKOP POD TANAJOM

$X=4844,363'N$
 $y=5572.375'E$
 $z=145m$

Tlocrt

HPK Sveti Mihovil izradio prvi HGSS Speleološki katastar za potrebe provedbi akcija spašavanja unesrećenih speleologa - "EU Proteus"

Teo Barišić i Goran Rnjak

Već se godinama priča kako bi Komisija za speleospašavanje HGSS-a trebala imati speleološki katastar u kojem bi se nalazili barem podaci o najvećim speleološkim objektima kako bi planiranje speleospašavanja bilo što brže i učinkovitije. Poznato je da Hrvatska nema centralnog katastra speleoloških objekata. Podaci o špiljama i jamama često se nalaze razbacani po raznim udrugama, a nerijetko i kod pojedinih speleologa koji ih nisu dostavili u klupske arhive. Čak i da su ti podaci dostupni u svakome trenutku, postoji potreba da se nadopunjavaju detaljima vezanim uz vježbe i stvarne akcije spašavanja u pojedinim objektima.

U realnoj situaciji podatak gdje se nalaze izrađena sidrišta za spašavanje članova spašavateljskih timova koji su odrađivali pojedine dijelove jame, koliko je uopće potrebno opreme da se dio speleološkog objekta pripremi za spašavanje ... postaju ključni elementi za brzu i kvalitetnu pomoć i spašavanje unesrećenog speleologa.

"EU Proteus" ime je zajedničkog projekta Jamarške reševalne službe Slovenije i Hrvatske gorske službe spašavanja, a pod pokroviteljstvom Europske unije kao glavnog financijera projekta. Glavni cilj projekta jačanje je svijesti o mogućnostima nesreća u speleološkim objektima, ali i povećanje učinkovitosti speleološkog spašavanja unutar mehanizama civilne zaštite u Europi. Među brojnim zadaćama projekta predviđena je i izrada katastra najkompleksnijih speleoloških objekata Hrvatske i Slovenije.

Izradu katastra 50 najvećih speleoloških objekata u Hrvatskoj za potrebe provedbi akcija spašavanja

unesrećenih speleologa HGSS je povjerio speleolozima HPK Sveti Mihovil.

Nacrti su prikupljeni iz speleoloških udruga i iz literature te potom obrađeni na način da su digitalizirani, kompletirani i prebačeni u mjerilo 1:1000 i pripremljeni za ispis na manjim pisačima.

Drugi važni podatak o objektu svakako je njegova lokacija, i to ne samo koordinate, koje često znaju biti neprecizne, već i pristup objektu. Prilazni putevi se uglavnom mijenjaju; asfaltiraju se makadamski i probijaju novi šumski tako da često špilji ili jami možemo danas doći bliže vozilom nego se to moglo u prošlosti. Ponekad je situacija potpuno drugačija pa stara pješačka staza koju je koristilo stanovništvo obraste u vegetaciju pa je potrebno imati jako dobar podatak o staroj stazi koja se onda može pronaći obilaženjem ili probijanjem takvih mjesta. Jedino rješenje bilo je izlazak na teren.

Tako su se obišli svi ulazi u objekte pri čemu su provjerene koordinate ulaza i prikupljeni GPS tragovi pristupnih staza prikladni za korištenje u programima Google Earth, OzyExplorer kao i za prebacivanje u GPS uređaje.

Za svaki speleološki objekt formirana je mapa u kojima se nalaze nacrti, zemljovidi s položajem objekata, podaci o vježbama i akcijama spašavanja, materijali prikupljeni iz literature i podaci o prilažnim putovima.

Sve zamisli o katastru u potpunosti su pozdravili slovenski kolege koji su svoj katastar odlučili formirati na isti način. U planu je njegovo proširenje.

Izuzetno je važno da se među speleolozima, posebice voditeljima istraživanja, uspostavi praksa dostave podataka HGSS-u kako bi se povećala sigurnost svih sudionika speleološkog istraživanja.

Popis objekata u HGSS katastru

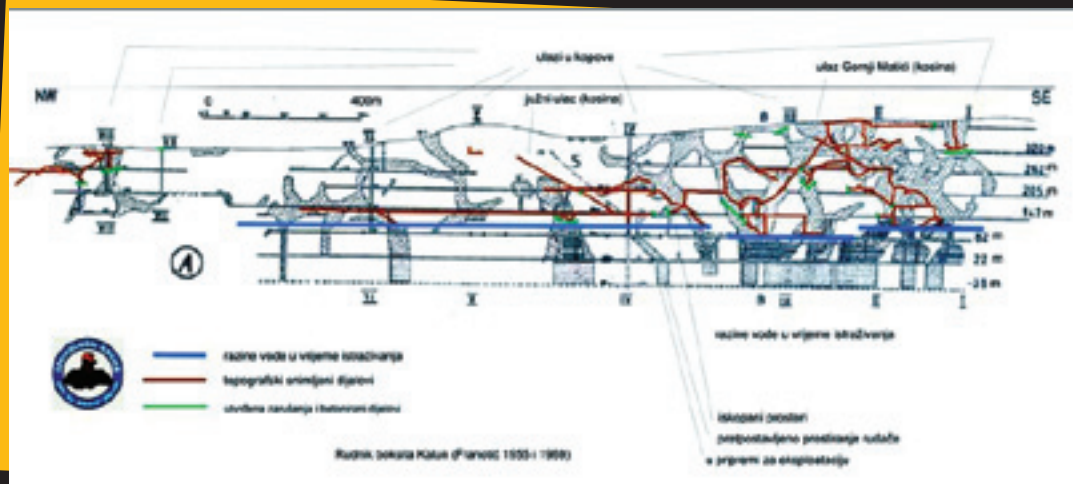
1	Jamski sustav Lukina jama - Trojama	Hajdučki kukovi, Sjeverni Velebit	26	Špiljski sustav Đulin ponor - Medvedica	Ogulinsko-Plašćanska zavala
2	Slovačka jama	Mali kuk, Sjeverni Velebit	27	Špiljski sustav Panjkov ponor- Kršlje (Muškinja - Varićakova špilja)	Nova Kršlja, Kordun
3	Jamski sustav Velebita	Rožanski kukovi, Sjeverni Velebit	28	Špilja u kamenolomu Tounj	Tounj, Kordun
4	Mokre noge	Biokovo, Dalmacija	29	Veternica	Medvednica
5	Jama Amfora	Biokovo, Dalmacija	30	Sustav Jopićeve špilja-Bent	Brebornica, Kordun
6	Jamski sustav Kita Gačešina - Draženova Puhaljka	Crnopac, Južni Velebit	31	Jama kod Rašpora	Račja Vas, Istra
7	Muda labudova	Crnopac, Južni Velebit	32	Špilja Kotlušča	Kijevo, Cetinska krajina
8	Meduza	Rožanski kukovi, Sjeverni Velebit	33	Sustav Vilinska špilja - Ombla	Dubrovnik, Dalmacija
9	Stara škola	Biokovo, Dalmacija	34	Gospodska špilja	Vrlika, Cetinska krajina
10	Vilimova jama (A-2)	Biokovo, Dalmacija	35	Kusa II, Krupa, J. Velebit	Južni Velebit
11	Patkov gušt	Gornji kuk, Sjeverni Velebit	36	Sustav Ponorac - Jovina pećina	Rakovica, Kordun
12	Jama Olimp	Sjeverni Velebit	37	Donja Cerovačka špilja	Gračac, Lika
13	Ledena jama u Lomskoj dulibi	Sjeverni Velebit	38	Špilja za Gromačkom vlakom	Dubrovnik, Dalmacija
14	Ponor na Bunovcu	Južni Velebit	39	Klementina I	Sjeverni Velebit
15	Crveno jezero	Imotski, Imotska krajina	40	Špilja Miljacka II	Skradin, Dalmacija
16	Jama pod Kamenitim vratima	Biokovo, Dalmacija	41	Mandelaja, Oštarije	Oštarije, Ogulinsko- Plašćanska zavala
17	Munižaba	Crnopac, Južni Velebit	42	Markov ponor	Donji Kosinj, Lipovo polje
18	Lubuška jama	Hajdučki kukovi, Sjeverni Velebit	43	Provala	Bučari, Žumberak
19	Fantomska jama	Visočica, Srednji Velebit	44	Špilja Atila	Srednji Velebit
20	Stupina jama	Fužine, Gorski kotar	45	Punar u Luci	Pusto polje, Lika
21	Paž, Kita Gavranuša	Kita Gavranuša, Sjeverni Velebit	46	Špilja Bedara	Višoševići, Žumberak
22	Nova velika jama	Biokovo, Dalmacija	47	Rudelićeve špilja	Cetina, Cetinska krajina
23	Biokovka	Biokovo, Dalmacija	48	Špilja Dolača	Drašći Vrh, Žumberak
24	Ponor Pepelarića	Klanjeva Ruja, Srednji Velebit	49	Burinka	Crnopac, Južni Velebit
25	Zečica	Biokovo, Dalmacija	50	Mamet	Južni Velebit

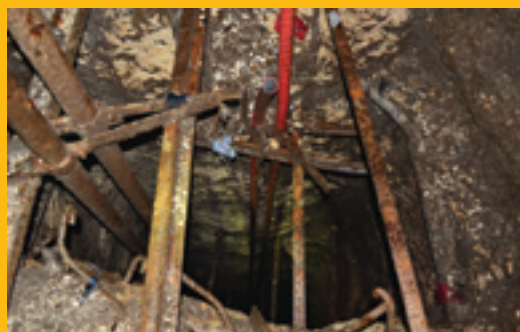
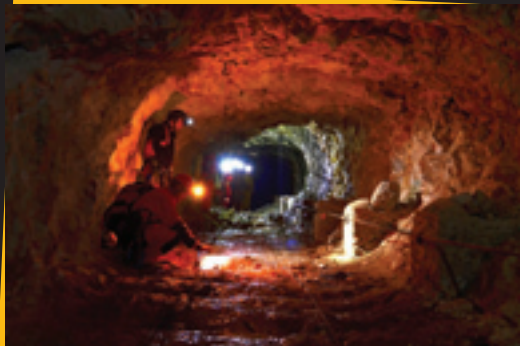
Rudnik boksita Kalun (1914-1963) – u susret 100-godišnjici početka eksploatacije

Teo Barišić

Statistika će reći da smo još u svibnju 2003. kod zaseoka Čupiči ušli u vertikalno okno i u četiri navrata topografski snimili 729m kanala smećem i odronima odvojenog od ostatka. Tada nismo znali da se radi o VIII kopu ovog neobičnog jamskog rudnika boksita nevjerojatnog oblika i iznimno bogate povijesti. U Kalun smo ušli ponovo 2006. godine, na suprotnoj strani, s potpuno novim školarcima i topografski snimili 84 m duboku prostranu dvoranu I kopa (Selina) s ogromnim jamskim ulazom 40x15m. I ovaj dio je odronjenim materijalom odsječen od glavnine rudnika. U narednim godinama smo krenuli kroz jamski otvor II kopa i na svoje iznenađenje s dubine od 120m izašli kosim potkopom na stari ulaz u Gornjim Matičima. Usljedilo je spuštanje u niz vertikala kroz kopanjem boksita ispražnjene prostore i ulaženje u ravne rudarske kanale čiji otvori danas zjape po kamenim okomicama velikih dvorana. Speleološke tehnike omogućile su obilazak zarušenih dijelova i spuštanje do najniže

potopljene etaže. Između 270 i 300m dubine od gornjih otvora spustili smo se do 5 velikih jezera (Istočno jezero, Good Luck boys, Kanjon jezero, Sestrinsko jezero i Jezero male braće). Već su tada do nas doprle priče da rudnik ima 6 etaža pa nam je postalo jasno da je peti povremeno, a šesti stalno pod vodom. Priča kaže da je eksploatacija rudnika stala kad je podzemna voda potopila pumpu, postrojenja i liftove na najnižim razinama. Mi smo naša istraživanja obično provodili zimi kad su nam drugi speleološki tereni bili pod snijegom ili kišom, dok nam je Kalun tu pod nosom, tako da se u njega moglo otići i sredinom tjedna, nakon radnih obaveza. Sve teži silasci i na internetu pronađen profil malo su otupili špiljarski zanos. Znali smo da rudnik ima ulaz s južne strane kojim su rudari ulazili u donje nivoe, no mislili smo da se nalazi u sklopu vojarnje HV-a i da je dio rudnika iskorišten za skladištenje vojne opreme. Pregledom terena pronašli smo ulaz u potkop koji je vjerojatno korišten za pretovar rude u vagone, a onda i stari glavni ulaz trnjem i vegetacijom skriven u jami nastaloj dovože-

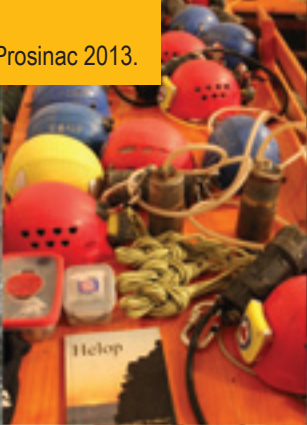

njem otpadnog materijala. Nakon 600m kosog i ravnog kanala upali smo u dvoranu iznad Jezera Male braće u kojoj smo bili prije nekoliko godina s druge strane. Školarci 10. speleološke škole prokopali su prolaz u zapadni dio rudnika, no dalje prodiranje prema zapadu zaustavila je nova vertikala – srušeni tunel. Anton Vukičević se jednom prilikom spustio kroz okno šahta – ventilacije uz debele kablove kroz šumu poprečno zaglavljenih željezničkih šina i stigao do negdašnjeg postrojenja trafostanice i početka liftova koji su vodili u niže razine.

U zadnja dva ulaska 02.02. (Aida Barišić, Antonija Mihaljević, Joso Gracin, Zlatan Trokić, Luka Dubravica, Tomislav Kokić, Teo Barišić - SOSvMihovil i Anton Vukičević iz SO PD Promina) i 13.02. 2013 (Emil Lemac, Antonija Mihaljević, Mario Blatančić, Teo Barišić, Luka Dubravica, Zlatan Trokić i Goran Rnjak) topografski je snimljeno 1700m kanala; zarušeni nastavak kosine prema trafostanici, okno između 3. i 4. razine (Iron Sky) – zasad jedini prolaz, horizontalni rudarski niskop između IV do iza VI kopa, manji bočni kanali, jedna zarušena dvorana, dvorana sa Šestokopskim jezerom i dio kanala iznad Školarskog ka-

nala. Preuređena su uzeta prema Jezeru Male braće gdje smo u razini vode postavili oznaku. Da bi prošli u nove dijelove na 4. razini (142m nadmorske visine) na zanimljiv način smo prešli 23m dugo, 50cm duboko jezero tako da smo na noge navukli najlonske vreće. Posebno je zanimljivo da je razina vode u novopronađenom Šestokopskom jezeru i u šahti s liftovima pod Iron Sky-em odgovarala onoj u Jezeru Male braće i da je unatoč jakoj kiši koja je padala 12. i 13.02. bila 5m niža od one 02.02. Velike varijacije vodene razine nam najbolje mogu objasniti kako smo u središnjem dijelu rudnika u više navrata sišli 20m dublje, gdje se svugdje nalaze tragovi podizanja vode.

Ušli smo u desetu godinu traganja za tajnama Kalunskog rudnika. 26 ulazaka je za nama. Gotovo 7 i po kilometara kanala. Šišmiši, jezera, potoci, vertikale, kanali s grafitima, datumima, petokrakama i svastikama, šine, sajle, vagoni i šveleri. Ove godine puni se 50 godina od zatvaranja, a sljedeće 100 godina od otvaranja ovog rudarskog čuda koje je ne samo prvi rudnik boksita na Balkanu, već je u vrijeme zatvaranja bio najdublji rudnik boksita u Europi, a vjerojatno i u svijetu.

XI ŠIBENSKA SPELEOLOŠKA ŠKOLA

05.03.-16.04.2013.

www.sv-mihovil.hr

avantura u
dobrom društvu

Speleološki pripravnici postali su:

1. Blažević Zlatko PD Zolj
2. Jakelić Hrvoje PD Zolj
3. Jerković Hrvoje HPD Crnopac
4. Kardum Ana HPK Sv. Mihovil
5. Kasalo Dražen HPD Crnopac
6. Kokić Toni HPK Sv. Mihovil
7. Mučalo Bernard PD Zolj
8. Omerović Alija HPK Sv. Mihovil
9. Petković Antonia HPK Sv. Mihovil
10. Pulić Renato HPK Sv. Mihovil
11. Šarić Kristina HPK Sv. Mihovil
12. Uremović Stjepan HPD Crnopac
13. Vuleta Mateo HPD Crnopac
14. Zajec Anamarija PD Sveti Ilija
15. Zeljak Zoran PD Promina
16. Zjalić Dragan HPK Sv. Mihovil

voditeljica škole
Antonija Mihaljević

Preživ(ljav)anje na Velebitu

Tina Šarić

Bilo je rasprave da li nakon ovakva 4 dana uopće treba pisati izvještaj, ali s obzirom na to da nije baš rijetka pojava da nam vremenski uvjeti na planini pomrse planove evo bar par redaka da ljudi shvate kako je osim šetanja planinarenje aktivnost koja obuhva-

ća prejedanje, prelokavanje i predruženje. Plan je bio običi dio Velebita s polazištem iz Kugine kuće, znači okolne vrhove Laktin vrh, Lisac, Šatorinu te Hajdučke ili Rožanske kukove. Krenuli smo u 6:00 s bazena u Crnici. Kiša je lila, no veći dio ekipe je bio optimističan i odustajanje nije bilo opcija. Kugina kuća sklonište je na 1180 mnv, slatka kućica s mračnom kuhinjom u kojoj smo uglavnom proveli svo vrijeme, li-pom prostranom spavaonicom koja je povremeno obitavalište puhova i wc-om čučavcem u blizini.

Nemam običaj opisivati smještaj, ali ovaj smo tako dobro upoznali da bi vam mogla reći di se točno nalazi koja fleka po kuhinji. Inače kuća se nalazi na uzdužnoj velebitskoj makadamskoj cesti koja vodi od Sušnja kroz područje Dabarskih kukova prema Štirovači i Mrkvištu.

Odmah po dolasku brzo smo pobacali

stvari i opremu i odlučili skoknuti na prvi najbliži vrh jer je kiša bila milostiva i dopustila nam je zatvoriti kišobrane. Uspon traje oko 1.15h. „Na cijelom usponu do vrha nema vidika jer vodi šumom, pa je doživljaj iznenađenog vidika s vrha tim snažniji i dojmljiviji“... Tako kaže Wikipedija, a mi nemamo pojma jer na vrhu smo vidili samo maglu i oblake. Ipak ovo rastezanje

nogica omogućilo nam je da naberemo

koprive i medvjedeg luka što je osobito veselilo Tatjanu, ali i mi ostali natukli smo se Macine zelene pite i salate od luka uz naravno nezaobilazni roštilj. Dio ekipe je nakon Laktinog vrha otišao i do vrha Lisac koji je također nekih sat i po od Kugine kuće, a kako oni kažu malo težeg uspona. I tada počinje ovaj dio s preživanjem iz naslova.

Čini mi se da smo u tih par dana poili svak po 10 kili mesa, kobasica, uz kupus, tikvice, salate i naravno tonu šećera. Ne znam za ostale, al meni je vaga pokazala 3 kila više. Da bi se bolje opisala neumorna kiša mogu samo reci da smo jedan od dana (ne pamtim koji zbog monotonije) pokušali doći do izvora vode u blizini i pokisli ka veliki. Znači ostatak vremena do povratka proveli smo u

1. Nadi da će kiša stati

2. Žderanju i lokanju,

3. Preglupim raspravama prožvakanim po iljadu puta. Daleko od toga da se mi planinari ne znamo zabaviti bez hodanja, ali imajte na umu da je to sklonište bez struje, mračno, hladno i malo, a nas 9 (Antonija, Tonja, Tatjana, Mate, Dragan, Branka, Floki, Maca i ja), zbog kiše dnevno nismo mogli izaći prošetati niti 10 minuta.

Izlet smo doduše napravili drugi dan. Naslov izleta bio bi kako proći što više Velebita u kombiju. Posjetili smo kišno Krasno i kišno- snježno Alanovu planinarsku kuću te se vozali šumskim puteljcima kojih 3-4 sata. 1.06!!! Aloooo!

Kiša je stala kad smo mi već bili na putu za kući u subotu. Posjetili smo usputnu znamenitost Kubus. Kubus (Ura, Kocka) se nalazi na Baškim Oštarijama, uz cestu Gospić - Karlobag. Riječ je o klesanom kamenu veličine 1,25 m x 1,25 m položenom na četiri kamene kugle. „Kocka“, je postavljena u spomen dovršetka gradnje ceste od Gospića do Karlobaga (1844.g. - 1850.g.). Do „Kocke“ vode 33 stepenice. Eto šetali smo. Završna kava-piva obavljena je u Stankovcima i eto nas kući... sunce grije, vitar pirka...dalo bi se negdi zapičiti u nedilju. Bolje nego ič glasat.

Maglić-Volujak-Perućica

22.06-25.06.2013

Tina Šarić

Kako bolje iskoristiti 4 neradna dana nego pobjeći u prirodu s dobrom ekipom uz hrpu ica i pića!? Baš tako je počela naša mala ekspedicija na vrhove susjedne nam BIH unutar NP Sutjeske. Nacionalni park u kojem smo bili najstariji je nacionalni park u Bosni i Hercegovini. U Sutjesci se nalazi i najviši planinski vrh u Bosni i Hercegovini Maglić na 2386 mnv. Neprohodan teritorij pomagao je partizanima pa je NP Sutjeska poznat i po bitci.

Krenuli smo u subotu 07:00h sa Šubičevca. 13 mihovilaca, 2 natrpana kombija. Ekipu su sačinjavali redom: vođa Ale, Mate, Dragan, Renato, Kolombo, Neven, Mile, Belinda, Antonija, Tonja, Dija i moja malenkost. Cilj je bio ispenjati Maglić i Volujak, te baciti oko na prašumu Perućicu koja je jedna od posljednjih preostalih u Europi. Obilazeći te vrhove dijelom smo ulazili u Crnu goru. Vožnja je valjda najnaporniji dio puta. Čim smo izašli iz drage nam domaje ceste pune okuka i očajnog asfalta na +30 presele ti bubrege i pošalju sav prožvakani sadržaj na vrh grla. Na polasku i povratku posjetili smo i Mostar, nakusali se čevapa i poslikali čuveni most. Hranu, piće i ostale potrepštine uglavnom smo kupili tamo preko granice, a dućan koji smo „napali“ izgledao je kao Šibenski dućani kad nas je ono prije godinu-dvi zatrpa snig. Blagajnice su definitivno ostvarile mjesečni promet. Kuda smo sve prošli i putovali zbilja ne pamtim nakon toliko drndanja u kombiju. Sjećam se jedino mjesta Čemerno nedaleko od našeg cilja kako sam se i ja čutila kad nas je istovarilo na određite.

Prije makadamskog dijela podno planine našli smo se s bosanskom pratnjom i grupom planinara iz Našica s kojima smo nastavili put. Zaustavili smo se na vidikovcu s kojeg puca pogled na slap Skakavac u prašumi

Perućici. Na mogu opisati riječima nešto što se upija njuhom, sluhom i pogledom pa i neću-imate slike! ;) Nastavili smo put dalje do Prijedora (1668 mnv) koji nam je bio polazišna točka za izlete sljedeća dva dana. Pogled ostavlja bez daha. Snježni vrhovi okružuju travnate ledine, hladna izvorska voda žubori i već nam hladi pive, a planinski prohladni zrak briše nam umor s lica. S obzirom na to da smo došli oko 17:00 bilo je vremena da se napravi poštena večera, naloži vatra i zapiva. Inače jedina gnjavaža su bili komarci u nenormalno velikim rojevima tako da se vatra palila svaku večer i tiskali smo se oko nje kao da je -7. Obavljanje nužde uz tu gamad je također nepotrebno opisivati.

Prvi dan je odlučeno da se ide na Volujak s obzirom da je ruta teža i duža. To je planina u graničnom području Bosne i Hercegovine i Crne Gore koja se pruža smjerom sjeverozapad-jugoistok, a od Maglića ga odvaja potok Suha na sjeveru. Najviši vrhovi na Volujku su: Velika Vlasulja 2.337 m, Široka Točila, 2.297 m, Studenac 2.294 m (najveći vrh na bosanskohercegovačkoj strani) i Previja 2.273 m. Krenuli smo već u 5:00. Prvi dio puta se brzo prelazio. Dijelom je bio krupni sipar, a dijelom staza kroz šumu po ugodnoj hladovini. Do srcolikog Trnovačkog jezera nam je trebalo svega sat i po. Odatle smo krenuli bez pratnje vodiča koji je ostao s drugom grupom. Postalo je već dosta vruće, a kako staza nije označena taj dio puta je bio agoničan. Penjali smo se pod kutem od bar 70 stupnjeva i stajali svakih 10 koraka. Trebalo je izbiti na hrbat i odatle šetnjom preko niza vrhova doći do najvišeg (2294mnv). Dio nas je ostao ležat nakon što smo postigli željenu visinu, a nekolicina se odšetala do kraja hrbata i tako osvojila Volujak. Zahvala Mati na hrabrenju nas pojedinaca koji su se bili spremni zavaliti i puno prije. Povratak je bio istim putem pa smo se imali priliku i okupati u jezeru. Ogromne pohvale i glavnom kuharu Kolombu i nekolicini koja su mu pomogli skuhat odličan gulaš nakon 10 sati hodanja jer nas je većina bila sposobna za uvaliti noge u ledeni izvor i umrit. Naravno oživili smo mi nakon večere i opet zapivali...Plan drugog dana bio je Maglić.

Staza do Maglića je ništa drugo nego predivna! Kreta-

nje je bilo u 7:00 od Dernečišta(1640mnnv). Ruta obuhvaća sat i po hodanja kroz šumu i livade s manjim usponima, a zatim se uz pomoć sajli još sat i po penje dosta strmim dijelovima kroz stijene i krpe snijega do vrha. Mihovilci su to odradili bez ikakvih problema i uz poprilično dobar tempo(osobito nazad). Moram napomenuti da nas je pratilo predivno vrijeme jer da je pala najavljenja kiša taj uspon ne bi bio moguć tom stazom. Posjetili smo i Crnogorski Maglič koji je susjedni vrh nešto višem Bosanskom. Vratili smo se uz kamp i počeli kužinavat, a Ale i Joka su odlučili prolutat Perućicom koja se prostirala ispod nas. Vratili su se kad smo mi već debelo kusali, a kažu da je doživljaj nezaboravan.

Spuštat se unutar prašume jako je teško jer je strmo, klizavo, puno lišća i trulih stabala iako u prospektima koje smo skupili na povratku postoji izlet prašumom pa pretpostavljam da postoji neka relativno lakša „staza“. Ne bih htjela prenositi tuđe utiske pa se i Perućica može ostaviti kao potencijalni novi pohod. Uz vatru, priču i komarce zatvorili smo i zadnju večer.

Jutarnji prolom oblaka i gmljavina ispratili su nas planine. Izbodeni, mokri, al presritni strpali smo se u kombi i krenuli put Šibenika. Posjetili smo Tjentište i spomenik žrtvama bitke na Sutjesci, ponovno svratili u Mostar i obavili završni kavu i oprostili se do iduće avanture (uz žderanje janječih glava)u Torcidi.

Risnjak - Snježnik

01.- 03.03.2013.

Tina Šarić

Kao i svaka naša tura i ova je počela kao upljudak bačen na sastanku. Nakon završenog zimskog tečaja za vodiče koji se održavao na Platku, Tatjana je (kao sudionica tog tečaja) predložila da posjetimo istu lokaciju i opalimo rute do Risnjaka i Snježnika.

Veselu ekipu se činile dvije Antonije, Ana Kardum, Marina, Ale, Emil, Kolombo, Tatjana kao vodič i moja malenkost. Krenuli smo u petak 01.03 raspoređeni u dvije aute. Plan je bio startati što prije kako bi Emil uhvatio noćno skijanje na Platku, ali kako to već ide baš on je zaboravio kompletnu opremu kući pa smo se vraćali. Stajanja nije bilo puno jer je put trebalo odraditi do večeri. Smještaj smo imali u planinarskom domu Sušak na Platku – Mali dom (1127m n/v). Hrana u domu je

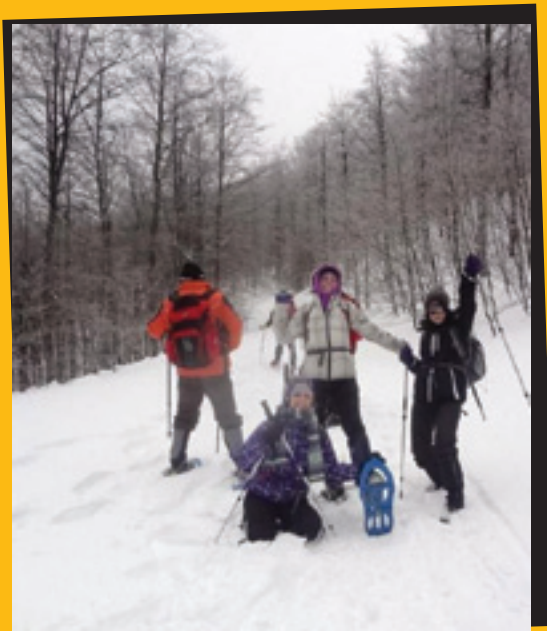
odlična, sobe čiste, bojler pun. Snijeg oko doma je već dao naslutiti da će to biti nezaboravna avantura za nas feteve dalmatince (i Alu!). Opremom smo se opskrbili, ali većina od nas nikad nije koristila ni dereze, a pogotovo krpelje za koje smo manje-više glumili da znamo što su prije nego što su nam došle u ruke. Volja je bila tu.

Za prvi dan cilj je bio Veliki Risnjak (1528m n/v). U domu su nam se pridružili Dorijan Klasnić iz SPV, Zagreb i France SPV, Rijeka. Pod punom ratnom spremom, naoružani štapovima i cepinima krenuli smo na rutu koja je na kraju ispala duga 9h. Ljudstvo s krpeljama na nogama bilo je zaduženo za prčenje (utiranje - za one perverzних mozgova) puta kako bi i ovim sirotanima iza bilo lakše hodati. Ta nekolicina koja krpelje nije imala namučila se sigurno du-

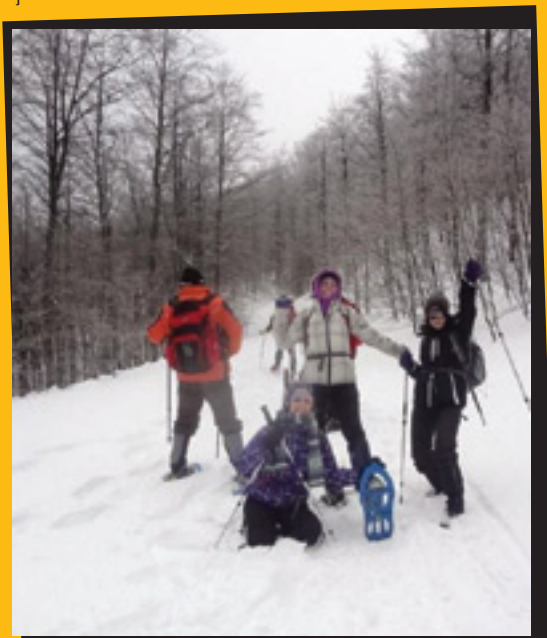

plo više nego ostali. Snijeg je bio dubok i traženje zatrpanih marki nije se pokazalo nimalo laganim poslom. Izgubili smo puno vremena u prvom šumovitom dijelu gdje smo svaku markaciju tražili manje-više 10ak minuta. Što se mene tiče bilo je to i dovoljno vremena da se može upiti tišinu, mir i čaroliju koju nam je pružila snježna idila. Što smo se više penjali bilo je sve više zaleđenih dijelova, ali dereze ipak nismo trebali koristiti. Povremeno bi netko iz grupe napravio dublje stepenice cepinom pa opasnosti nije bilo do samog vrha. Veće pauze također nismo radili jer smo izgubili dosta vremena, a i nije se baš ugodno hladiti u snijegu do kolina. Došavši pred sam vrh ugledali smo već odronjenu lavinu i iako je bilo pokušaja probijanja kroz istu, jednoglasna odluka je bila da nećemo izgubiti glavu samo da bi osvojili vrh. S lavinom se dosad nisam susrela, ali na prvu mogu reći da nije ugodna. Pri svakom pokušaju upali bi do struka u prhke nanose tako da zbilja nije bilo smisla nastaviti. Probili smo se do jedva do doma Josipa Schlossera(1418m n/v) u kojeg smo ušli tek nakon dužeg cepinjanja po ledu oko stepenica i ulaza. Marenda je razasuta po stolu u rekordnom roku. Umor je bio vidljiv, ali nekog velikog razočaranja zbog propuštenog vrha i nije bilo jer je okolina doma zajedno s vidicima bila očaravajuća. Povratak je bio poprilično užurban jer nismo htjeli da nas uhvati noć. U domu nas je dočekala obilna večera i piva, ali što je valjda bilo najugodnije topli tuš.

Drugi dan smo krenuli prema Snježniku po ugodnoj šumskoj stazici koju su presijecale skijaške tako da smo prvi dio prošli pravo školski u dugoj koloni da ne bi stradali od tih jurećih kamikaza. Vrijeme je također bilo dosta blaže i sunce je potjeralo sve oblake. Ukratko ruta do vrha Snježnika je vrlo ugodna i lagana sve do same strme padine podno doma Snježnik(1490m n/v). Padina je bila zaleđena i nimalo ugodna onima koji su bili bez krpilji i dereza, ali opet uz malo cepinjanja došli smo do prekrasnog doma koji nažalost uopće ne radi. Šteta što takav objekt propada jer je jedan od ljepših i većih domova na tim visinama. Popeli smo se do samog vrha(1506m n/v) i opalili par reprezentativnih slika. Otklizali smo se nazad do doma i prizalogajili što smo ponijeli.

Dvodnevna tura je završila kupljenjem bagaja u domu na Platku. Svi smo bili zadovoljni i crknuti. Oprostili smo se s domaćinima i pridruženim članovima i krenuli put Šibenika. Iako su ovakve rute u pravilu teže, duže i rjeđe svakom bih preporučila da iskusni čari korištenja zimske opreme i zimske radosti koje prate ovakve rute. Poseban je ugođaj smrznut i crknut nakon 9 sati hodanja kraj toplog kamina dignit noge i popit... pivu! J

IV. Opća planinarska škola

Tatjana Bračanov i Antonija Viljac

Odakle početi? Ne znam koji izlet nam je bio zanimljiviji i zabavniji...u 6 tjedana predavanja i terenske nastave 17 školaraca stvaralo je divne i uzbudljive uspomene,za daci pričat. Naravno, uz budno oko naše učiteljice Tatjane Bračanov, koja nam je organizirala izlete, slala obavijesti svaki tjedan, pripremala nas za terensku nastavu i imala živaca 100 puta pokazivati nam isto (hehh). Pokušat ću ukratko doniti crtice proživljenog. Prvi vikend,subota- pravac Svilaja (1508m),ne tako zahtjevna staza zbog školaraca kojima je to bia prvi susret s planinom. U domu fažol i prvo vježbanje uzlova. Svi zbudnjeni i nespretni,e kako se to do kraja sve prominilo. U nedilju smo išli u špilju Tradanj kraj Zatona koja je poznata po velikom broju šišmiša i ostacima keramike iz antike i brončanog doba. Nakon tišine u špilji smo se razvezali kod Dečka

u gostima u selu Vlaka di je i sklonište sv.Mihovila na punih 18 m/nv. Kojo i Mate se se uvatili roštilja dok smo mi vježbali radit gaće i naveze. Dan smo završili Brankinim domaćim kolačima...

Za vikend br.2 smo otišli na našu lipu Prominu i to stazom gdje smo se kretali uz pomoć sajli,a tura je trajala cca 5 sati. Nakon odmora u planinarskom domu,vježbali smo uzlove i njihove primjene te smo imali i vježbu orijentacije.

Treći vikend,meni osobno najdraži: kombinacija slobodnog penjanja, prelazak preko tirolske prečnice i izrada bivka. Sve smo to radili tijekom 2 adrenalinska dana. U subotu smo se zaputili u kanjon rijeke Čikole na penjalište Ključica i tu smo uz pomoć 4 člana penjačko –alpinističkog odsjeka savladali penjanje na 18 metara visoku stijenu Baba Jaga. Nakon toga,oni hrabriji školarci su ispenjali i teži smjer Žedni Đuro visine 20 m. Uzbuđenje je bilo vidljivo na svima, a oni koji su

bili u tremi i strahu su skužili da je super osjećaj kad nešto ispenješ sam i da se sve može kad se oće (i uz pomoć Pere i Hrvoja :D). Dan za pamćenje!

Nedjeljni izlet : trekking Krupa, Krnjeza i Zrmanja, gdje nam se pridružilo još dosta mihovilaca. Za početak smo prešli rijeku kod Kudinog mosta s prsnim navezom preko tirolske prečnice. Lipu smo kilometražu nakupili taj dan, te smo nakon Jokine prezentacije izrade bivka i mi sami u grupama izrađivali svoje. Svi smo zadovoljili uvjete i kako kaže Tatjana: prizivili bi noć! Povratak je bia interesantan jer je rijeka nabujala i morali smo je prilaziti uz pomoć gelendera. Voda do pupka, urlicali smo od leda! Super doživljaj, posli smo

i dobro smo za zabavili-zagrljeni! U nedilju ujutro smo se okupili zbog vježbi prve pomoći u prirodi, snalaženja i izrade nosila za unesrećene.

Sljedeću nedjelju, kod planinarske kuće „Lugarnica“ na kišnom Mosoru, intezivno smo vježbali uzlove zbog nadolazećeg vikenda i završnog ispita na Dinari. Na povratku u Sitno Gornje, posjetili smo i kapelicu Sv. Kuzma i Damjan, odakle smo imali prekrasan pogled na Split i okolicu.

Eto, našoj školi je skoro došao kraj-nakon pismenog ispita u prostorijama kluba, u subotu rano ujutro smo se zaputili na Dinaru, najveći vrh Hrvatske-Sinjal 1831m. Moram napomenuti da mi je put prema vrhu bia težak

se uz vatru grijali.

Četvrti vikend smo išli u Blace na Susret planinara Dalmacije. Odma po dolasku smo digli šatore te krenuli prema najvišem vrhu istočnog dijela Kozjaka – Sv. Juri. Pred kraj ture po Kozjaku počela je padati kiša, te se jedan dio školaraca vratio u kamp, dok je drugi hrabro krenuo dijelom Splitskog klinčanog puta.

Predvečer smo se počeli okupljati sa ostalim planinarima iz Dalmacije uz roštilj i vino. Pisma nas je ponila

i naporan zbog tereta-hrane,pića i opreme koju smo nosili za 2 dana. Svakih pola sata smo se zaustavljali da bi odmorili leđa i noge. Taman kad smo se dočepali vrha, krenilo je veliko nevreme. Morali smo u hodu držati razmak minimalno 2 metra zbog munja i gromova, a nadomak mesta za kampiranje (cca 1600m) je počela i tuča. A lipo smo se ismijali svemu šta smo prošli tokom uspona. Vatru po kiši smo jedva upalili, zahvaljujući strpljivom Joki i pomagačima. Svi smo bili

mokri od glave do pete i bez obzira na zaštitu i kabanicestvari po ruksacima isto. Brzo smo počeli svi trčati okolo i skupljati drvo za vatru da bi se u grijali, a onda je uslijedila izrada bivka za prenoćiti u njemu. Mogli smo se koristiti samo ceradom i pronađenom u šumi, šta je bilo jako zanimljivo. E to je bia pravi test po kiši... Navečer smo se lipo (zasluženo) pogostili, zapivali i plesom tirali kišu i hladnoću. Mogu reći da nisam cilu noć od leda spavala i čak sam se malo sama prošetala u zoru po kampu i osjećaj je bia fantastičan, zadovoljna sam ekipom i kako smo se svi opustili i zblížili i nadam se da će nas veliki broj nastaviti pohoditi vrhove...

Pri povratku sa Dinare smo svratili u Gospodsku špilju. Dobili smo tikice i karabitke i poslalo nas je unutra. Neki su bili oduševljeni i dobili su uvid u iduću školu koju misle upisati, a eto nekima se nije svidelo blato i mrak... ja se nadam da će većina nas školaraca dogodine na speleo školu.

Drago mi je zbog naučenog i proživljenog i spoznaje da smo spremni za sve (osnovne) prilike i neprilike u planini jer smo kroz školu prošli sve vremenske uvjete, naučili smo se koristiti konopima i tehničkom opremom, savladali osnove preživljavanja, spašavanja i orijentacije te smo znanje pokazali na ispitaivanju kod Tatjane, Joke i Tome. Naravno, svi smo bili uspješni i na usmenom i pismenom ispitu. Nakon par dana smo se u punom sastavu našli mi školarci, učiteljica Tatjana, demonstratori i instruktori zbog dodjele diploma i zafeštali smo do sitnih noćnih sati.

Još samo da napomenem da smo se jedan dan, nevezano za školu našli na tvrđavi sv. Ivan di smo vježbali spuštanje tehnikama zvanim francuz i dulfer. Posebno veliko fala od svih školaraca našem predsjedniku Mati koji je bia i službeni vozač planinarske škole i koji nas je spašavao u trenucima kad nismo znali zavezat čvor i slično... pokazivao nam put, usmjeravao nas na razne načine, ipak se uči od iskusnih, a ima on toga dosta za podilit s nama mladima i novima

Fala još jednom našoj učiteljici Tatjani, svim predavačima i demonstratorima: Joki, Tomi, Teti, Koji, Branki, Aleni, Peri, Hrvoju, Aidi, Teu, Peri, Damiru, Mariju, Ivici, Doku te ostalim iskusnim članovima kluba koji su nas zabavljali i naravno, pazili na nas.

Paklenica

Jelena Radnić

Zbog upitne vremenskoj prognoze i kasnog dogovora, sunčanog jutra 1. aprila uputili smo se u malom broju put NP Paklenice; Neven Magazin, Damir Labor, Maca, Niko Labor i ja.

Nakon stanke za kavu u Selinama, parkirali smo kod vodospremnika iznad samog centra mjesta i krenuli pješke prema vrhovima NP Paklenica prekrivenim tmurnim kišnim oblacima. Makadamski put od spremnika uzbrdo vodi prema zelenom dolcu i staroj kamenoj kući. Na skretanju puta prema kući nastavili smo istim pravcem na utabani "kozji" put tražeći markacije staze kojom ćemo nastaviti uzbrdo između kanjona Velike i Male Paklenice. Nakon 100ak metara nedoumice pronašli smo oznaku i sigurnim koracima uputili se prema vrhovima. Kako smo se penjali lagano uzbrdo tako su se kišni oblaci spuštali prema nama. Kisa nas je pratila 15ak minuta, ali srećom brzo prestala, naravno tek nakon sto smo se odlučili navući kabanice, kišobra-

ne ili sto god je bilo pri ruci. Zbog mokrog i sklizavog terena pažljivo smo gazili prema Anića kuku, očarani pogledom na snijegom prekrivene Velebitske vrhove.

Prve zrake sunca su se probile kroz oblake nakon što smo se kraj heliodroma na sjecištu putova uputili nizbrdo prema našem prvom cilju; imponzantnoj stijeni nad kanjonom Velike paklenice. Naš hod po kamenjaru prenuo je plahu divokozu, prvo biće koje smo sreli otkako smo napustili Seline. Nismo joj predstavljali zanimljivo društvo pa je plaho odskakutala nizbrdo i izgubila se iz našeg vidokruga u velebitskim kršu.

Na spustu prema stijeni Anića kuka posjetili smo malo sklonište, špilju ozidanu suhozidom u kojoj se danas skrio jedino šišmiš. Pitam se kakve sve stanare skriva noću.

U podnožju stijene Anića kuka ostavili smo ruksake i nastavili strmim stijenama prema vrhu, netko korakom divokoze, netko četveronoške.....

Blagi umor je nestao pri prvom pogledu s vrha. Zvuk

vode u podnožju kanjona, suncem okupana morska obala, snijegom prekriveni vrhovi Velebita u pozadini....predivno.

Pogled nam je bježao prema Crnom vrhu i planiranom usponu ali činilo se da možda vremenski neće biti izvedivo. Spustili smo se do opreme, marendali i nastavili prema drugoj destinaciji; Malim moćilima. Staza vodi prema malom napuštenom zaseoku Jurline gdje smo nadopunili zalihe vode u bunaru stare kamene kuće. Putem smo iznenađeni u kamenjaru primijetili nekoliko "mirila", odmarališta duša Velebitskih pokojnika, spomenika poznatim rijetkim poznavateljima Velebitskih krajeva.

Na području Malih moćila zastali smo i još jednom prevrtali i računali koliko vremena nam ostaje do mraka. Računica je bila "na knap" pa smo nastavili nizbrdo prema Borisovom domu kroz šume visokog dalmatinskog crnog bora. Očarali su nas osunčani vrhovi kanjona na koje se pruža pogled duž staze prema Borisovom domu. Unatoč snijegom pokrivnim vrhovima Velebita, jaglaci uz put nagovještava-

li su nam buđenje prirode i početak novog ciklusa.

U "Borisovom domu" smo zastali na pivo, kavu i čačku....Sa zadnjim zrakama sunca što su se probijali na vrhove kanjona Velike paklenice spuštali smo se prema recepciji. Nekoliko penjača na stijeni u podnožju kanjona pakirali su opremu i spremali za polazak. U kanjonu je ostala jedino divokoza, možda ona ista koju smo sreli malo gore iznad stijene Anićeve kuka. Zanimljiv skok i okret u zraku koji je izvela kad nas je čula na suprotnoj strani brzaca očito je bio neki posebni, divokozin pozdrav. Nestala je u skoku među visokim stijenama.

Kraj recepcije smo skrenuli na poučnu stazu koja povezuje dva kanjona Velike i male Paklenice i vodi nas uz vodospremnik u čijem smo podnožju parkirali automobil.

U sami sumrak oko osme ure došetali smo do automobila, umorni, ali oduševljeni prijeđenim putem. 30-ak km se osjećalo u nogama, ali proći će...Sjećanja na predivne krajolike će trajati. Svakako ćemo se vratiti, još malo, kad još zazeleni...

Penjalište u kanalu Sv. Ante

Joso Gracin

Dana 13.07.2013.god, službenim otvaranjem šetnice na istočnoj strani kanala Sv. Ante, ujedno je otvoreno i prvo penjalište za sportsko penjanje u neposrednoj blizini Šibenika. Voditelji i nositelji ovog projekta bili su članovi Penjačko-alpinističkog odsjeka - HPK Sv.Mihovil, planinarski vodiči i sportski penjači, Damir Trokić, Hrvoje Bratić, Pero Županović i Krešimir Palinić.

S radom na terenu krenulo se početkom lipnja kada se u kanalu pronašla odgovarajuća stijena. Kao najprikladnija, svojom strukturom, visinom i pozicijom na kojoj se nalazila, pokazala se stijena u neposrednoj blizini pustinjačke špilje Sv. Ante i novouređenog pristaništa podno nje. Prednost ove stijene su bili lagani i kratki početnički smjerovi, blizina novoizgrađene šetnice, te zgodan pristup s morske strane.

27.lipnja, H.Bratić i P.Županović isprobali su kvalitetu stijene, a 03.srpnja određene su linije pružanja smjerova i obilježene točke na kojima će se bušiti ekspanzijski fiksevi debljine 10mm.

10.srpnja, postavljena su prva dva smjera, težine od 4c do 5b.

13.srpnja, otvaranjem šetnjice, službeno je otvoreno i penjašće, pa su prvi penjači, većinom članovi HPK Sv.Mihovila, isprobali ova dva smjera.

U uređenju ovog penjašća svoj doprinos dali su i ostali članovi HPK Sv.Mihovila, Zlatan Trokić, Enes Ibrahimović, Tatjana Bračanov i Joso Gracin, te Daniel Piccini, sportski penjač i predsjednik Sportsko-penjačkog kluba Marulianus iz Splita. Sve troškove ovoga projekta financirala je "Javna ustanova za zaštitu prirodnih vrijednosti Šibensko-kninske županije", u čijoj se nadležnosti, kao značajan krajobraz, nalazi i kanal Sv.Ante.

Tijekom mjeseca studenog, članovi Penjačko-alpinističkog odsjeka - HPK Sv.Mihovil, postavili su još 3 smjera, težine od 5C do 6b. tako da sada na penjašću u kanalu Sv. Ante postoji 5 uređenih penjačkih smjerova, Hard Race - 6b, No Name - 5C+, Pop Rock - 5c, Bloody Floki - 5b i Jokinopol - 4c.

Put Oluje

30.07.2013 – 05.08.2013.

Mate Protega

Prošle 2012 godine jedna naša članica je prošla Put Oluje. Kako sam vidio njezino oduševljenje i radost dok je o tom govorila, u meni se rodila ideja da ove godine i ja prođem taj isti put. Što se dan polaska više približavao u meni je sve više i više rasla želja da ostvarim željeni cilj. Nas troje iz HPK sv. Mihovil: Julija Dobričić, Ankica Ercegović i ja 30.07.2013 smo se uputili na odgovoran i težak put- PUT OLUJE. Osobnim automobilima smo došli do Sinja odakle su nas domaćini prevezli kombijima do Voštana, gdje se

našlo svih 38 polaznika tog pothvata. Put koji smo trebali prijeći sastojao se od sedam dionica ovisno o mjestu bivakiranja.

1. Prva dionica 30.07.2013.

Početak puta započeo je služenjem svete Mise za sretan put. Voštani, zatim preko skloništa Sv. Mihovil u Žlabinj pa strmi uspon na Konja. Odatle nas put vodi grebenom Kamešnice i spušta se na planinarsko sklonište „Bunarić“ te odatle preko planinarskog skloništa Kurtagića Dolac na Rosni Dolac. Današnji dan je jedan od najzahtjevnijih od svih koji slijede i traje jedanaest sati. A

k tome je i jako zanimljiva tura jer prelazimo preko Konja 1856 m, Kamešnice 1809 m, Garjete 1773 m i Bunjača 1770m. Tu smo prenočili završili našu jednodnevnu turu.

2. Druga dionica 31.07.2013.

Druga dionica starta iz Rosnog Doca i nije pretjerano zahtjevna, te prelazimo 25 km za oko osam sati. Kako je prvi dan bio izuzetno težak, ostavio je na nama tragove umora, iscrpljenosti, neki su zaradili upalu mišića, a ja sam dobio žuljeve po nogama. Međutim sva sreće što je tu bila naša Anka koja ima svu medicinsku opremu pa mi ih je ona zavijala i

liječila. Hvala joj! Druga dionica ide preko prevoja Vaganj na Mračnu peć i do Malog Maglaja gdje je bivakiranje.

3. Treća dionica 01.08.2013.

Ova dionica Mali Maglaj – Velika Duvjakuša sa usponom na Troglav 1913 m. traje 8 sati. Mali Maglaj poznat je iz Domovinskog rata kao jedna od najvažnijih točaka koju neprijatelj nije uspio osvojiti. Odatle je i krenula akcija Zima 94. Prelazimo ispod Vještić Gore i put nastavljamo na Troglav, pa se spuštamo na Veliku Duvjakušu

1708 m. Ispod se nalazi sklonište u kojem smo prenoćili.

4. Četvrta dionica 02.08.2013.

Ova dionica polazi od skloništa na Velikoj Duvjakuši gdje se nalazi i spomenik podignut braniteljima 7 Gardijske brigade legendarne Pume, njih 31 poginulih na Dinari. Sa Duvjakuše nastavljamo put Torlakove glavice 1654 m., Jančijeve glave 1585 m. Posjetili smo pl. sklonište Josip Goreta, odakle smo nastavili preko Marina bunara. Tu smo zastali kako bi se malo rashladili te se naoružali snagom za dalje na Anića glavu do pl. skloništa Rupe gdje smo ovu noć i prespavali. Pješaćenje ovom dionicom traje oko 10 sati.

5. Peta dionica 03.08.2013.

Peta dionica vodi od pl. skloništa Rupe na Lišanjski vrh 1794 m inače drugi vrh u Hrvatskoj. Odatle se ponovo spuštamo na Rupe i silazimo na izvor Cetine koja nam je dobro došla za odmor i osvježanje. Nastavljamo put Glavaša na mjesto noćenja, U Glavašima smo sreli naše klupske članove koji osiguravaju, ili nekim svojim povodom idu na Dinaru za dan Oluje.

6. Šesta dionica 04.08.2013.

Danas nas čeka uspon na Dinaru koji je veoma zahtijevan, pogotovo što smo već izmoredni od pet dana hodanja. Do cilja šeste dionice idemo

preko Martinove košare koja se nalazi na pola puta za uspon do vrha Dinare. Dolazak na vrh Sinjala budi uspomene mnogobrojnih uspona koje smo kao članovi kluba izveli na Dinari. Odatle se spuštamo na Brezovac gdje smo prenoćili. Put je trajao oko 8 sati. Sutra nas čeka dolazak na cilj ovog velikog pothvata.

7. Sedma dionica 05.08.2013.

Današnja posljednja dionica ide od Brezovca do cilja „Put Oluje“.Na tom putu prelazimo preko Badnja, Crvene zemlje i stižemo u selo Guge gdje se svi okupljamo i sa podignutim zastavama krećemo Kninskim ulicama do Trga Ante Starčevića. Vade se fotoaparati, slikajemo se ,izmjenjujemo dojmove, te krećemo na Kninsku tvrđavu. Usponom na Kninsku tvrđavu sudionici ovog pothvata završavaju SPOMEN – MARŠ sa prevaljenih 150 km i usponima od 7263 m. visinske razlike „ Puta Oluje“. I na kraju kad se osvrnem iza sebe vidim da je ova tura osmišljena od pravih planinara i planinarskih domoljuba. Ovim pothvatom testirali smo svoju izdržljivost u fizičkom i psihičkom smislu. Nitko nije odustao, dakle svih 38 polaznika održalo je svoje obećanje, obećanje jednom neponovljivom PUTU – „PUTU OLUJE“. Uz radost i emocije koje su izazvale suze još jednom smo obećali našim braniteljima i onima koji nisu više s nama :“ U spomen na vas nastavljamo i iduće godine“

POŠTAK - 19.01.2013.g. 5h i 30min...mrak..

Anka Roško

Treba se rano ustati da bi se iskoristio kratki zimski dan u planini.

Jedino kad idem na planinarenje imam priliku upoznati grad u ranim jutarnjim satima dok još pod uličnim svjetlom dočekuje svoje prve radne ljude koji žurno gaze u svoj radni dan. Sjetim se tako da je i lani moj prvi pohod na planinu u godini započeo sa Poštakom.

Skupina od 10 planinara popunjava naš dobri kombi, kojim upravlja pouzdani vozač i naš dobri predsjednik Mate. Do njega kao suvozač iskusni vođa puta Tome, a mi ostali vesela družina...ma baš će nam biti dobro. Kava prije uspona se obavezno pije, pa tako stajemo u Kninu obavljamo kupnju i svatko svoj napitak.

Željeznička postaja je polazak. Hladno mirno jutro -7°C pokazuje termometar na obližnjem stablu pored kućice iz koje izlaza radnik pruge i velikodušno nudi hladne vode ako zatrebe na povratku uz veliki osmjeh. Vesel momak, tako i triba. Krećemo u 8h i 20min. Vođa puta Tome regulira tempo tako da uživamo u krajoliku a opet da u nekom zadanom roku stignemo do vrha, jer će popodne promjena vremena ...kaže

radio... A jutro je bilo divno, sunce obasjalo čistu snježnu bjelinu, kao da je netko posuo sjajni prah po njemu. Milina! Svaka grančica prekrivena je snježnom bjelinom a naokolo se širi mir i tišina. Samo naše gojze što škripe u čistom snijegu i ubrzano disanje su zvukovi koji se šire ovim prelijepim prostranstvom. Teška bonaca. A reka je Tome „bit će bonaca“...ma zna čovik i gotovo. Još malo buke stvara naš nestašni fotograf Neven koji trči uokolo i lovi dobre fotografije. Znoji se on, baca po snigu al nema veze, sve za dobru sliku. Na prevoju nešto prije vrha da zimski ugođaj bude potpun nailazimo na zamrznutu dionicu od nekih 10-ak metara. Dolaze cepini na red, pravi se staza kroz led. Svi smo se u to uključili, svi željni malo avanture. Hrabro to svladavamo pa opet sa užitkom krećemo prema vrhu. Imat ćemo lip pogled, pomislim tako dok pogled dižem prema vrhu Poštaka koji se ponosno uzdiže na 1425m u bistrom plavetnilu neba. Samo da bude tako dok se mi ne popnemo, jer pogled sa svakog vrha pa tako i sa ovog je očaravajući. A tako je i bilo za 2h i 20min. ugodnog uspona na vrhu se otvaraju prelijepi vidici prema Bosni, prema Velebitu, prema Dinari tako da svakog od nas ostavi bez daha. Sunce, visina, snjegom pokriven vrh, beskrajno prostranstvo. Prelipo! Ali ipak je hladno na samom vrhu, ne može se dugo ostati. Skupna fotografija na vrhu je kao „obaveza“. Nazad ćemo hrptom, kaže Mate i krene prvi. Tu su počele zimske radosti. Spuštanje po čistom dubokom snijegu je neopisivo, slobodnim stilom po želji svakog od nas. E to je bilo „ludo“ i nezaboravno. Zastali smo na pola puta, skupili se svi. Bilo bi dobro nešto poist! Na svježem zraku, onako umorni prija spiza. Al pravi se novi plan, mogli bi kod Dečka u Vlaku na gradele. Može, svi se slažemo. U 13h smo se spustili, temperatura +5°C. Nismo trebali hladne vode za osvježenje, bilo nam je taman.

Biokovo

Sanja Mrša

Jutro. Prohladno. 6.00 sati. Još nije ni svanulo. 24 nadobudnih ljudi krenulo iz Šibenika, šta busom planinarskog kluba Svetog Mihovila, šta osobnim automobilima, put Makarske u osvajanje Biokova-Velikog Šibenika. Iz Šibenika na Šibenik...zanimljivo. Našom Dalmatinom uz prve zrake sunca i dobru glazbu koja je treštala iz zvučnika mog malog Clia stigli smo u Makarsku gdje smo svi skupa popili zajedničku jutarnju kavu.

Dobro raspoloženi, spakirali smo se u automobile i krenuli smo još malo uzbrdo do Bašovića.

Nije nam trebalo puno da se spremimo za uspon. Ruksaci na leđa, štapovi u ruke i.....

Sunce nad Makarskom nam je grijalo lica, dan je obećavao mnogo. Stazom jedan za drugim smo se penjali, veselo dobacujući dosjetke, a naš fotograf Neven (kojeg uostalom moramo proglasiti fotogra-

fom godine) počeo je klikati svojim aparatom od samog početka puta, pa je časkom bio ispred svih, pa časkom iza svih planinara. Njemu se naravno pridružio i Renato tako da nam nije nedostajalo prekrasnih fotki.

Putem smo sreli par mladih planinara, pretpostavljam da su Makarani, s kojima smo se onako veselo, planinarski pozdravili. Krajolik je bio predivan, čas smo duboko u kršu, pa odjednom pukne pogled na more i otoke. Tabla –putokaz za Borovac, Lokvu, Motiku, Šibenik...Već smo se zagrijala, višak robe se sprema u ruksake, i veselo nastavljamo svoj put kroz predivan klanac. Nazire se snijeg na stazi koji je ostao sakriven i do kojeg nije doprlo sunce.

Začudujuće što nam priroda sve može pružiti u jedan dan.

Sunce, more, zrak kao da je već prvi dašak proljeća nad Biokovom, a onda snijeg...snijeg ..koji nas je počeo pratiti sve više od skalina, utkane u stijenu,

prirodno ili uz pomoć ljudske težačke ruke, skaline kojima su težaci nekad prolazili konjima i tovarima. Na trenutak sam zastala da udahnem taj divni čisti zrak i bljesne mi slika ljudi koji vode konje (negdje sam pročitala ili sam čula da se životinjama stavlja povez na oči) tim strmim i uskim skalinama, čujem kopita i kamenje kako pršti u dubinu, rzanje..

Skaline su i nama bile skliske od snijega i leda, pažljivo smo se uspinjali, a kojom voljom i snagom su se naši preci penjali. Prožme me duboko poštovanje prema čovjeku i prema prirodi.

Jedan za drugim smo se uspeli tom kamenom ljepoticom i zašli u lijepu borovu šumu, koja kao da je svojim granama čuvala pogled na more koji je bio predivan. Snijega je bilo sve više.

Lijepi čisti bijeli nedirnuti snijeg koji se zrcalio na suncu, borovi sa bijelim kapicama, snijeg i do metra, sunce koje se probijalo kroz otežale grane, mir bez daška vjetrova, jednostavno savršenstvo i sklad davalo je osjećaj kao da sam u drugoj galaksiji, kao u zemlji čudesa....No, priroda je i samozatajno upozoravala da treba biti budan, jer zbog snijega nismo mogli

pronaći markacije, bile su duboko skrivene u snijegu ili na stablima i koliko god su neki članovi našeg kluba pokušavali pronaći markacije, nismo uspjeli. Nekoliko se njih raširilo na sve četiri strane tražeći markacije što nije bilo ni malo lako zbog visokih nanosa snijega.

Dogovorili smo se da se još više popnemo i pokušamo izaći iz šume što smo i učinili, i poviše odvojka za Prasin dolac izašli na hrbat. Tu smo se smjestili kako bi zajedno nešto pojeli i uživali u pogledu na Veliki Šibenik koji je odjednom bio iza nas, na more i plavetnilo podno nas, a nekolicina se uspela hrbatom do zasnježenih vrhova u blizini.

Fotografije naravno nije nedostajalo..Koristio se svaki trenutak...klik.. klik.. pa sad jedna zajednička fotografija koja ne krije naše zadovoljstvo i radost koja je ispunila svakog od nas.

Istim putem smo se vratili i do naših automobila.

Zajednička kava dobro raspoložene ekipe za kraj predivnog dana. Tu smo se oprostili od lijepe Makarske, prelijepog i ponosnog Biokova. Ne zbogom, nego doviđenja do sljedećeg puta...

Sjeverni Velebit

Sanja Lelas

Jutro. Prohladno. 6.00 sati. Još nije ni svanulo. 24 nadobudnih ljudi krenulo iz Šibenika, šta busom planinarskog kluba Svetog Mihovila, šta osobnim automobilima, put Makarske u osvajanje Biokova-Velikog Šibenika. Iz Šibenika na Šibenik...zanimljivo.

Našom Dalmatinom uz prve zrake sunca i dobru glazbu koja je treštala iz zvučnika mog malog Clia stigli smo u Makarsku gdje smo svi skupa popili za-jedničku jutarnju kavu.

Dobro raspoloženi, spakirali smo se u automobile i krenuli smo još malo uzbrdo do Bašovića.

Nije nam trebalo puno da se spremimo za uspon. Ruksaci na leđa, štapovi u ruke i

Sunce nad Makarskom nam je grijalo lica, dan je obećavao mnogo. Stazom jedan za drugim smo se penjali, veselo dobacujući dosjetke, a naš fotograf Neven (kojeg uostalom moramo proglasiti fotografom godine) počeo je klikati svojim aparatom od

samog početka puta, pa je časkom bio ispred svih, pa časkom iza svih planinara. Njemu se naravno pridružio i Renato tako da nam nije nedostajalo prekrasnih fotki.

Putem smo sreli par mladih planinara, pretpostavljam da su Makarani, s kojima smo se onako veselo, planinarski pozdravili. Krajolik je bio predivan, čas smo duboko u kršu, pa odjednom pukne pogled na more i otoke. Tabla –putokaz za Borovac, Lokvu, Motiku, Šibenik...Već smo se zagrijala, višak robe se sprema u ruksake, i veselo nastavljamo svoj put kroz predivan klanac. Nazire se snijeg na stazi koji je ostao sakriven i do kojeg nije doprlo sunce.

Začudujuće što nam priroda sve može pružiti u jedan dan.

Sunce, more, zrak kao da je već prvi dašak proljeća nad Biokovom, a onda snijeg...snijeg...koji nas je počeo pratiti sve više od skalina, utkane u stijenu, prirodno ili uz pomoć ljudske težačke ruke, skaline kojima su težaci nekad prolazili konjima i tovarima. Na trenutak sam zastala da udahnem taj divni čisti

zrak i bljesne mi slika ljudi koji vode konje (negdje sam pročitala ili sam čula da se životinjama stavljao poveza na oči) tim strmim i uskim skalinama, čujem kopita i kamenje kako pršti u dubinu, rzanje.. Skaline su i nama bile skliske od snijega i leda, pažljivo smo se uspinjali, a kojom voljom i snagom su se naši preci penjali. Prožme me duboko poštovanje prema čovjeku i prema prirodi.

Jedan za drugim smo se uspeli tom kamenom ljepoticom i zašli u lijepu borovu šumu, koja kao da je svojim granama čuvala pogled na more koji je bio predivan. Snijega je bilo sve više.

Lijepi čisti bijeli nedirnuti snijeg koji se zrcalio na suncu, borovi sa bijelim kapicama, snijeg i do metra, sunce koje se probijalo kroz otežale grane, mir bez daška vjetra, jednostavno savršenstvo i sklad davalo je osjećaj kao da sam u drugoj galaksiji, kao u zemlji čudesa....No, priroda je i samozatajno upozoravala da treba biti budan, jer zbog snijega nismo mogli pronaći markacije, bile su duboko skrivene u snijegu ili na stablima i ko-

liko god su neki članovi našeg kluba pokušavali pronaći markacije, nismo uspjeli. Nekoliko se njih raširilo na sve četiri strane tražeći markacije što nije bilo ni malo lako zbog visokih nanosa snijega. Dogovorili smo se da se još više popnemo i pokušamo izaći iz šume što smo i učinili, i poviše odvojka za Prasin dolac izašli na hrbat. Tu smo se smjestili kako bi zajedno nešto pojeli i uživali u pogledu na Veliki Šibenik koji je odjednom bio iza nas, na more i plavetnilo podno nas, a nekolicina se uspela hrbatom do zasnježenih vrhova u blizini.

Fotografije naravno nije nedostajalo..Koristio se svaki trenutak...klik.. klik... pa sad jedna zajednička fotografija koja ne krije naše zadovoljstvo i radost koja je ispunila svakog od nas.

Istim putem smo se vratili i do naših automobila. Zajednička kava dobro raspoložene ekipe za kraj predivnog dana. Tu smo se oprostili od lijepe Makarske, prelijepog i ponosnog Biokova. Ne zbogom, nego doviđenja do sljedećeg puta...

Sadržaj

Dinara: Velika Duvjakuša (1708m)	3
Biokovo: Vošac (1422m)	4
18. Tradicionalni zimski uspon na Dinaru (2012.)	6
Kamenom brazdom vragolaste Čikole	9
Špilja sv. Ante	14
HGSS stanica Šibenik 2013/2014	18
Pas napravi posao za dvadeset ljudi	21
I po drugi put pronašli baku Iku	23
HGSS-ovci pronašli starca koji je nestao na području Zatona	23
Dinara, Veliki Bat	24
Ferata Koludar na Tri kralja 2013.	27
Kijevski Bat 1206 m	29
Izgubljeni u magli	31
Lišanjski vrh	33
U potrazi za Babičkim jezerom - „majka svih sipara“	34
Samograd na Dinari „Nevenov foto-session“	37
Markiranje planinarskih staza	39
1 iz Golfa	42
Izlet na Rožanske kukove	46
Noć u carstvu boga Stribora, u prašumi Perućici	50
Susret s Pivčevom jamom	54

16. Svjetski speleološki kongres – Brno 2013. i podzemna rijeka Punkva	59
Istraživanje Jamskog sustava Kita Gaćešina – Draženova puhaljka u 2013.	63
Mihovilovi speleolozi ponovo u Mokrim nogama (-831m) i Lukinoj jami (-1431m)	70
Bunker i Potkoparenje po Šibeniku	70
HPK Sveti Mihovil izradio prvi HGSS Speleološki katastar za potrebe provedbi akcija spašavanja unesrećenih speleologa - “EU Proteus”	76
Rudnik boksita Kalun (1914-1963) – u susret 100-godišnjici početka eksploatacije	78
Preživ(ljav)anje na Velebitu	82
Maglič-Volujak-Perućica	84
Risnjak – Snježnik	87
IV. Opća planinarska škola	89
Paklenica	92
Penjalište u kanalu Sv. Ante	94
Put Oluje	96
Poštak	99
Biokovo	100
Sjeverni Velebit	102
Sadržaj	104

9 771848 322005